

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Οδηγός Εκπαιδευτικών Εργαστηρίων με Εφήβους

Ένας πρακτικός οδηγός εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων για εκπαιδευτικούς τυπικής και μη τυπικής εκπαίδευσης για την υποστήριξη των εφήβων στην πρόληψη, την αναγνώριση και την καταπολέμηση της βίας με βάση το φύλο στο σχολείο

Co-funded by the Rights, Equality and Citizenship (REC) Programme of the European Union

Ο οδηγός αυτός συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση με πόρους του Προγράμματος «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» (2014-2020).

Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Επιστημονική Επίβλεψη:

Livia Aninousau - CPE, Isabella Orfano - ActionAid Italy

Κείμενα και Μεθοδολογίες:

Livia Aninousau - CPE; Corinne Reier - ActionAid Italy

Συνεισφορές:

Πούλη Μεγαγιάννη- ActionAid Ελλάς, Δέσποινα Καρδογέρου -ActionAid Ελλάς, Δήμητρα Ντιρογιάννη - ActionAid Ελλάς, Alessandra Folcio - ActionAid Italy, Corinne Reier - ActionAid Italy, Mara Ghidorzi - Afolmet, Nele Kelchtermans - UCLL.

Επίβλεψη:

Maria Sole Piccioli - ActionAid Italy

Προσαρμογή στα Ελληνικά:

Δέσποινα Καρδογέρου - ActionAid Ελλάς, Πούλη Μεγαγιάννη - ActionAid Ελλάς

Φεβρουάριος 2021

Στοιχεία Επικοινωνίας

Ιστοσελίδα του Youth for Love: www.youthforlove.eu

Email Τμήματος Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων της ActionAid Ελλάς: education.hellas@actionaid.org

■ ΣΥΝΟΨΗ

Το Youth for Love είναι ένα πρόγραμμα που υλοποιείται σε τέσσερις ευρωπαϊκές χώρες: την Ελλάδα, την Ιταλία, το Βέλγιο και τη Ρουμανία. Στοχεύει στην ανάπτυξη, εφαρμογή και αξιολόγηση ενός ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος που απευθύνεται σε μαθητές και μαθήτριες (14-18 ετών) και εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για την ευαισθητοποίηση τους σχετικά με την πρόληψη και τη διαχείριση της βίας με βάση το φύλο. Το εκπαιδευτικό σύστημα θα πρέπει, αφενός, να εφοδιάζει τους μαθητές με γνώσεις, δεξιότητες και πόρους για την πρόληψη και τη διαχείριση της βίας με βάση το φύλο και, αφετέρου, να διασφαλίζει ότι οι εκπαιδευτικοί είναι σε θέση να προλαμβάνουν, να διαχειρίζονται και να παραπέμπουν περιστατικά βίας με βάση το φύλο σε αρμόδιους φορείς. Έτσι, τα σχολεία έχουν κεντρικό ρόλο στην προσπάθεια να καταστεί η ανισότητα των φύλων και η έμφυλη βία μεταξύ των εφήβων μη αποδεκτή. Αυτός ο οδηγός είναι ένα από τα κύρια εργαλεία που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του έργου με στόχο τη βέλτιστη διάδοση των αποτελεσμάτων και τη βιωσιμότητά του. Παρέχει θεωρητικές και πρακτικές κατευθύνσεις για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών στην πρόληψη, τη διαχείριση και την καταπολέμηση της βίας με βάση το φύλο που σχετίζεται με το σχολείο μεταξύ εφήβων, ένα σύνθετο και δομικό φαινόμενο με πολλαπλές μορφές και σοβαρές συνέπειες. Το υλικό μπορεί να αξιοποιηθεί επίσης από οργανώσεις και φορείς για την εφαρμογή του σε πλαίσια μη τυπικής εκπαίδευσης.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Εισαγωγή

Σύντομη παρουσίαση του έργου Youth for Love	6
Στόχος και χρήση του οδηγού	8
Σε ποιους απευθύνεται ο οδηγός	9
Τι περιλαμβάνει ο οδηγός	10
Οργάνωση του οδηγού	10
Εκπαιδευτικές μεθοδολογίες	14
Πριν ξεκινήσετε το ταξίδι	16
Ο οδηγός ως μέρος ενός ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος για την έμφυλη βία	19

Ενότητα 1: Ευαισθητοποίηση πάνω σε θέματα έμφυλων στερεοτύπων καθώς και τον αντίκτυπό τους σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο

Εργαστήριο 1: Ξεκινώντας το ταξίδι!	23
Εργαστήριο 2: Έμφυλα στερεότυπα - Μια πρώτη προσέγγιση	30
Εργαστήριο 3: Έμφυλα στερεότυπα γύρω μας	40
Εργαστήριο 4: Έμφυλα στερεότυπα - προνόμια και «απαγορεύσεις»	46

Ενότητα 2: Έμφυλη βία- Μύθοι και αλήθειες, αίτια και συνέπειες

Εργαστήριο 5: Η έμφυλη βία και οι διαφορετικές μορφές της	59
Εργαστήριο 6: Η έμφυλη βία στα μέσα	74
Εργαστήριο 7: Διαδικτυακός εκφοβισμός και έμφυλη βία στον ψηφιακό κόσμο	84

Ενότητα 3: Δημιουργώντας ένα σχολείο και ένα κοινωνικό περιβάλλον απαλλαγμένο από την έμφυλη βία

Εργαστήριο 8: Ασφαλείς και μη ασφαλείς χώροι για τους έφηβους και τις έφηβες	93
Εργαστήριο 9: Σχολείο και κοινωνία χωρίς έμφυλη βία	98
Εργαστήριο 10: Σχολεία και κοινωνία χωρίς έμφυλη βία (2)	104

Πρόσθετο υλικό	108
----------------	-----

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύντομη παρουσίαση του έργου Youth for Love

Το Youth for Love υλοποιείται εντός του νομικού και εννοιολογικού πλαισίου που παρέχει η **Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας** (2011), γνωστή ως **Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης**. Κι αυτό επειδή η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης είναι το πιο ευρέως διαδεδομένο, νομικά δεσμευτικό μέσο που έχουμε στην Ευρώπη για την πρόληψη και την καταπολέμηση πολλαπλών μορφών βίας εναντίον κοριτσιών και γυναικών, επικυρωμένο από όλες τις χώρες εταίρους του έργου. Επιπλέον, καθώς αναγνωρίζει όλες αυτές τις μορφές βίας ως παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ως διακρίσεις εις βάρος των κοριτσιών και των γυναικών και ως αιτίες και συνέπειες της ανισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών. Επίσης, επειδή απαιτεί από τα κράτη μέλη της να υιοθετήσουν προληπτικά την αναγκαία νομοθεσία και ένα σύνολο από ολοκληρωμένα μέτρα σε διάφορους τομείς για την πρόληψη της βίας, την προστασία των ατόμων που τη βίωσαν και τη δίωξη των δραστών, με στόχο και τα σχολεία. Η Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης αναγνωρίζει τον κρίσιμο ρόλο των σχολείων στην προαγωγή των αξιών της ισότητας των φύλων, του αμοιβαίου σεβασμού και της απουσίας βίας στις διαπροσωπικές σχέσεις, των μη στερεότυπων ρόλων των δύο φύλων, του δικαιώματος στην προσωπική ακεραιότητα και της ευαισθητοποίησης όσον αφορά τη βία με βάση το φύλο και την ανάγκη αντιμετώπισής της, μέσω εκπαιδευτικού υλικού προσαρμοσμένου στην εξελισσόμενη ικανότητα των εκπαιδευομένων, στα επίσημα προγράμματα σπουδών και σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης (άρθρο 14).

Πράγματι, η εκπαίδευση παίζει βασικό ρόλο στην αμφισβήτηση των αρνητικών κοινωνικών νορμών που οδηγούν στην έμφυλη βία. Οι έφηβοι έχουν πιο αδύναμους μηχανισμούς αυτοπροστασίας και είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στο να διαπράξουν ή/και να υποστούν βίαιες συμπεριφορές. Παρά το γεγο-

νός ότι έχουν ληφθεί νομοθετικές πρωτοβουλίες σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ για την καταπολέμηση της βίας και της κακοποίησης, αυτές δεν καλύπτουν, σε μεγάλο βαθμό, τα εφηβικά χρόνια, λόγω της έλλειψης πολιτικών που στοχεύουν σε αυτήν την ηλικιακή ομάδα και του γεγονότος ότι πολλές από τις δράσεις που υλοποιούνται δεν ενσωματώνουν την προοπτική του φύλου και δεν λαμβάνουν υπόψη τα πολιτιστικά πλαίσια αναφοράς.

Σε αυτό το πλαίσιο, το **Youth for Love έχει ως στόχο** να αναπτύξει, να εφαρμόσει και να αξιολογήσει ένα **ολοκληρωμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα** σε 4 ευρωπαϊκές χώρες (Ρουμανία, Ιταλία, Βέλγιο και Ελλάδα) για να συμβάλει στην **πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας με βάση το φύλο μεταξύ των εφήβων, παρέχοντας υποστήριξη και ευαισθητοποίηση τόσο στους μαθητές και τις μαθήτριες όσο και στους/στις εκπαιδευτικούς** σχετικά με την ύπαρξη, την μη αποδοχή, τις συνέπειες και τις διαδικασίες διαχείρισης που πρέπει να εφαρμόζονται σε περιπτώσεις βίας με βάση το φύλο.

Η κοινοπραξία του έργου αποτελείται από τους ακόλουθους Ευρωπαϊκούς οργανισμούς: ActionAid Italia (Ιταλία), ActionAid Ελλάς (Ελλάδα), UC Limburg (Βέλγιο), AFOL-Agenzia Metropolitana per la Formazione, l'Orientamento e il Lavoro (Ιταλία) και CPE – Fundatia Centrul Partenariat Pentru Egalitate (Ρουμανία).

Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο στο έργο:

- **12 σχολεία** συμμετέχουν στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών εργαλείων και μεθοδολογιών για την πρόληψη και διαχείριση περιπτώσεων βίας με βάση το φύλο
- **1.200 μαθητές και μαθήτριες** συμμετέχουν σε ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την ευαισθητοποίησή τους σχετικά με τα στερεότυπα των φύλων και τις διάφορες μορφές βίας με βάση το φύλο

- **180 εκπαιδευτικοί** εκπαιδεύονται και λαμβάνουν υποστήριξη για θέματα που σχετίζονται με τη βία με βάση το φύλο και την πρόληψή της
- **2 εκατομμύρια νέοι Ευρωπαίοι και νέες Ευρωπαίες**, γίνονται αποδέκτες μιας μαζικής επικοινωνιακής εκστρατείας για τα στερεότυπα φύλου και την έμφυλη βία, μέσω του ιστότοπου www.youthforlove.eu και του διαδικτυακού παιχνιδιού "Youth For Love - the Game".

Οι κύριες δράσεις του έργου είναι:

- Η ανάπτυξη μιας **ισχυρής στρατηγικής δικτύωσης σε τοπικό, εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο**, προκειμένου να εμπλακούν τα ενδιαφερόμενα μέρη (σχολεία, ιδρύματα, άλλοι οργανισμοί) που μοιράζονται παρόμοιες προσεγγίσεις, με στόχο την ενίσχυση του αντικτύπου των δράσεων του έργου, τη διάδοση καλών πρακτικών του έργου και την από κοινού διαμόρφωση προτάσεων για την πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας στα σχολεία.
- Η κατασκευή και εφαρμογή **ερευνητικών εργαλείων επικυρωμένων από πανεπιστημιακούς ερευνητές**, με οδηγίες για τη διεξαγωγή ομάδων εστίασης (focus groups) με μαθητές, μαθήτριες και εκπαιδευτικούς καθώς και ερωτηματολογίων. Τα εργαλεία αυτά χρησιμοποιήθηκαν για την διερεύνηση της υφιστάμενης κατάστασης και τη διάγνωση των αναγκών των σχολικών μονάδων, προκειμένου να αναπτυχθεί ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα προσαρμοσμένο στο συγκεκριμένο πλαίσιο και τις ανάγκες κάθε χώρας, καθώς και για τη μέτρηση του αντίκτυπου του έργου στο τέλος της παρέμβασης.
- Η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός **εκπαιδευτικού προγράμματος για εφήβους και ενός οδηγού για την υλοποίησή**

του που μπορεί να αξιοποιηθεί σε πλαίσια τυπικής ή μη τυπικής εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει δράσεις για την αποδόμηση των στερεοτύπων των φύλων και την πρόληψη της βίας με βάση το φύλο. Περιλαμβάνει επίσης δράσεις ομοτίμων (peer activities), προκειμένου να δημιουργήσει έναν ενεργό κύκλο γύρω από τα θέματα του έργου.

- Η ανάπτυξη και εφαρμογή ενός **προγράμματος κατάρτισης για εκπαιδευτικούς και ενός οδηγού για την υλοποίησή του.** Το πρόγραμμα στοχεύει στην αύξηση της ευαισθητοποίησής τους σχετικά με τα στερεότυπα φύλου και τη βία με βάση το φύλο, στην παροχή εργαλείων για να την αναγνωρίζουν και να την αντιμετωπίζουν και για να εργαστούν προκειμένου να καταστήσουν το σχολείο τους πιο συμπεριληπτικό και ασφαλές, αναπτύσσοντας συγκεκριμένες διαδικασίες για την έμφυλη σχολική βία, με τη συμμετοχή ολόκληρης της εκπαιδευτικής κοινότητας..
- Η ανάπτυξη ενός **διαδικτυακού παιχνιδιού**, το οποίο είναι διαθέσιμο δωρεάν στον ιστότοπο του έργου.

Όλα τα υλικά που παράγονται στο πλαίσιο του Youth for Love είναι διαθέσιμα στην ενότητα "Μάθετε περισσότερα" του ιστότοπου του έργου: www.youthforlove.eu

Το έργο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση με πόρους του Προγράμματος «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» (2014-2020).

Διάρκεια: Ιανουάριος 2019 - Μάρτιος 2021

Στόχος και χρήση του οδηγού

Ο οδηγός παρέχει θεωρητικές και πρακτικές κατευθύνσεις για την υποστήριξη των εκπαιδευτικών στην πρόληψη, τη διαχείριση και την καταπολέμηση της έμφυλης σχολικής βίας (school-related gender-based violence - SRGBV) μεταξύ των εφήβων, ένα σύνθετο και δομικό φαινόμενο με πολλαπλές μορφές και σοβαρές συνέπειες.

Οι έφηβοι και οι έφηβες μπορεί να βιώσουν, να διαπράξουν, ή να γίνουν μάρτυρες σε περιστατικά έμφυλης βίας. Η ομαλή συνέχιση της σχολικής ζωής μπορεί να είναι δύσκολη για μαθητές και μαθήτριες οι οποίοι/οποίες έχουν ψυχολογικά, σωματικά, διαδικτυακά ντροπιαστεί, παρενοχληθεί, εκφοβιστεί ή κακοποιηθεί. Σύμφωνα με την Unesco και το UN Women, η έμφυλη σχολική βία επηρεάζει εκατομμύρια παιδιά, οικογένειες και κοινότητες. Αυτή η βία μπορεί, επίσης, να έχει σοβαρές επιπτώσεις στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα, με πολλούς

μαθητές να αποφεύγουν το σχολείο, να έχουν σχολικές επιδόσεις χαμηλότερες των δυνατοτήτων τους ή να εγκαταλείπουν εντελώς το σχολείο.

Το σχολείο μπορεί να αποτελέσει ένα προνομιακό πεδίο για την άρση των περιστατικών έμφυλης βίας¹. Θα πρέπει να ένας χώρος όπου οι έφηβες και οι έφηβοι αισθάνονται ασφαλείς, επειδή η ισότητα των φύλων προωθείται πλήρως, μέσω προγραμμάτων πρόληψης και διαδικασιών για την αναφορά, την αντιμετώπιση και την παραπομπή περιπτώσεων έμφυλης βίας, οι οποίες να είναι εύκολα προσβάσιμες, προσαρμοσμένες στις ανάγκες των εφήβων και εμπιστευτικές. Τα σχολεία διαδραματίζουν, λοιπόν, κεντρικό ρόλο στην προσπάθεια να καταστεί η ανισότητα των φύλων και η έμφυλη βία μεταξύ των εφήβων μη αποδεκτή, σε στρατηγική συνεργασία με άλλους φορείς.

¹ Κογκίδου, Δ.(2012). Το σχολείο ως πολιτισμικό πλαίσιο κατασκευής έμφυλων ταυτοτήτων και ως ένα προνομιακό πεδίο για την άρση του σεξισμού, Προφορική εισήγηση στο Συνέδριο «Εκπαίδευση για την ισότητα στα φύλα», Κύπρος, 24 - 25 Μαΐου 2012

Σε ποιους απευθύνεται ο οδηγός

Ο οδηγός αυτός απευθύνεται σε **εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης**, σε **φορείς** και σε **οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών**, οι οποίοι δουλεύουν με εφήβους σε πλαίσια τυπικής ή μη τυπικής εκπαίδευσης, σε θέματα ισότητας των φύλων, στερεοτύπων φύλου ή έμφυλης βίας. Το προτεινόμενο πρόγραμμα είναι προσαρμοσμένο στο σχολικό πλαίσιο και τις ιδιαιτερότητες έμφυλης σχολικής βίας (SRGBV), αλλά οι μεθοδολογίες και οι δραστηριότητες του προσαρμόζονται εύκολα σε άλλα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα εκτός σχολείου.

Προκειμένου να προληφθεί αποτελεσματικά το φαινόμενο της έμφυλης βίας μεταξύ των εφήβων και να διασφαλιστεί η πρόσβασή τους σε μέτρα προστασίας, στα σχολεία πρέπει να πληρούνται τουλάχιστον τα ακόλουθα βασικά κριτήρια:

- Να υπάρχει η απαραίτητη **ευαισθητοποίηση, γνώση** και **εξειδικευμένη τεχνογνωσία** για την αναγνώριση καταστάσεων και περιπτώσεων έμφυλης σχολικής βίας.
- Να έχουν τη **δύναμη να ενεργούν** σε περιπτώσεις έμφυλης σχολικής βίας, προς το συμφέρον όλων των εμπλεκόμενων μερών.
- Να υπάρχουν σαφείς **διαδικασίες** και **εργαλεία** για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της έμφυλης σχολικής βίας.

Για να είναι αποτελεσματική η πρόληψη και για να είναι έγκαιρη η παρέμβαση, οι εκπαιδευτικοί, η διεύθυνση και το λοιπό το προσωπικό του σχολείου πρέπει να είναι κατάλληλα εκπαιδευμένοι. Επίσης, θα πρέπει να υπάρξει και η υποστήριξη και η ενεργός εμπλοκή της διεύθυνσης του σχολείου ει-dάλλως οποιαδήποτε εκπαιδευτικά προγράμματα, πολιτικές και διαδικασίες διατρέχουν τον κίνδυνο να μην αποδειχθούν αποτελεσματικά.

Τα σχολεία καθώς και οι φορείς που δραστηριοποιούνται στον τομέα της εκπαίδευσης καλούνται να αξιοποιήσουν τον παρόντα οδηγό είτε ολόκληρο, είτε μερικώς, επιλέγοντας από αυτόν τις δραστηριότητες και τα εργαλεία που είναι πιο χρήσιμα στο δικό τους πλαίσιο. Η επιμόρφωση του Youth for Love μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία πιο υγιών και ασφαλών χώρων για όλους τους μαθητές και τις μαθήτριες, οι οποίοι/οποίες μπορούν να επωφεληθούν από αυτό μακροπρόθεσμα, τόσο στο σχολείο, όσο και στη ζωή τους. Μέσω της επιμόρφωσης αυτής, οι καθηγητές και οι καθηγήτριες και το σχολικό προσωπικό μπορούν να αυξήσουν την αυτοπεποίθησή τους και την ικανότητά τους να ενεργούν όταν καλούνται να διαχειριστούν περιπτώσεις έμφυλης σχολικής βίας, για την αντιμετώπιση των οποίων απαιτείται ένα υψηλό επίπεδο υποστήριξης και ομαδική εργασία.

Ο οδηγός αυτός ενθαρρύνει τους/τις εκπαιδευτικούς να διερευνήσουν περαιτέρω τα θέματα που διαπραγματεύεται, αξιοποιώντας τις πηγές και το πρόσθετο υλικό που προτείνεται σε κάθε ενότητα. Προτείνει, επίσης, την προσέγγιση του σχολείου ως συνόλου (whole-school approach), η οποία ενισχύει τον ρόλο της κοινότητας στην υποστήριξη ενός κοινού, ολοκληρωμένου και συνεπούς μηνύματος για την πρόληψη της έμφυλης βίας. Έτσι, μπορούν να αναπτυχθούν συνεργασίες με δημόσιους φορείς και μη κερδοσκοπικούς φορείς, που ασχολούνται με την πρόληψη της έμφυλης βίας και την υποστήριξη και προστασία όσων έχουν βιώσει έμφυλη βία. Αυτού του είδους οι συνεργασίες, που έχουν ως βάση τους την κοινότητα, μπορούν να ωφελήσουν όλα τα μέρη (τα σχολεία, τους μαθητές και τις μαθήτριες, τις οικογένειες, τους μη κερδοσκοπικούς φορείς, τους δημόσιους φορείς κλπ), και να συμβάλλουν στην ανταλλαγή και την ανάπτυξη νέων γνώσεων και τεχνογνωσίας, έχοντας έτσι μακροπρόθεσμα θετικά αποτελέσματα στη ζωή των εφήβων, που σύντομα θα είναι ενήλικες.

Τι περιλαμβάνει το οδηγός

Ο οδηγός αυτός έχει ως βάση του τις θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις και τα εργαλεία που αναπτύχθηκαν μέσω της έρευνας και των δραστηριοτήτων του Youth for Love, ενώ βασίζεται και στις γνώσεις και την εμπειρία των εταίρων του έργου και των άλλων ενδιαφερόμενων μερών. Αντανακλά ιδιαίτερα τις γνώσεις των σχολείων με εκτεταμένη εμπειρία στην πρόληψη της έμφυλης βίας μεταξύ των εφήβων και στη διαχείριση των περιπτώσεων έμφυλης σχολικής βίας μέσω άμεσης και σαφούς παρέμβασης.

Τα εργαστήρια φιλοδοξούν να εφοδιάσουν τους μαθητές και τις μαθήτριες με:

- Κατανόηση των βασικών εννοιών που χρησιμοποιούνται στο Youth for Love για την έμφυλη βία και σχετιζόμενα με αυτή φαινόμενα εντός και εκτός σχολείων.
- Κατανόηση των βαθύτερων αιτιών της έμφυλης βίας, οι οποίες θα πρέπει να αναζητηθούν σε διαρθρωτικά ζητήματα, κοινωνικούς κανόνες, βαθιά ριζωμένες πεποιθήσεις, συμπεριφορές και καθημερινές πρακτικές, που διαμορφώνουν ταυτότητες φύλου, προσωπικές εμπειρίες και ανισότητες.

- Τεχνογνωσία για τη δημιουργία και διαχείριση αποτελεσματικών συστημάτων πρόληψης και παρέμβασης σε επίπεδο σχολείου και σε επίπεδο κοινότητας.

Ο οδηγός αποτελείται από δέκα εργαστήρια, τα οποία περιλαμβάνουν:

- Μαθησιακούς στόχους
- Μαλακές/Οριζόντιες δεξιότητες που καλλιεργούνται
- Απαιτούμενα υλικά
- Προτεινόμενη προετοιμασία
- Περιγραφή των δραστηριοτήτων
- Ομαδική εργασία εκτός ωρών του εργαστηρίου
- Πηγές και πρόσθετο υλικό
- Μεθοδολογική προσέγγιση
- Παραρτήματα

Οργάνωση του οδηγού

Ο οδηγός περιλαμβάνει οδηγίες βήμα-βήμα για την υλοποίηση δέκα εργαστηρίων, το καθένα με συγκεκριμένο περιεχόμενο, μεθοδολογίες και μαθησιακούς στόχους. Τα εργαστήρια αυτά έχουν οργανωθεί σε τρεις ενότητες. Αν και, βάση για τη διαμόρφωση των εργαστηρίων αυτών, αποτέλεσαν οι ερευνητικές δραστηριότητες του Youth for Love στα σχολεία, τα εργαστήρια αυτά δεν αφορούν μόνο ένα συγκεκριμένο σχολικό πλαίσιο, αλλά έχουν διαμορφωθεί με τρόπο ώστε εύκολα να μπορούν να αξιοποιηθούν σε σχολεία που λειτουργούν σε διαφορετικά περιβάλλοντα.

Ενθαρρύνουμε λοιπόν κάθε σχολείο, μη κερδοσκοπικό ή δημόσιο οργανισμό που θέλει να αξιοποιήσει τον οδηγό αυτό, να προσαρμόσει τις δραστηριότητες στις ανάγκες και στο πλαίσιο στο οποίο λειτουργεί. Ο οδηγός έχει συνταχθεί ώστε να επιτρέπει την ευελιξία αυτή, καθώς αφήνει χώρο για προσαρμογές και τροποποιήσεις. Επίσης, πολλές από τις δραστηριότητες του οδηγού μπορούν να αξιοποιηθούν και σε εργαστήρια με διαφορετικές ομάδες-στόχους, όχι μόνο εφήβους, εντός ή εκτός σχολικού περιβάλλοντος.

Οι εκπαιδευτικοί μπορούν εύκολα να προσαρμόσουν τις δραστηριότητες και τα εργαλεία που περιλαμβάνει ο οδηγός για να καλύψουν τις ανάγκες των μαθητών και των μαθητριών τους και να αντιμετωπίσουν τις συγκεκριμένες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα σχολεία τους για να δημιουργήσουν ένα κλίμα ασφάλειας, χωρίς αποκλεισμούς. Ωστόσο, αυτές οι αρχές πρέπει πάντα να ενσωματώνονται στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα:

- Η ισότητα των φύλων πρέπει να είναι μια αρχή που να διατρέχει οριζόντια όλο το περιεχόμενό τους.
- Τα στερεότυπα φύλου πρέπει να αποφεύγονται σε όλα τα εκπαιδευτικά υλικά.
- Οι πολιτικές και οι διαδικασίες δεν μπορούν να θεωρηθούν ούτε ως τυπικότητες ούτε ως έγγραφα αναφοράς που ακολουθούνται κατά το δοκούν.
- Το περιεχόμενο πρέπει να επικοινωνείται με τον κατάλληλο τρόπο.
- Πρέπει να συγκροτηθούν ομάδες εκπαιδευτικών και λοιπού προσωπικού του σχολείου και να εργαστούν προς το συμφέρον όλων των μαθητών και των μαθητριών.

Δομή Ενοτήτων

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ: 1, 2, 3, 4

Εναισθητοποίηση πάνω σε θέματα έμφυλων στερεοτύπων καθώς και τον αντίκτυπό τους σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο

Η πρώτη ενότητα είναι εισαγωγική και στόχος της είναι η εξοικείωση με την ομάδα των εκπαιδευομένων, με τις ανάγκες, τις προσδοκίες και τις ανησυχίες τους, η γνωριμία των μαθητών και των μαθητριών με το Youth for Love και η αύξηση της εναισθητοποίησής τους σχετικά με τα στερεότυπα του φύλου και τον τρόπο με τον οποίο αυτά μπορούν να τους/τις επηρεάσουν στο σχολείο, στο σπίτι, στις προσωπικές και επαγγελματικές επιλογές τους, στις σχέσεις τους, γενικά στην κοινωνία κλπ. Η πρώτη ενότητα είναι απαραίτητη, καθώς σε αυτή δημιουργούνται τόσο τα όρια της ομάδας όσο και μια ατμόσφαιρα εμπιστοσύνης, επιτρέποντας έτσι τη δημιουργία και την ανάπτυξη δυναμικών απαραίτητων για την υποστήριξη της ομαδικής εργασίας. Επιπλέον, η πρώτη ενότητα έρχεται να διευκρινίσει σημαντικούς όρους που θα χρησιμοποιήσουμε καθ' όλη τη διάρκεια του προγράμματος. Μέσω διαδραστικών δραστηριοτήτων, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες θα διερευνήσουν, επίσης, πώς η πρόσβαση στα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα επηρεάζεται από τη δυναμική της εξουσίας και των προνομίων και τις κοινωνικά κατασκευασμένες ιεραρχίες, αποκλείοντας άτομα με διαφορετικές ταυτότητες, εμπειρίες ζωής και προσωπικές ιστορίες.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2- ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ: 5,6,7

Έμφυλη βία- Μύθοι και αλήθειες, αίτια και συνέπειες

Η δεύτερη ενότητα χρησιμοποιεί αυτή τη νέα γνώση και οπτική προκειμένου να υποστηρίξει τους μαθητές και τις μαθήτριες στην κατανόηση, την αναγνώριση και τη διαχείριση διαφορετικών μορφών βίας, συμπεριλαμβανομένης της έμφυλης βίας και του διαδικτυακού εκφοβισμού. Μέσω αυτής της δεύτερης ενότητας, οι μαθητές και οι μαθήτριες θα κατανοήσουν τη σχέση μεταξύ των στερεοτύπων φύλου και της έμφυλης βίας, λαμβάνοντας προσεκτικά υπόψη τις βασικές αιτίες της βίας, καθώς και τις πολύ επιβλαβείς συνέπειές της. Αυτό θα δημιουργήσει επίσης το κατάλληλο περιβάλλον για να εξερευνήσουν και να αποδομήσουν παρερμηνείες σε ζητήματα έμφυλης βίας και να κατανοήσουν πώς οι παρερμηνείες αυτές έχουν δραματικές συνέπειες, καθιστώντας δύσκολο σε όσους και όσες έχουν βιώσει έμφυλη βία να αναζητήσουν δικαιοσύνη και να λάβουν υποστήριξη για να τερματίσουν την καταχρηστική κατάσταση.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 - ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ: 8,9,10

Δημιουργώντας ένα σχολείο και ένα κοινωνικό περιβάλλον απαλλαγμένο από την έμφυλη βία

Η τρίτη ενότητα επικεντρώνεται στην υποστήριξη των μαθητών/μαθητριών για τον εντοπισμό ασφαλών και μη ασφαλών χώρων στο σχολείο και το περιβάλλον τους, και στο να μάθουν που μπορούν να αναζητήσουν υποστήριξη εντός ή εκτός του σχολείου τους.

Εκπαιδευτικές μεθοδολογίες

Ο οδηγός προτείνει τη χρήση **ενεργητικών και συμμετοχικών μεθοδολογιών και τεχνικών**, λαμβάνοντας υπόψη όχι μόνο την εμπειρία των εταίρων του έργου σε άλλα έργα που έχουν την ίδια εστίαση, αλλά και τις εμπειρίες άλλων οργανισμών και φορέων που έχουν αναπτύξει επιτυχημένα προγράμματα πρόληψης και παρέμβασης για την έμφυλη βία για εφήβους σε άλλες περιοχές, χώρες, περιβάλλοντα. Οι **προτεινόμενες μεθοδολογίες και τεχνικές** δεν αποσκοπούν μόνο στην αύξηση της γνώσης, αλλά και στην ανάπτυξη μαλακών/ οριζόντιων δεξιοτήτων, απαραίτητων στη διαδικασία πρόληψης ή διαχείρισης πιθανών περιπτώσεων έμφυλης βίας όπως διαπροσωπικές και επικοινωνιακές δεξιότητες, επίλυσης συγκρούσεων, λήψη ομαδικών αποφάσεων, ηγεσία, ομαδική εργασία, ανάλυση προβλημάτων, κριτική σκέψη, ενσυναίσθηση κ.λπ. **Συγκεκριμένα στον οδηγό αυτό αξιοποιούνται:**

Συνεργατική μάθηση

Μαθητοκεντρική εκπαιδευτική μέθοδος, η οποία βασίζεται στη συνεργασία μεταξύ των μαθητών/ μαθητριών, με καθέναν/ καθεμιά τους να παρέχει στην ομάδα τις γνώσεις και τις δεξιότητές του/ της. Η μέθοδος αυτή αποδεικνύεται αποτελεσματική για την επίτευξη, όχι μόνο γνωστικών, αλλά και κοινωνικο-συναίσθηματικών μαθησιακών στόχων. Οι μαθητές και οι μαθήτριες αυξάνουν την αυτοεκτίμησή τους, ενδυναμώνονται στη μαθησιακή διαδικασία, καλλιεργούν τις κοινωνικές τους δεξιότητες και μαθαίνουν να συνεργάζονται για την επίτευξη ενός κοινού στόχου.

Ιδεοκαταιγισμός (brainstorming)

Τεχνική διδασκαλίας που στοχεύει στη συμμετοχική ανάλυση προβλημάτων και εύρεση λύσεων. Οι μαθητές και οι μαθήτριες καταθέτουν ελεύθερα τις ιδέες τους, χωρίς να ασκείται κριτική ούτε από τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές τους, ούτε και από τον/ την εκπαιδευτικό. Κατά τη διάρκεια της τελευταίας φάσης του ιδεοκαταιγισμού μπορούν να συγκεντρωθούν όλες οι ιδέες για την εξεύρεση κοινά αποδεκτών λύσεων για το συγκεκριμένο πρόβλημα.

Διερευνητική μάθηση

Εκπαιδευτική μέθοδος που έχει ως στόχο να ενθαρρύνει τους μαθητές και τις μαθήτριες να συλλέξουν πληροφορίες για ένα πρόβλημα/ θέμα που τίθεται, με τη διερεύνηση αυτή να αποτελεί τη βάση της μαθησιακής διαδικασίας. Οι πληροφορίες μπορούν να αναζητηθούν στον φυσικό ή στον ψηφιακό κόσμο, αλλά και στις δύο περιπτώσεις οι μαθητές και οι μαθήτριες καλούνται να επιλέξουν πληροφορίες με βάση τη συνάφεια και την αξιοπιστία των πηγών.

Παιχνίδι ρόλων

Συμμετοχική εκπαιδευτική τεχνική, κατά της οποίας οι συμμετέχοντες/ συμμετέχουσες μπαίνουν στα «παπούτσια» κάποιου άλλου/ κάποιας άλλης, προκειμένου να εξετάσουν διαφορετικές θέσεις και απόψεις.

Αξιοποίηση μελέτης περίπτωσης (case study)

Στόχος της αξιοποίησης μιας μελέτης περίπτωσης στην εκπαιδευτική διαδικασία δεν είναι η επίλυση ενός προβλήματος, αλλά να μάθουν οι μαθητές και οι μαθήτριες πώς να χειρίζονται προβληματικές ή δύσκολες καταστάσεις, πώς να τις αναγνωρίζουν και να σκέφτονται πιθανούς τρόπους αντίδρασης σε αυτές. Εκτός από την ανάπτυξη αναλυτικών δεξιοτήτων, όταν υλοποιείται με ισχυρή τη διάσταση της ομάδας, αυτή η μεθοδολογία εννοεί:

- τη βαθύτερη γνώση ατόμων με διαφορετικές ταυτότητες και άρα λιγότερη προκατάληψη σε σχέση με αυτά
- τη συνειδητοποίηση ότι οι ίδιες καταστάσεις ή τα προβλήματα μπορούν να ερμηνευτούν διαφορετικά από διαφορετικά άτομα
- την αποδόμηση στερεοτύπων και απλουστεύσεων
- περισσότερη ευαισθητοποίηση σχετικά με το πώς αλληλεπιδρούν οι άνθρωποι και ποιοι παράγοντες διευκολύνουν την καλύτερη αμοιβαία κατανόηση
- την αίσθηση ότι δουλεύουμε πάνω σε ένα πραγματικό πρόβλημα για την εξεύρεση μιας πιθανής ομαδικής λύσης.

Επίλυση προβλήματος

Εκπαιδευτική μέθοδος που στοχεύει στην ανακάλυψη και τη μάθηση ξεκινώντας από ένα πρόβλημα. Πριν από την επίλυση προβλήματος προηγείται μια φάση προσδιορισμού του προβλήματος, κατά την οποία οι συμμετέχοντες/ συμμετέχουσες καλούνται να προσδιορίσουν με σαφήνεια όλες τις πτυχές που σχετίζονται με το πρόβλημα, προκειμένου να μπορέσουν στη συνέχεια να προσδιορίσουν μία ή περισσότερες πιθανές λύσεις. Είναι επομένως μια μέθοδος ανάλυσης που χρησιμοποιείται για τον προσδιορισμό, τον σχεδιασμό και την εφαρμογή όλων των απαραίτητων ενεργειών για την επίλυση ενός προβλήματος, αποτελείται γενικά από τις ακόλουθες φάσεις:

1. προσδιορισμός του προβλήματος
2. συλλογή πληροφοριών
3. προσδιορισμός των πιο

πιθανών αιτιών

4. διατύπωση πιθανών λύσεων
5. ανάλυση και εφαρμογή των λύσεων
6. παρακολούθηση των αποτελεσμάτων.

Αναστοχασμός

Εκπαιδευτική μέθοδος που αφορά στην κριτική ανασκόπηση των πεπραγμένων της εκπαιδευτικής συνάντησης, της διαδικασίας που ακολουθήθηκε καθώς και των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Ομαδική εργασία

Η ομαδική εργασία είναι μια θεμελιώδης οργανωτική μέθοδος για την ανθρώπινη ανάπτυξη και την κοινωνικοποίηση των νέων. Ανάλογα με τη συγκεκριμένη δραστηριότητα που θα πραγματοποιηθεί, ο εμπυκωτής ή η εμπυκωτρια μπορεί είτε να σχηματίσει άμεσα τις ομάδες, για παράδειγμα για να εξισορροπήσει τις ικανότητες και τις δεξιότητες, ή να αφήσει τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες ελεύθερους/ελεύθερες να αναμιχθούν και να σχηματίσουν ομάδες με βάση την προτίμησή τους.

Πριν ξεκινήσετε το ταξίδι... Πρακτικά ζητήματα

Ακολουθούν κάποιες προτάσεις για τον εμπυκωτή ή την εμπυκωτή σχετικά με πρακτικά ζητήματα των εργαστηρίων:

- **Απαιτούμενα υλικά.**

Χρησιμοποιείστε ένα κουτί / μια βαλίτσα / μια τσάντα για να φέρνετε σε κάθε εργαστήριο κάποια βασικά υλικά που μπορεί χρειαστείτε: βιντεοπροβολικό, φορητό Η/Υ, ηχεία, χαρτί του μέτρου, κολλητική ταινία, αυτοκόλλητα χαρτάκια σημειώσεων, μαρκαδόρους, κουτί ερωτήσεων/προτάσεων. Στις οδηγίες για τη διεξαγωγή κάθε εργαστηρίου θα βρείτε τα συγκεκριμένα απαιτούμενα υλικά για κάθε εργαστήριο, τα παραπάνω υλικά όμως καλό είναι να τα έχετε πάντα μαζί σας. Το να τα έχετε ανά πάσα στιγμή στη διάθεσή σας, μπορεί να σας φανεί χρήσιμο, σε περίπτωση που θα χρειαστεί γρήγορα να αναπροσαρμόσετε κάποια δραστηριότητα.

- **Προτεινόμενη προετοιμασία.**

Δείτε προσεκτικά τις προτεινόμενες δραστηριότητες για κάθε εργαστήριο και να εκτυπώστε όπου είναι απαραίτητο τα παραρτήματα. Διαμορφώστε την αίθουσα μεταφέροντας τα θρανία και τα τραπέζια (αν υπάρχουν) στην άκρη, και τοποθετώντας τις καρέκλες σε κύκλο. Βεβαιωθείτε ότι η δική σας καρέκλα είναι αρκετά κοντά στον Η/Υ και το βιντεοπροβολικό. Βεβαιωθείτε ότι όλοι θα μπορούν να βλέπουν όσα προβάλλονται και ελέγξτε την ποιότητα του ήχου. Στις οδηγίες για τη διεξαγωγή κάθε εργαστηρίου θα βρείτε συγκεκριμένες προτάσεις για την προετοιμασία του κάθε εργαστηρίου.

- **Ομαδική εργασία εκτός ωρών του εργαστηρίου.**

Θυμηθείτε να δώσετε λεπτομερείς πληροφορίες σχετικά με τις ομαδικές εργασίες εκτός ωρών εργαστηρίου σχετικά με το χρονοδιάγραμμα και το στόχο της εργασίας τις ομάδες εργασίας.

- **Κουτί ερωτήσεων / προτάσεων.**

Μπορεί κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων να προκύψουν ερωτήσεις ή προτάσεις των μαθητών και των μαθητριών, οι οποίες μπορεί να είναι σημαντικές, αλλά να μην αισθάνονται άνετα να τις διατυπώσουν μπροστά σε όλη την ομάδα. Προτείνουμε λοιπόν να φτιάξετε ένα κουτί ερωτήσεων/ προτάσεων, το οποίο θα είναι πάντα στη διάθεση των μαθητών και των μαθητριών. Στην έναρξη κάθε εργαστηρίου μπορείτε να χειριστείτε τις προτάσεις και τις ερωτήσεις που συλλέχθηκαν στο προηγούμενο εργαστήριο, δίνοντας πάντα προσοχή στο μην φέρετε κάποιον σε δύσκολη θέση και να μη μοιραστείτε ευαίσθητες πληροφορίες.

- **Χρόνος.**

Τα εργατήρια έχουν σχεδιαστεί ώστε να έχουν προτεινόμενη διάρκεια 120 λεπτών. Για να ταιριάξει η διάρκειά τους με το σχολικό πρόγραμμα, μπορεί να χρειαστούν μικρές αναπροσαρμογές.

Σε κάθε εργαστήριο ακολουθείται επίσης **η ίδια γενική δομή**, προκειμένου να δημιουργηθεί μια ρουτίνα, η οποία θα βοηθήσει και εκείνη τους μαθητές και τις μαθήτριες να ανοικτούν σε μια συμμετοχική και ενεργητική διαδικασία μάθησης:

- **Καλωσόρισμα και εισαγωγή.**

Ο εμπυκωτής ή η εμπυκώτρια καλωσορίζει την ομάδα, ζητάει από κάποιον εθελοντή να μοιραστεί με την υπόλοιπη ομάδα μια περίληψη του προηγούμενου εργαστηρίου και κάνει μια εισαγωγή στους στόχους και τις δραστηριότητες του σημερινού εργαστηρίου.

- **Καιρικά φαινόμενα διάθεσης.**

Ο εμπυκωτής ή η εμπυκώτρια κολλάει σε ένα μεγάλο χαρτί 5 εικόνες με διαφορετικά καιρικά φαινόμενα (ηλιοφάνεια, ηλιοφάνεια με σύννεφα, συννεφιά, βροχή, χιόνι). Κάθε καιρικό φαινόμενο συμβολίζει και μια διαφορετική ψυχολογική κατάσταση. Ο συμβολισμός αυτός συμφωνείται με την ομάδα. Για παράδειγμα συμφωνούμε όλοι και όλες ότι η ηλιοφάνεια συμβολίζει την χαρούμενη διάθεση. Τη διαδικασία ξεκινά ο εμπυκωτής/ η εμπυκώτρια, γράφοντας το όνομα του/της σε ένα αυτοκόλλητο χαρτάκι σημειώσεων και κολλώντας το κάτω από εκείνο το καιρικό φαινόμενο που καλύτερα περιγράφει τη διάθεσή του/ της εκείνη τη στιγμή. Εξηγεί στους μαθητές γιατί έβαλε το χαρτάκι στη συγκεκριμένη στήλη. Σειρά έχουν μετά οι μαθητές και οι μαθήτριες, οι οποίοι παίρνουν και εκείνοι ο καθένας και η καθεμία από ένα αυτοκόλλητο χαρτάκι σημειώσεων, γράφουν το όνομά τους και το κολλάνε κάτω από το καιρικό φαινόμενο που ταιριάζει στην τρέχουσα διάθεσή τους. Εκείνοι και εκείνες όμως δεν χρειάζεται να εξηγήσουν γιατί έβαλαν το χαρτάκι τους εκεί, παρά μόνο αν το θέλουν.

Προτείνουμε δραστηριότητα αυτή να πραγματοποιείται στην αρχή κάθε εργαστηρίου, δίνοντας έτσι στον εμπυκωτή ή στην εμπυκώτρια μια πρώτη εικόνα της κατάστασης στην οποία βρίσκεται η ομάδα και του πόσο έτοιμη είναι για τις δραστηριότητες που θα ακολουθήσουν.

Στο τέλος κάθε εργαστηρίου ο εμπυκωτής ή η εμπυκώτρια επιστρέφει και πάλι στα καιρικά φαινόμενα διάθεσης. Μετακινεί το χαρτάκι με το όνομά του/της αν αισθάνεται ότι κάτι έχει αλλάξει στη διάθεσή του συγκριτικά με την έναρξη του εργαστηρίου, τοποθετώντας το κάτω από το καιρικό φαινόμενο που αντικατοπτρίζει την τωρινή του/της διάθεση. Στη συνέχεια καλεί τους μαθητές και τις μαθήτριες να κάνουν το ίδιο. Και πάλι δεν χρειάζεται να εξηγήσουν κάτι, εκτός και αν το θέλουν.

- **Κλείσιμο του εργαστηρίου.**

Τα τελευταία λεπτά θα χρησιμοποιηθούν για μια σύντομη ανακεφαλαίωση όσων έγιναν και όσων επιτεύχθηκαν κατά τη διάρκεια αυτού του εργαστηρίου, δίνοντας το χώρο στους μαθητές και τις μαθήτριες για σχόλια και ερωτήσεις. Ο εμπυκωτής/ η εμπυκώτρια ανακοινώνει επίσης το πότε θα πραγματοποιηθεί το επόμενο εργαστήριο και δίνει τις οδηγίες για την ομαδική εργασία που θα πραγματοποιηθεί μέχρι το επόμενο εργαστήριο.

Ηθικά Ζητήματα

Η αντιμετώπιση της έμφυλης βίας σε ένα σχολικό περιβάλλον σημαίνει ότι αναγνωρίζουμε πως οι πραγματικότητες και οι ταυτότητες των μελών της σχολικής κοινότητας (μαθητών, μαθητριών, εκπαιδευτικών, διευθυνσης, προσωπικό σχολείου, συλλόγου Γονεών και Κηδεμόνων) είναι περίπλοκες και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Όλες λοιπόν οι ιδιαιτερότητες και ανάγκες των εμπλεκόμενων μερών πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά το σχεδιασμό και την υλοποίηση μια παρέμβασης εντός σχολείου.

Όταν χρησιμοποιείτε τον οδηγό αυτό θυμηθείτε τα ακόλουθα:

Στερεότυπα.

Για να είναι αποτελεσματική η πρόληψη και η διαχείριση περιπτώσεων έμφυλης σχολικής βίας, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να αναγνωρίζουν το φύλο ως σημαντικό παράγοντα που επηρεάζει την εκπαιδευτική διαδικασία και να το αντιμετωπίζουν ανάλογα. Δεν μπορεί να επιτευχθεί αποτελεσματική πρόληψη και επιτυχής διαχείριση περιπτώσεων έμφυλης σχολικής βίας, εάν η εκπαιδευτική διαδικασία παραμένει επηρεασμένη από στερεότυπα και προκαταλήψεις φύλου. Τα εκπαιδευτικά εργαστήρια με τους μαθητές και τις μαθήτριες είναι ένα τμήμα μόνο της παρέμβασης. Οι εκπαιδευτικοί και το προσωπικό του σχολείου θα πρέπει να συμμετέχουν και εκείνοι/ εκείνες σε αντίστοιχες εκπαιδευτικές συναντήσεις.

Εμπιστευτικότητα.

Να θυμάστε ότι κατά τη διαχείριση περιπτώσεων έμφυλης σχολικής βίας, ασχολούμαστε με προσωπικά και πολύ ευαίσθητα θέματα, τα οποία επηρεάζουν βαθιά τη ζωή των εφήβων, με τρόπους που ίσως να μην μπορούμε ούτε να τους φανταστούμε. Ενθαρρύνετε τους μαθητές και τις μαθήτριες να μην εκθέτουν ο ένας τον άλλον, αλλά να γνωρίζουν την ευαλωτότητα του άλλου και να ενεργούν με προσοχή και σεβασμό. Η ιστορία κάποιου άλλου δεν είναι κάτι το οποίο μπορούμε εμείς να το μοιραζόμαστε και τα όρια πρέπει να γίνονται σεβαστά. Εφιστούμε την προσοχή σας στο ότι η διατήρηση της εμπιστευτικότητας εκ μέρους του εμπυκωτή ή της εμπυκωτριάς δεν θα πρέπει να γίνεται άκριτα και γνώμονας της απόφασής σας θα πρέπει να είναι πάντα η προστασία των

ανήλικων. Μην διστάσετε να ζητήσετε υποστήριξη!

Αλληλοσεβασμός.

Η έμφυλη βία είναι και δημόσιο και ιδιωτικό θέμα. Κάθε μαθητής και κάθε μαθήτρια έχει τις δικές του/της αντιλήψεις και εμπειρίες που σχετίζονται με τη βία. Θα πρέπει κατά τη διάρκεια των εργαστηρίων να δημιουργηθεί ένας ασφαλής χώρος, ώστε να μπορούν οι μαθητές και οι μαθήτριες να κάνουν ερωτήσεις, να διορθώσουν τις λανθασμένες αντιλήψεις τους και να κατανοήσουν πλήρως το περίπλοκο και πολύπλευρο φαινόμενο της έμφυλης σχολικής βίας.

Πρώθηση τη συνεργασίας.

Ενώ ένας από τους στόχους της εκπαίδευσης είναι να υποστηρίξει τους μαθητές και τις μαθήτριες να έχουν πρόσβαση σε πόρους και υποστήριξη από ενήλικες, ένας άλλος στόχος είναι η δημιουργία ισχυρών ομάδων μαθητών και μαθητριών, οι οποίες μετατρέπονται από αδιάφορους μάρτυρες σε φαινόμενα έμφυλης βίας, σε σημαντικούς παράγοντες για την πρόληψή τους. Η συνεργασία μεταξύ των εφήβων είναι πολύ σημαντική για να σταλεί το μήνυμα ότι η έμφυλη βία δεν είναι αποδεκτή. Η συνοχή της ομάδας έχει μεγάλη σημασία για την πρόληψη, μετατρέποντας το σχολείο σε έναν ασφαλή χώρο για όλους και όλες.

Προσαρμογή στις ανάγκες των μαθητών και των μαθητριών.

Μην αφήσετε τα εργαστήρια να γίνουν απλά μια ακόμη τυπική υποχρέωση για τους εφήβους. Είναι πολύ σημαντικό τα εργαστήρια να κάνουν τους μαθητές και τις μαθήτριες να αισθάνονται ότι ακούγονται. Να προσαρμόζεστε συνεχώς στις ανάγκες τους και στα θέματα που αναδεικνύουν. Να είστε εκεί για αυτούς, δρώντας όπου απαιτείται υποστηρικτικά ή ακολουθώντας τους στη διαδικασία της απόκτησης γνώσης του εαυτού τους, κατανόησης και ανακάλυψης!

Ο οδηγός ως μέρος ενός ολοκληρωμένου εκπαιδευτικού προγράμματος για την έμφυλη σχολική βία

Όπως αναφέρθηκε ήδη, οι εταίροι του Youth for Love δημιούργησαν αυτόν τον οδηγό ως μέρος ενός ευρύτερου προγράμματος για την ευαισθητοποίηση, την πρόληψη και τη διαχείριση της σχολικής βίας που σχετίζεται με το φύλο. Ο οδηγός επικοινωνεί και με άλλα εργαλεία και εκπαιδευτικά υλικά που έχουν αναπτυχθεί στο πλαίσιο του προγράμματος: τη διάγνωση των αναγκών της σχολικής μονάδας, την παρακολούθηση του αντίκτυπου και αξιολόγηση του προγράμματος, τον Οδηγό Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών και τον Οδηγό Μαθητικών Δράσεων.

Επομένως, καλούμε τους εκπαιδευτικούς, τους φορείς και όλους τους ενδιαφερόμενους να συμβουλευτούν και να χρησιμοποιήσουν τα ακόλουθα υλικά και εργαλεία πριν ξεκινήσουν μια ολιστική παρέμβαση σε ένα σχολείο ή σε άλλο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Τα υλικά αυτά είναι διαθέσιμα στην ιστοσελίδα του έργου www.youthforlove.eu στα ελληνικά, αγγλικά, φλαμανδικά, ιταλικά και ρουμανικά ή κατόπιν αιτήματος στους εταίρους του έργου.

Διάγνωση Αναγκών Σχολικής Μονάδας

Οι κατευθύνσεις για τη διάγνωση αναγκών σχολικής μονάδας περιέχουν όλα τα στοιχεία για να υποστηρίξουν τους εκπαιδευτικούς για να συλλέξουν, να οργανώσουν και να αναλύσουν σημαντικά δεδομένα και πληροφορίες πριν ξεκινήσουν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα για την έμφυλη σχολική βία και για να προσαρμόσουν την παρέμβαση στις ανάγκες του συγκεκριμένου σχολικού πλαισίου. Με τη διεξαγωγή ομάδων εστίασης (focus groups) θα μπορέσουν να συλλέξουν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις αντιλήψεις των μαθητών/ μαθητριών και των εκπαιδευτικών σχετικά με τη θηλυκότητα / αρρενωπότητα, τους ρόλους των φύλων, τη σεξουαλικότητα, τη βία των φύλων, τον εκφοβισμό στο διαδίκτυο και την παρενόχληση, επίσημες και άτυπες διαδικασίες που έχουν ήδη εφαρμοστεί στο σχολείο σε περιπτώσεις βίας λόγω φύλου, το επίπεδο ευαισθητοποίησης σχετικά με το θέμα, συμπεριλαμβανομένης της χαρτογράφησης προηγούμενων πρωτοβουλιών που εφαρμόστηκαν στο σχολικό περιβάλλον. Στην Ενότητα 1 του παρόντος οδηγού, υπάρχει μια αναφορά σε δεδομένα και πληροφορίες. Αναφερόμαστε εδώ σε αυτά ακριβώς τα δεδομένα που μπορούν να προκύψουν από τη διάγνωση αναγκών της σχολικής μονάδας.

Οι κατευθύνσεις για την πραγματοποίηση της διάγνωσης αναγκών της σχολικής μονάδας είναι διαθέσιμες στον ιστότοπο του έργου στα ελληνικά, αγγλικά, φλαμανδικά, ιταλικά, και ρουμανικά

Παρακολούθηση και Αξιολόγηση

Προτείνεται πάντα να προβλέπεται μια διαδικασία αξιολόγησης για τις εκπαιδεύσεις και τις δράσεις, ώστε να μπορεί κανείς να αναλύσει σε ποια σημεία επιτεύχθηκαν οι στόχοι και σε ποια όχι, προκειμένου να βελτιώνεται η αποτελεσματικότητα και η αποδοτικότητα της παρέμβασης. Στο τελευταίο εργαστήριο του οδηγού, οι συνεργάτες παρέχουν μια πρόταση για μια συγκεκριμένη συμμετοχική συνεδρία για να συζητηθούν απευθείας με τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες: η επίτευξη των μαθησιακών στόχων, η ποιότητα της εκπαίδευσης, η ποιότητα των μεθοδολογιών, η ανάγκη για περαιτέρω έρευνα ή βελτίωση. Εκτός από αυτήν τη δραστηριότητα, οι εταίροι ανέπτυξαν δύο ακόμη εργαλεία ως μέρος των κατευθυντήριων γραμμών παρακολούθησης και αξιολόγησης του έργου:

1. Ένα αρχικό και ένα τελικό ερωτηματολόγιο για τους/τις εκπαιδευτικούς, για τη μέτρηση του αντίκτυπου στις γνώσεις, στάσεις, πρακτικές και συμπεριφορές που σχετίζονται με τη έμφυλη βία και με άλλες μορφές βίας. Το ερωτηματολόγιο χρησιμοποιεί κυρίως ερωτήσεις κλειστού τύπου, όπως κλίμακες τύπου likert και ερωτήσεις πολλαπλής επιλογής. Ένα αντίστοιχο ερωτηματολόγιο έχει αναπτυχθεί και για τους μαθητές/ τις μαθήτριες.
2. Μία έκθεση δραστηριοτήτων για τον εμπυχωτή/ την εμπυχωτήτρια, ώστε να παρακολουθεί και να αξιολογεί την πρόοδο που έχει επιτύχει η ομάδα, ως προς τη γνώση του θέματος, τη δυναμική της ομάδας, τη στάση των συμμετεχόντων/συμμετεχουσών απέναντι στην εκπαίδευση και τη βελτίωση των μαλακών τους δεξιοτήτων.
3. Ένα αρχικό και ένα τελικό ερωτηματολόγιο για τους μαθητές και τις μαθήτριες για να αξιολογήσουν την απόκτηση μαλακών δεξιοτήτων.

Και τα τρία εργαλεία είναι διαθέσιμα στα ελληνικά, στα αγγλικά, τα φλαμανδικά, τα ιταλικά, και τα ρουμανικά κατόπιν αιτήματος στους εταίρους του Youth for Love.

Οδηγός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών

Ο Οδηγός Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών είναι ένα εργαλείο που δημιουργήθηκε στο Youth for Love προκειμένου να παρέχει υποστήριξη στους εκπαιδευτικούς και το λοιπό προσωπικό του σχολείου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της έμφυλης βίας μεταξύ των εφήβων. Η επιμόρφωση έχει ως στόχο να εφοδιάσει τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες με: κατανόηση των βασικών εννοιών που χρησιμοποιούνται στο Youth for Love για την έμφυλη βία και σχετιζόμενα με αυτή φαινόμενα εντός και εκτός σχολείων, κατανόηση των βαθύτερων αιτιών της έμφυλης βίας, οι οποίες θα πρέπει να αναζητηθούν σε διαρθρωτικά ζητήματα, κοινωνικούς κανόνες, βαθιά ριζωμένες πεποιθήσεις, συμπεριφορές και καθημερινές πρακτικές, που διαμορφώνουν ταυτότητες φύλου, προσωπικές εμπειρίες και ανισότητες, δεξιότητες για την αξιολόγηση και την κατάλληλη αντιμετώπιση περιπτώσεων έμφυλης βίας που αφορούν τους εφήβους και τεχνονγνωσία για τη δημιουργία και διαχείριση αποτελεσματικών συστημάτων πρόληψης και παρέμβασης στα σχολεία.

Ο οδηγός είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα του έργου, στα ελληνικά, στα αγγλικά, τα φλαμανδικά, τα ιταλικά, και τα ρουμανικά. Εκτυπωμένα αντίτυπα του οδηγού είναι επίσης διαθέσιμα δωρεάν κατόπιν αιτήματος στους εταίρους.

Οδηγός Μαθητικών Δράσεων

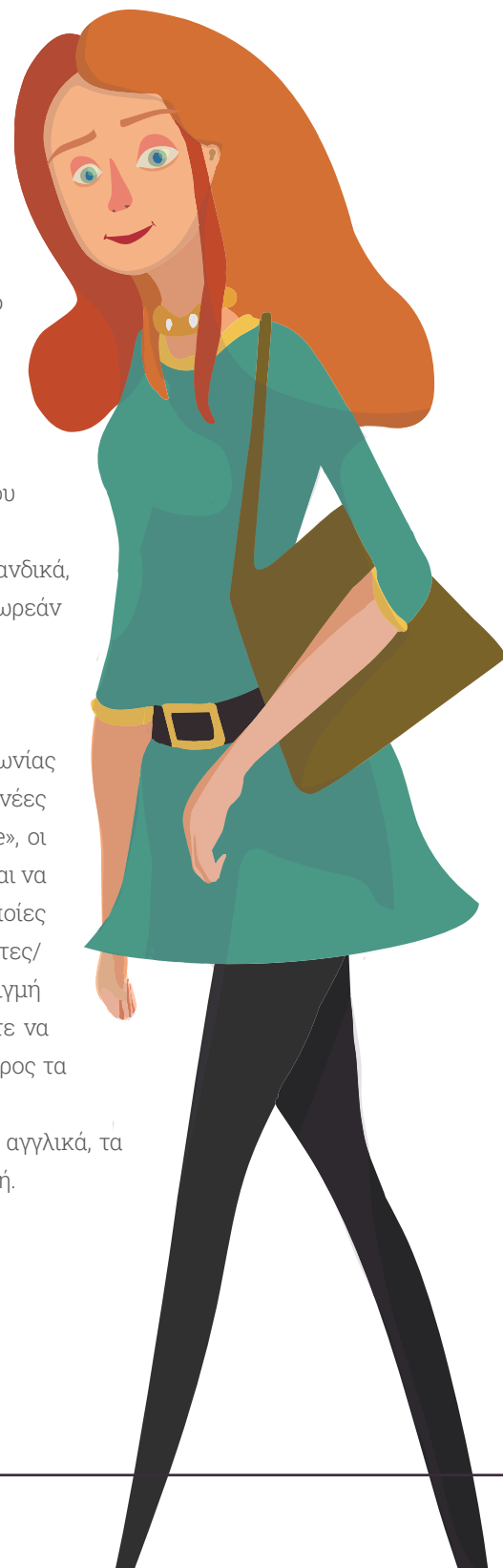
Ο Οδηγός Μαθητικών Δράσεων είναι το εργαλείο που αναπτύχθηκε στο Youth for Love, προκειμένου να υποστηρίξει τους μαθητές και τις μαθήτριες να διεξάγουν δράσεις ευαισθητοποίησης, εκστρατείας ή συνηγορίας με τους συνομηλικούς τους στο σχολείο, για τη διάδοση μηνυμάτων και περιεχομένων που σχετίζονται με την πρόληψη και τη διαχείριση της έμφυλης σχολικής βίας. Ο οδηγός έχει σχεδιαστεί για να παρέχει στους μαθητές και τις μαθήτριες πρακτικά εργαλεία και στρατηγικές για την οργάνωση μιας δράσης τους, για τη διαχείριση της ομάδας συνομηλικών, για την αυτοαξιολόγηση της διαδικασίας και των μαλακών δεξιοτήτων που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια του προγράμματος.

Ο οδηγός είναι διαθέσιμος στην ιστοσελίδα του έργου, στα ελληνικά, στα αγγλικά, τα φλαμανδικά, τα ιταλικά, και τα ρουμανικά. Εκτυπωμένα αντίτυπα του οδηγού είναι επίσης διαθέσιμα δωρεάν κατόπιν αιτήματος στους εταίρους.

Επικοινωνία

Ένα διαδικτυακό παιχνίδι σοβαρού σκοπού (serious game) είναι το κύριο εργαλείο επικοινωνίας που αναπτύχθηκε στο Youth for Love, προκειμένου να προσεγγίσει τους νέους και τις νέες στην Ευρώπη, μέσω μιας ενημερωτικής εκστρατείας. Στο «Youth For Love - the Game», οι νέοι και οι νέες έχουν την ευκαιρία να μπουν στα «παπούτσια» των συνομηλικών τους και να καθορίσουν μέσα από τις επιλογές τους τις ιστορίες 8 διαφορετικών χαρακτήρων, οι οποίες σχετίζονται με την έμφυλη βία, τον εκφοβισμό (bullying) και τη βία γενικότερα. Οι παίκτες/παίκτριες συνειδητοποιούν τη σημασία της λήψης της σωστής απόφασης τη σωστή στιγμή και αποκτούν, επίσης, καλύτερη εικόνα για τη στάση που μπορούν να κρατήσουν, ώστε να συμβάλλουν ενεργά στην πρόληψη του εκφοβισμού και να προωθήσουν τον σεβασμό προς τα δικαιώματα όλων των ανθρώπων.

Το διαδικτυακό παιχνίδι είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα του έργου, στα ελληνικά, στα αγγλικά, τα φλαμανδικά, τα ιταλικά, και τα ρουμανικά. Προτείνουμε τη χρήση του από κινητή συσκευή.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Ευαισθητοποίηση
πάνω σε θέματα
έμφυλων
στερεοτύπων καθώς
και τον αντίκτυπό
τους σε προσωπικό
και κοινωνικό
επίπεδο

Μαθησιακοί στόχοι της ενότητας

- Να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες στις διάφορες μορφές των στερεοτύπων που αφορούν τα φύλα καθώς και στους τρόπους με τους οποίους μπορεί να εμφανίζονται
- Να αυξηθεί η ικανότητα των μαθητών και των μαθητριών να αναγνωρίζουν τα στερεότυπα των φύλων, καθώς και να κατανοούν τις ανισότητες που προκύπτουν από αυτά
- Να κατανοηθούν οι ανάγκες των μαθητών και των μαθητριών πάνω σε θέματα φύλου ώστε να τους παραχθεί η αντίστοιχη υποστήριξη

Εργαστήριο 1: Ξεκινώντας το ταξίδι!

Στόχοι εργαστηρίου

- Γνωριμία με την ομάδα (δυναμική, πιθανές δυσκολίες και ιδιαιτερότητες κτλ.)
- Καλλιέργεια κλίματος συνεργασίας και εμπιστοσύνης μεταξύ των μελών της ομάδας και του εμπυκωτή ή της εμπυκωτριάς
- Κατανόηση των στόχων του προγράμματος από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία,
επικοινωνία,
δημιουργικότητα

Υλικά εργαστηρίου

Παράρτημα 1

Βιολογικό και κοινωνικό Φύλο
Πίνακας καιρικών Φαινομένων
(βλ. σελίδα 17)

Προετοιμασία από τον εμπυχωτή ή την εμπυχωτήρια

Διαμορφώστε την αίθουσα ως εξής: θρανία στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο. Αναρτήστε τον πίνακα καιρικών φαινομένων. Εκτυπώστε 3 αντίτυπα της πρώτης σελίδας του παραρτήματος του εργαστηρίου.

1. Γνωριμία με την ομάδα

Καλωσορίστε την ομάδα και συστηθείτε λέγοντας το όνομά σας, την ιδιότητά σας καθώς και πώς νιώθετε σήμερα σε σχέση με την έναρξη του εργαστηρίου. Προτείνετε στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες να σας πουν και εκείνοι και εκείνες τα ονόματά τους.

2. Το πρόγραμμα και οι στόχοι του

Εξηγήστε στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες ότι το εργαστήριο πραγματοποιείται στο πλαίσιο του προγράμματος Youth for Love και ζητήστε να σας πουν την πρώτη λέξη που τους έρχεται στο μυαλό, σε σχέση γενικά με το περιεχόμενο του προγράμματος αλλά και των εργαστηρίων, που θα ακολουθήσουν. Καταγράψτε τις ιδέες σε χαρτί του μέτρου με την μορφή καταγισμού ιδεών.

3. Προσδοκίες των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών

Ζητήστε στην συνέχεια να σας περιγράψουν με 1-2 λέξεις ποιες είναι οι δικές τους προσδοκίες από τα εργαστήρια και όσον αφορά το περιεχόμενο (τι θα ήθελαν εκείνοι να κερδίσουν από αυτά, ώστε να τους φανούν χρήσιμα, βοηθητικά κτλ.) και τη διεξαγωγή τους. Καταγράψτε στο ίδιο χαρτί, με διαφορετικό χρώμα μαρκαδόρο. Αναρτήστε το χαρτί στο τοίχο και εξηγήστε ότι θα ανατρέξετε σε αυτό στο τέλος των εργαστηρίων για να αξιολογήσετε όλοι μαζί ποιες τελικά προσδοκίες εκπληρώθηκαν και σε ποιο βαθμό.

4. Καιρικά φαινόμενα διάθεσης

Εξηγήστε τη λειτουργία της δραστηριότητας «Καιρικά φαινόμενα διάθεσης» (βλ. σελ. 17 του υλικού) και προτρέψτε τους συμμετέχοντες να κολλήσουν το όνομά τους στην αντίστοιχη στήλη, αφού πρώτα τοποθετήσετε το δικό σας εξηγώντας το γιατί (οι συμμετέχοντες/ συμμετέχουσες δεν πρέπει όμως απαραίτητα να δώσουν κάποια εξήγηση - βλ. σελ. 17 υλικού).

5. Το κουβάρι της γνωριμίας

Προτείνετε στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες ένα παιχνίδι, το οποίο θα σας δώσει την ευκαιρία να γνωριστείτε μεταξύ σας καλύτερα. Ο εμπυχωτής ή η εμπυχωτήρια ξεκινάει πρώτος/πρώτη. Κράτα στο χέρι ένα κουβάρι, λέει το όνομά του/της και μοιράζεται με την ομάδα κάτι που του/της

αρέσει να κάνει, να πίνει ή να τρώει. Έπειτα, κρατά την άκρη του κουβαριού με το ένα χέρι και πετά το υπόλοιπο τυχαία σε κάποιο άλλο μέλος της ομάδας. Αυτός/ή, που θα πάρει το κουβάρι, λέει το όνομά του/της και επίσης κάτι που του/της αρέσει να κάνει, να πίνει ή να τρώει. Κρατά, έπειτα, με το ένα χέρι

το κουβάρι και πετά το υπόλοιπο σε κάποιο άλλο μέλος της ομάδας κ.ο.κ. Ο τελευταίος/ η τελευταία που θα «ενωθεί» με την υπόλοιπη ομάδα, πετά το κουβάρι ξανά στον εμπυκωτή ή στην εμπυκωτριά, απ' όπου δηλαδή και ξεκίνησε.

Ρωτήστε, έπειτα, τους συμμετέχοντες ενδεικτικά:

- Είναι κάτι που ακούσατε για τους συμμαθητές και τις συμμαθητριάς σας που, ενώ τους γνωρίζετε πιθανά και χρόνια, να μην το είχατε ξανά ακούσει;
- Με τι σας μοιάζει αυτό που δημιουργήθηκε με τα σκοινιά (πιθανή απάντηση: ιστός);
- Και τι μπορεί να σημαίνει αυτό για την ομάδα (πιθανές απαντήσεις: όλοι συνδεόμαστε, όλοι ενωνόμαστε);

Ζητήστε στη συνέχεια από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να παραμείνουν για λίγο ακίνητοι/ ακίνητες με τεντωμένο το σκοινί. Εξηγήστε ότι όποιος/ όποια νιώσει ότι το σκοινί κουνιέται, αρχίζει να κουνάει και εκείνος/εκείνη το

σκοινί. Ξεκινάει πρώτος ο εμπυκωτής ή πρώτη η εμπυκωτριά και μετά από λίγο ολόκληρο τελικά το σκοινί θα δονείται. Συνεχίστε την συζήτηση ενδεικτικά:

Αφού, όπως είπατε λίγο πιο πριν, όλοι συνδεόμαστε, τι μπορεί να σημαίνει ένας κραδασμός, μία δόνηση για την ομάδα (πιθανή απάντηση: εφόσον όλοι συνδεόμαστε, η δόνηση τελικά μεταφέρεται σε όλη την ομάδα);

Ζητήστε τώρα από τους συμμετέχοντες/ τις συμμετέχουσες να τεντώσουν το σκοινί όσο πιο πολύ μπορούν. Αυτό που θα συμβεί μετά από λίγο, θα είναι να σπάσει το σκοινί σε κάποιο σημείο. Έπειτα, συνεχίστε την συζήτηση ενδεικτικά:

- Τι έγινε τελικά με το σκοινί, που μέχρι πριν από λίγο μας ένωνε όλους;
- Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε για να μην κοπεί το σκοινί, ακόμα και αν κάποιοι από μας το τέντωναν τόσο πολύ;

6. Κανόνες της ομάδας

20 λεπτά

Αξιοποιήστε ανάλογα τα όσα ειπώθηκαν από τους συμμετέχοντες σε σχέση με τον «ιστό», που μας ενώνει ως ομάδα προκειμένου με έναν συνεργατικό και δημοκρατικό τρόπο να τεθούν οι κανόνες / οι αξίες της ομάδας. Ενδεικτικά: μπορούμε να παρομοιάσουμε την ομάδα και την δυναμική της με όλες τις φάσεις του παιχνιδιού με το κουβάρι. Αν, λοιπόν, θεωρήσουμε ότι αυτός ο «ιστός» είναι ένα δίκτυ που μας ενώνει, μας συνδέει αλλά πάνω απ' όλα είναι ένα δίκτυ που θα μας κρατά όλους ασφαλείς και χαρούμενους, ποιοι θα λέγατε ότι πρέπει να είναι οι κανόνες, οι αξίες, που θα πρέπει να διέπουν αυτό τον «ιστό» και άρα και την ομάδα μας, ακόμα και αν υπάρχουν δονήσεις; Καταγράψτε τα όσα λένε οι συμμετέχοντες σε μεγάλο χαρτί

του μέτρου και αναρτήστε το στον τοίχο, όπου θα παραμείνει καθ' όλη την διάρκεια των εργαστηρίων.

Δώστε λίγο χρόνο στους συμμετέχοντες να δουν συνολικά τα όσα έχουν ειπωθεί και έπειτα ξεκινήστε μια συζήτηση ενδεικτικά:

- Είναι κανείς που διαφωνεί με κάτι από αυτά που είναι γραμμένα στο χαρτί;
- Θα θέλατε να προσθέσετε και κάτι ακόμη;
- Χρειάζεται να γίνει κάποια διευκρίνιση για κάποιον κανόνα /αξία;

7. Βιολογικό και κοινωνικό φύλο

Υπενθυμίστε στους συμμετέχοντες ότι το πρόγραμμα είναι γύρω από τα φύλα και την έμφυλη βία και σε αυτό το σημείο θα προσπαθήσετε να αποσαφηνίσετε αλλά και να προσεγγίσετε τους όρους βιολογικό και κοινωνικό φύλο. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες, αν έχουν ξανά ακούσει αυτούς τους όρους και αν θα ήθελε κάποιος να εξηγήσει στην ομάδα τι σημαίνουν.

Έπειτα, χωρίστε την ομάδα σε 3 μικρότερες και μοιράστε στην κάθε μία το παράρτημα 1. Δώστε γύρω στα 7 λεπτά, ώστε κάθε ομάδα να συζητήσει και έπειτα να αποφασίσει ποιες από τις 12 προτάσεις-δηλώσεις αναφέρονται στο βιολογικό και ποιες στο κοινωνικό φύλο. Μπορούν να σημειώνουν μετά από κάθε πρόταση-δήλωση, ένα Β ή ένα Κ, ανάλογα με την επιλογή τους.

Στη συνέχεια οι ομάδες παρουσιάζουν τις επιλογές τους και εσείς δίνετε αντίστοιχα τις σωστές απαντήσεις (βλ. παράρτημα 1).

Ξεκινήστε, έπειτα, μια συζήτηση αναστοχασμού ενδεικτικά:

- Ήταν εύκολο ή δύσκολο να αποφασίσετε για το αν πρόκειται για Βιολογικό ή Κοινωνικό φύλο και για ποιο λόγο;
- Ανακαλύψατε μέσα από την δραστηριότητα μια καινούργια προσέγγιση των όρων, που μέχρι τώρα δεν την είχατε

8. Κλείσιμο εργαστηρίου

Εμφανίστε ένα κουτί και εξηγήστε στους συμμετέχοντες ότι σε αυτό του κουτί, που θα παραμένει την αίθουσα καθ' όλη τη διάρκεια των εργαστηρίων, θα μπορεί ο καθένας και η κάθε μία, ανώνυμα, να γράφει σε χαρτί οποιαδήποτε απορία προκύπτει με αφορμή τα εργαστήρια. Οι απορίες και οι ερωτήσεις θα συζητούνται στην αρχή του επόμενου εργαστηρίου.

Στη συνέχεια ζητήστε από τους συμμετέχοντες να επιστρέψουν στον πίνακα των καιρικών φαινομένων διάθεσης και αν κάτι

σκεφτεί; Σας εξέπληξε ευχάριστα ή δυσάρεστα;

- Κατά πόσο πιστεύετε ότι θα άλλαζαν οι απαντήσεις μας, αν αυτή την δραστηριότητα την υλοποιούσαμε για παράδειγμα στο Μεσαίωνα ή σε κάποια άλλη εποχή της ιστορίας;
- Τι μπορεί να σημαίνει αυτό για τα κοινωνικά χαρακτηριστικά και τις αναμενόμενες συμπεριφορές που αποδίδονται στα άτομα αναφορικά με το κοινωνικό τους φύλο;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι η σύγχυση (εσκεμμένη ή μη) μεταξύ βιολογικού και κοινωνικού φύλου, υπηρέτησε και οδήγησε κάποιες φορές σε στέρηση των δικαιωμάτων των γυναικών (ή άλλων ομάδων); Παραδείγματος χάρη στον περιορισμό ή αποκλεισμό από κάποιες συγκεκριμένες δραστηριότητες και επαγγέλματα;
- Ποια άλλα στοιχεία εκτός από το βιολογικό-κοινωνικό φύλο επηρεάζουν την διαμόρφωση της ταυτότητάς μας;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι το σύνολο των χαρακτηριστικών μας μας «παρέχει» και είναι σύνολο «προνομίων»;

Αφήστε να ειπωθούν οι πρώτες αυθόρμητες απαντήσεις και εξηγήστε ότι αυτό είναι κάτι που θα το διερευνήσετε και στα επόμενα εργαστήρια.

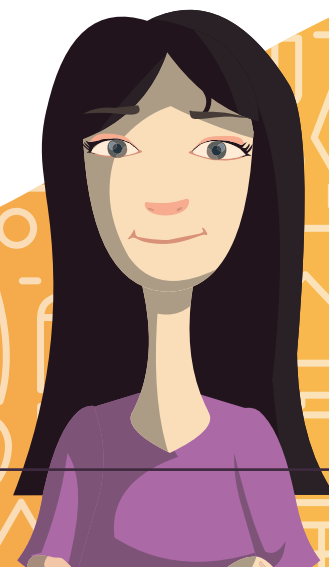

άλλαξε στην διάθεσή τους να μετακινήσουν το όνομά τους στην αντίστοιχη στήλη.

Διευκρινίστε ότι δεν είναι απαραίτητο να εξηγεί κάποιος γιατί έχει την συγκεκριμένη διάθεση (στην έναρξη και στην λήξη του εργαστηρίου), ωστόσο αν κάποιος θέλει να το κάνει, θα έχει και τον χρόνο και χώρο. Εξηγήστε την ομαδική εργασία, που θα ετοιμάσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες μέχρι το επόμενο εργαστήριο και αποχαιρετίστε την ομάδα.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική, ενεργητικός διάλογος, διαδραστικές δραστηριότητες, εικαστικές δραστηριότητες, αναστοχασμός

Σημείωση για τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια

Στο 1ο εργαστήριο είναι πολύ σημαντικό για τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια να γνωρίσει τους μαθητές και τις μαθήτριες, να παρατηρήσει τις αντιδράσεις τους αλλά και τα συναισθήματα τους σε σχέση με το πρόγραμμα, να τονίσει τους κανόνες/αξίες της ομάδας, να παρατηρήσει τις δυναμικές που υπάρχουν (άτομα εξωστρεφή- εσωστρεφή κτλ.) και γενικά να δει την διάθεση των μαθητών πριν και μετά το εργαστήριο. Γι' αυτό αφήστε όσο περισσότερο χρόνο μπορείτε προκειμένου να εκφραστούν οι μαθητές και οι μαθήτριες και να αναπτύξουν τις ιδέες τους.

Στο στάδιο των κανόνων/αξιών της ομάδας τονίστε, σε περίπτωση που δεν αναφερθεί από την ομάδα, ότι κάποιοι επιπλέον κανόνες/αξίες της ομάδας θα είναι η εμπιστευτικότητα, η μη επικριτικότητα στις ιδέες και στις απόψεις του άλλου καθώς και η προστασία του εαυτού μας. Δείτε αναλυτικότερα στη σελ. 18 του υλικού και εξηγήστε στην ομάδα.

Καθ' όλη τη διάρκεια του εργαστηρίου μπορείτε να αναθέτετε «μικρές αποστολές» (πχ. μοίρασμα παρατηρημάτων, καταγραφή ιδεών κ.α.) στα μέλη της ομάδας και ειδικά σε

άτομα που είναι πολύ «ήσυχια» ή αντίθετα σε άτομα που είναι πολύ «κινητικά». Αναφορικά με τον χωρισμό σε μικρότερες ομάδες, προσπαθήστε με έναν διακριτικό και φαινομενικά τυχαίο τρόπο, να βρίσκονται στις ομάδες άτομα που δεν αποτελούν την παρέα των «κολλητών».

Αν είστε ο/η εκπαιδευτικός της τάξης που υλοποιεί το εργαστήριο σε μια ομάδα, που ήδη γνωρίζει τα μέλη και την δυναμική της, καλό θα ήταν να μην παρακάμψετε τα πρώτα στάδια του εργαστηρίου, άλλα να τα τροποποιήσετε, ώστε να παραμείνουν ελκυστικά για τους συμμετέχοντες.

Εκτός από τους μαθησιακούς στόχους, τις δραστηριότητες βήμα-βήμα, δώστε, επίσης, μεγάλη προσοχή στους κανόνες/αξίες, στις προσδοκίες (αλλά πιθανά και στις ανησυχίες) και στην ανατροφοδότηση από τα μέλη της ομάδας.

Τέλος, όσον αφορά τον τρόπο υλοποίησης τόσο αυτού του εργαστηρίου, όσο και των υπολοίπων, ακολουθείτε το μοντέλο της Φεμινιστικής Ηγεσίας (Feminist Leadership), για το οποίο μπορείτε να διαβάσετε περισσότερα στο «Επιπλέον Υλικό και Πηγές» καθώς και στο 4ο εργαστήριο του «Οδηγού Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών».

Ομαδική εργασία εκτός ωρών του εργαστηρίου

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να συνεργαστούν όλοι και όλες μαζί για να «φιλοτεχνήσουν» τους κανόνες/αξίες της ομάδας, σ' ένα μεγάλο χαρτί του μέτρου, να βάλουν την υπογραφή τους και τέλος να κολλήσουν το δημιούργημά τους στον τοίχο της τάξης. Δώστε, επίσης, και την εξής επιλογή: κάθε ένας και κάθε μία, ατομικά, φιλοτεχνεί (με όποια τεχνική θέλει) τους κανόνες/αξίες σε ένα χαρτί Α5, η ομάδα, έπειτα, συγκεντρώστε όλα τα Α5, ενώστε τα και κολλήστε τα στον τοίχο της τάξης (τεχνική patchwork).

Επιπλέον υλικό και πηγές

Ιστοσελίδα έργου Youth For Love:
<https://www.youthforlove.eu/el/>

Φεμινιστική Ηγεσία (Feminist Leadership),
 ActionAid (στα αγγλικά):
<https://www.actionaid.org.uk/about-us/how-we-practise-feminism-at-work>

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 1

Βιολογικό και Κοινωνικό φύλο

Παράρτημα

1. Οι γυναίκες γεννάνε παιδιά, οι άντρες όχι.
2. Τα μικρά κορίτσια είναι ευγενικά και τα μικρά αγόρια είναι ατίθασα.
3. Ο μισθός των γυναικών που δουλεύουν σε αγροτικές εργασίες είναι λιγότερος κατά 40-60% από αυτών των ανδρών στις αντίστοιχες εργασίες.
4. Οι άντρες έχουν σπέρμα, οι γυναίκες όχι.
5. Οι γυναίκες λειτουργούν με το συναίσθημα και οι άντρες με τη λογική.
6. Οι άντρες δεν μπορούν να ελέγξουν τις σεξουαλικές τους επιθυμίες ενώ οι γυναίκες μπορούν.
7. Αποστολή της γυναίκας είναι να κάνει παιδιά και να τα αναθρέψει, ενώ ο άντρας οφείλει να παρέχει στην οικογένειά του τα προς το ζην.
8. Η φωνή των αντρών αλλάζει στην εφηβεία, των γυναικών όχι.
9. Οι άντρες είναι δυνατοί και οι γυναίκες ευαίσθητες.
10. Στις γυναίκες ταιριάζει το επάγγελμα της δασκάλας γιατί γεννήθηκαν για να φροντίζουν τους άλλους.

1. Οι γυναίκες γεννάνε παιδιά, οι άντρες όχι.

B

2. Τα μικρά κορίτσια είναι ευγενικά και τα μικρά αγόρια είναι ατίθασα.

K

3. Ο μισθός των γυναικών που δουλεύουν σε αγροτικές εργασίες είναι λιγότερος κατά 40-60% από αυτών των ανδρών στις αντίστοιχες εργασίες.

K

4. Οι άντρες έχουν σπέρμα, οι γυναίκες όχι.

B

5. Οι γυναίκες λειτουργούν με το συναίσθημα και οι άντρες με τη λογική.

K

6. Οι άντρες δεν μπορούν να ελέγξουν τις σεξουαλικές τους επιθυμίες ενώ οι γυναίκες μπορούν.

K

7. Αποστολή της γυναίκας είναι να κάνει παιδιά και να τα αναθρέφει, ενώ ο άντρας οφείλει να παρέχει στην οικογένειά του τα προς το ζην.

K

8. Η φωνή των αντρών αλλάζει στην εφηβεία, των γυναικών όχι.

B

9. Οι άντρες είναι δυνατοί και οι γυναίκες ευαίσθητες.

K

10. Στις γυναίκες ταιριάζει το επάγγελμα της δασκάλας γιατί γεννήθηκαν για να φροντίζουν τους άλλους.

K

Εργαστήριο 2: Έμφυλα στερεότυπα - Μια πρώτη προσέγγιση

Στόχοι εργαστηρίου

- Κατανόηση του όρου στερεότυπο
- Διερεύνηση των στερεοτύπων μέσα μας και γύρω μας
- Προβληματισμός και ευαισθητοποίηση για τον ρόλο των στερεοτύπων και των συνεπειών τους σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία,
επικοινωνία, κριτική
σκέψη, ενσυναίσθηση,
δημιουργικότητα,
παρατήρηση και
ανάλυση

H/Y
(προαιρετικά)

Μαρκάτοροι, στυλό, μολύβια

Προβολικό
(προαιρετικά)

Κοιτί ερωτήσεων/ προτάσεων

Κανόνες / αξίες ομάδας

Παράρτημα 1

Κορίτσια και αγόρια

Παράρτημα 2

Οι συνεπιβάτες - ρόλοι

Παρουσίαση PowerPoint

Βασικά χαρακτηριστικά εποχής
(προαιρετικά)

Πίνακας καιρικών φαινομένων

Προετοιμασία από τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια

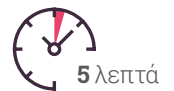
Διαμορφώστε την αίθουσα ως εξής: θρανία στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο. Αναρτήστε στον τοίχο τους κανόνες/τις αξίες της ομάδας και τον πίνακα καιρικών φαινομένων. Δείτε αν στο κουτί ερωτήσεων / προτάσεων υπάρχουν ερωτήσεις και προετοιμάστε τις απαντήσεις. Φωτοτυπήστε το παράρτημα 1 δύο φορές επί τον αριθμό των συμμετεχόντων. Ετοιμάστε την παρουσίαση της δραστηριότητας 5 και συνδέστε τον υπολογιστή με το βιντεοπροβολικό (προαιρετικά). Ετοιμάστε τις 10 κάρτες ρόλων κατά το πρότυπο του παραρτήματος 2.

1. Εισαγωγή

Καλωσορίστε την ομάδα και σε περίπτωση που κρίνετε ότι χρειάζεται, πείτε για άλλη μια φορά τα ονόματά σας.

2. Καιρικά φαινόμενα διάθεσης

Καλωσορίστε την ομάδα και σε περίπτωση που κρίνετε ότι χρειάζεται, πείτε για άλλη μια φορά τα ονόματά σας. Προτρέψτε τους συμμετέχοντες να κολλήσουν το όνομά τους στην αντίστοιχη στήλη, αφού πρώτα τοποθετήσετε το δικό σας εξηγώντας το γιατί.

3. Κουτί Ερωτήσεων/ Προτάσεων

Υπενθυμίστε στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες την λειτουργία του κουτιού και σε περίπτωση που υπάρχουν καρτάκια με ερωτήσεις, φέρτε τα στην ομάδα για συζήτηση.

4. Τα παλαμάκια των συνειρμών

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να σηκωθούν όρθιοι και να παραμείνουν στον κύκλο. Εξηγήστε ότι θα παίξετε ένα παιχνίδι που λέγεται τα «Παλαμάκια των συνειρμών» και δώστε τις παρακάτω οδηγίες: ο εμπυκωτής ή η εμπυκώτρια ξεκινάει πρώτος/πρώτη. Λέει μία λέξη π.χ. εκδρομή και ταυτόχρονα χτυπάει ένα παλαμάκι, και το «απευθύνει» σε κάποιο άλλο άτομο μέσα στον κύκλο. Το άτομο που δέχεται το παλαμάκι, με την σειρά του, λέει μια καινούργια λέξη, που του έρχεται συνειρμικά στο μυαλό με αφορμή τη λέξη εκδρομή π.χ. αυτοκίνητο και ταυτόχρονα χτυπάει ένα παλαμάκι, με απεύθυνση σε κάποιο άλλο μέλος της ομάδας. Αυτό το μέλος πάλι με την σειρά του, λέει μια καινούργια λέξη (με αφορμή το αυτοκίνητο) και ταυτόχρονα χτυπάει παλαμάκι με απεύθυνση σε κάποιο άλλο μέλος της ομάδας κ.ο.κ. Διευκρινίστε ότι το ίδιο άτομο μπορεί να δεχτεί παραπάνω από ένα παλαμάκια. Το παιχνίδι τελειώνει όταν κάποιος/ κάποια πει λέξη που έχει ήδη ειπωθεί ή όταν κάποιος/ κάποια «κολλήσει». Ωστόσο, για την λήξη των συνειρμών της κάθε λέξης (βλ. παρακάτω), λάβετε υπόψη σας τον συνολικό χρόνο του εργαστηρίου και κυρίως το ενδιαφέρον και τη δυναμική που αναπτύσσει η ομάδα γύρω από την κάθε λέξη.

Ξεκινήστε με την λέξη σχολείο και συνεχίστε με τις λέξεις: γυναίκα, άντρας, στερεότυπα. Εάν υπάρχει και άλλος εμπυκωτής ή και άλλη εμπυκώτρια καλό θα είναι να καταγράψει τους συνειρμούς της ομάδας.

30 λεπτά

5. Κορίτσια και αγόρια

Μοιράστε στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες από ένα αντίτυπο του παραρτήματος 1 και ζητήστε τους να πάρουν ένα μολύβι ή στυλό.

Εξηγήστε ότι θα έχουν στην διάθεσή τους περίπου 7 λεπτά για να ρωτήσουν όσους περισσότερους συμμαθητές/όσες περισσότερες συμμαθητριές τους μπορούν, προκειμένου να συμπληρώσουν τον πίνακα του 1ου παραρτήματος που τους δόθηκε. Δώστε λίγο χρόνο να δουν οι μαθητές και μαθήτριες τον πίνακα. Έπειτα, εξηγήστε ότι με το σύνθημά σας πχ. ένα παλαμάκι, θα ξεκινήσουν να κινούνται στο χώρο και να ρωτούν. Με το που θα πείτε αλλαγή, θα πρέπει να βρουν ένα άλλο μέλος της ομάδας για να ρωτήσουν κ.ο.κ. Φωνάζετε αλλαγή με τέτοια συχνότητα, ώστε να γίνουν τουλάχιστον 5 αλλαγές μέσα στο 7λεπτο. Μετά ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να σταματήσουν, ώστε να διαβάσουν για 1-2 λεπτά αυτό που τους ζητάει ο πίνακας 2 του παραρτήματος.

Αφού τελειώσετε με την συμπλήρωση των πινάκων, επιστρέψτε στον κύκλο και ξεκινήστε μια συζήτηση αναστοχασμού. Ενδεικτικά:

- Ποιος/α θα ήθελε να μοιραστεί με την ομάδα μερικές ενδεικτικές απαντήσεις που συγκέντρωσε για τις στήλες του πίνακα 1;
- Πόσοι άλλοι συγκεντρώσατε περίπου τις ίδιες απαντήσεις για τον πίνακα 1;
- Υπάρχει κάτι που σας εξέπληξε στις απαντήσεις που συγκεντρώσατε για τον πίνακα 1;

Ξεκινάει ο 2ος γύρος του παιχνιδιού! Μοιράστε τους από ένα ακόμη αντίτυπο του παραρτήματος 1. Διευκρινίστε ότι οι πίνα-

κες θα συμπληρωθούν ακριβώς όπως στον 1ο γύρο, με την μόνη διαφορά ότι βρισκόμαστε σε άλλη εποχή. Ενδεικτικά προτεινόμενες εποχές: αρχαία Αθήνα, αρχαία Σπάρτη, Μεσαιώνας. Προβάλλετε, έπειτα, αν θέλετε, μια παρουσίαση με τα χαρακτηριστικά της εποχής, που θα επιλέξετε. Ξεκινήστε τον 2ο γύρο του παιχνιδιού, όπως παραπάνω. Αφού τελειώσετε με την συμπλήρωση των πινάκων, επιστρέψτε στον κύκλο και ξεκινήστε και πάλι μια συζήτηση αναστοχασμού. Ενδεικτικά:

- Πού πιστεύετε ότι οφείλονται οι διαφορές στους δύο πίνακες;
- Τι νομίζετε ότι σημαίνει αυτό;

Εξηγήστε στην ομάδα ότι ζούμε σε μια συγκεκριμένη εποχή και κοινωνία, όπου αποδίδονται συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και ρόλοι στα φύλα και αναμένονται έτσι και αντίστοιχες συμπεριφορές από αυτά. Ρωτήστε, έπειτα, ενδεικτικά:

- Είναι κάτι που πιστεύετε ότι λείπει από τους 2 πίνακες, όσον αφορά τα φύλα;

Αξιοποιήστε τις απαντήσεις της ομάδας, ώστε να εξηγήσετε ότι ζούμε σε μια συγκεκριμένη κοινωνία, όπου οι άνθρωποι χωρίζονται σε 2 κυρίως κατηγορίες, στις γυναίκες και στους άνδρες. Αναρωτηθείτε, όμως, αν όλοι οι άνθρωποι νιώθουν ότι «χωράνε» μέσα σ' αυτόν τον δυαδικό διαχωρισμό. Η ερώτηση σε αυτή την φάση είναι κυρίως ρητορική και λειτουργεί ως γέφυρα για να περάσετε στην επόμενη δραστηριότητα. Ωστόσο, δώστε χρόνο στην ομάδα, αν κάποια μέλη της θέλουν να εκφραστούν ή να τοποθετηθούν πάνω στο ερώτημα. Αν όχι, συνεχίστε με την επόμενη δραστηριότητα καθουσιάζοντάς τους ότι θα επανέλθετε. Τόσο σ' αυτό όσο και στα επόμενα εργαστήρια θα έχουμε την δυνατότητα να προβληματιστούμε πάνω στα στερεότυπα και σε ζητήματα ταυτότητας φύλου. Πάμε σε ένα επόμενο παιχνίδι;

6. Οι συνεπιβάτες

Αφού έχετε προετοιμάσει τις 10 κάρτες ρόλων κατά το πρότυπο του παραρτήματος 2, κολλήστε τις στους τοίχους της αίθουσας.

Εισάγετε τους μαθητές και τις μαθήτριες στο παρακάτω σενάριο: Είστε έτοιμοι και έτοιμες να επιβιβαστείτε στο τρένο για να κάνετε ένα μακρινό ταξίδι, που το περιμένατε εδώ και πολύ καιρό! Ήρθε, λοιπόν, η ώρα να επιλέξετε ποιοι θα είναι οι συνεπιβάτες σας.

Ρωτήστε, αν χρειάζεται να εξηγήσετε κάποιες ορολογίες που αναγράφονται στα προφίλ των ρόλων και δώστε, έπειτα, λίγο χρόνο στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες να επιλέξουν με ποιον/ ποιους από τους επιβάτες θέλουν να συνταξιδέψουν. Όταν το αποφασίζουν πηγαίνουν και στέκονται στο αντίστοιχο χαρτί. Έχουν το δικαίωμα μιας επιλογής.

Έπειτα ξεκινήστε ενδεικτικά μια συζήτηση (ενθαρρύνετε τους συμμετέχοντες/ τις συμμετέχουσες να συμμετάσχουν, χωρίς, όμως, να πιέζετε):

- Ποιος/ποια θα ήθελε να μοιραστεί για ποιο λόγο έκανε την συγκεκριμένη επιλογή;
- Ποιος/ποια θα ήθελε να μοιραστεί με την ομάδα για ποιους λόγους απέρριψε κάποιους άλλους συνεπιβάτες;
- Ποια ήταν η πρώτη λέξη που σας ήρθε στο μυαλό για το άτομο ή τα άτομα που διαλέξατε για συνεπιβάτη/συνεπιβάτες;
- Ποιος θα ήθελε να περιγράψει, πώς φαντάζεται την εξωτερική εμφάνιση των συνεπιβατών του;
- Ποιες είναι οι πρώτες λέξεις που σας έρχονται αυτόματα στο μυαλό, αν σας ζητούσα να περιγράψετε τους συνεπιβάτες ως χαρακτήρες;

Στη συνέχεια ξεδιπλώστε τις κάρτες, ώστε να φανεί και η υπόλοιπη περιγραφή του ρόλου και δώστε τους λίγο χρόνο για να τη διαβάσουν. Εξηγήστε ότι όποιος/α θέλει μπορεί τώρα να αλλάξει συνεπιβάτη. Δώστε λίγο χρόνο για να γίνουν οι απαραίτητες μετακινήσεις στο χώρο.

Έπειτα, συνεχίστε με τη συζήτηση του αναστοχασμού, αφού πρώτα καθίσουν όλοι στις καρέκλες του κύκλου. Ενδεικτικά:

- Θα ήθελε κάποιος/α να μοιραστεί για το λόγο που άλλαξε συνεπιβάτη ή αποφάσισε να μην αλλάξει;
- Είναι κάτι που σας εκπλήσσει ή δεν το περιμένατε σε σχέση με τα προφίλ των συνεπιβατών σας (η ερώτηση απευθύνεται σε όλους τους συμμετέχοντες είτε άλλαξαν συνεπιβάτη, είτε όχι);
- Για ποιο λόγο; Τι μπορεί να σημαίνει αυτή η έκπληξη;
- Όλοι οι άνθρωποι υιοθετούμε στερεότυπα. Έχετε παραδείγματα όπου τα στερεότυπα μας βοηθούν και άλλες φορές μας κάνουν δυσλειτουργικούς;
- Τελικά, κατά πόσο ισχύουν καθολικά αυτά που έχουμε στο μυαλό μας για συγκεκριμένους ρόλους- ομάδες ανθρώπων;
- Πώς αυτά τα στερεότυπα μπορούν να οδηγήσουν σε (έμφυλη) βία, διάκριση, στέρηση ευκαιριών;
- Τι θα θέλατε να κρατήσετε από αυτήν την δραστηριότητα;

7. Κλείσιμο εργαστηρίου

Πίνακας καιρικών φαινομένων διάθεσης (βλ. εργαστήριο 1). Εξηγήστε την ομαδική εργασία για την επόμενη φορά. Αποχαιρετίστε την ομάδα.

Σημείωση για τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια

Το παράρτημα της δραστηριότητας «Κορίτσια και αγόρια» φαίνεται να πατάει στον δυαδικό διαχωρισμό των φύλων, γιατί αφενός ο στόχος της συγκεκριμένης δραστηριότητας είναι να δοθεί έμφαση στο ότι τα έμφυλα στερεότυπα είναι κοινωνικά κατασκευάσματα της εκάστοτε εποχής και ότι πολλά από αυτά δεν έχουν καμία βιολογική βάση και αφετέρου να αποτελέσει μια βιωματική γέφυρα για την συζήτηση του αναστοχασμού που ακολουθεί.

Ομαδική εργασία εκτός ωρών του εργαστηρίου

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να χωριστούν σε μικρότερες ομάδες, από 2 έως 5 άτομα. Εξηγήστε ότι κάθε ομάδα θα κάνει μια έρευνα πάνω σε ένα από τα δύο προτεινόμενα θέματα.

1ο Θέμα: διερεύνηση μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου στην ανθρώπινη ιστορία, υπό το πρίσμα των στερεοτύπων φύλου και των αναμενόμενων συμπεριφορών από αυτά.

2ο Θέμα: διερεύνηση μιας κοινωνίας του σήμερα με τελείως διαφορετική κουλτούρα και νοοτροπία, υπό το πρίσμα των στερεοτύπων φύλου και των αναμενόμενων συμπεριφορών από αυτά.

Ανεξάρτητα από το θέμα επιλογής, η κάθε ομάδα θα παρουσιάσει τα ευρήματά της.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική, βιωματική μάθηση, ερευνητική μάθηση, ενεργητικός διάλογος, αναστοχασμός

Επιπλέον υλικό και πηγές

Καταπολέμηση των στερεοτύπων φύλου μέσα και μέσω της εκπαίδευσης (στα αγγλικά): <https://www.coe.int/en/web/genderequality/-combating-gender-stereotypes-in-and-through-education->

Καταπολέμηση και πρόληψη του σεξισμού (στα αγγλικά): <https://www.coe.int/en/web/genderequality/combating-and-preventing-sexism>

Καταπολέμηση των στερεοτύπων φύλου και του σεξισμού μέσα και μέσω της εκπαίδευσης (στα αγγλικά): <https://rm.coe.int/1680643799>

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 2

Κορίτσια και αγόρια

Παράρτημα 1

Τι μου αρέσει που είμαι αγόρι/κορίτσι;

Τι δεν μου αρέσει που είμαι αγόρι/κορίτσι;

Αν ήμουν αγόρι/κορίτσι θα

Επειδή είμαι αγόρι/κορίτσι πιστεύω ή νιώθω
ότι δεν μπορώ να...

Επειδή δεν είμαι αγόρι/κορίτσι πιστεύω/
νιώθω ότι δεν μπορώ να...

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 2

Παράρτημα 2

Οι συνεπιβάτες - ρόλοι

ΤΑΜΠΕΛΕΣ

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ

**Διευθύνων Σύμβουλος
μεγάλης πολυεθνικής εταιρίας**

Μαύρη γυναίκα

Οικογένεια

2 άντρες, 3 παιδιά

Νιόπαντρο, ερωτευμένο ζευγάρι

Ένα ηλικιωμένο ζευγάρι, που γνωρίστηκαν πριν από μερικά χρόνια μέσω ενός site για online ραντεβού και από τότε είναι ακώριστοι

Ομάδα βόλεϊ

Εθνική Παραολυμπιακή Ομάδα βόλεϊ

Μητέρα με το παιδί της

Έφηβο κορίτσι που γέννησε ένα παιδί στα 14

ΤΑΜΠΕΛΕΣ**ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΕΣ**

Άτομο που ήταν φυλακή τα τελευταία 15 χρόνια

Ακτιβιστής/ακτιβίστρια που φυλακίστηκε για την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην χώρα του/της. Σήμερα είναι εδώ με την ιδιότητα του πρόσφυγα

Μπάρμαν

35χρονος τρανς άνδρας

Αστροφυσικός που μόλις πήρε πτυχίο

12χρονη που μόλις πήρε το πτυχίο της στην αστροφυσική από το φημισμένο Πανεπιστήμιο της Αμερικής

Πρωταθλητής ποδοσφαίρου

Αρχηγός της Αμερικάνικης Εθνικής Ομάδας Ποδοσφαίρου Γυναικών, που κέρδισε το παγκόσμιο πρωτάθλημα 2019

Σεκιούριτι

Μαρία, πρόεδρος του συνδικαλιστικού οργανισμού των Υπαλλήλων Προσωπικού Ασφάλειας

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 3: Έμφυλα στερεότυπα γύρω μας

Στόχοι εργαστηρίου

- Κατανόηση των έμφυλων στερεοτύπων ως κοινωνικό κατασκεύασμα
- Ευαισθητοποίηση στο πώς τα έμφυλα στερεότυπα επηρεάζουν την ζωή μας

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία, επικοινωνία, κριτική σκέψη, δημιουργικότητα

Προετοιμασία από τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια

Διαμορφώστε την αίθουσα ως εξής: θρανία στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο. Αναρτήστε στον τοίχο τους κανόνες/ τις αξίες της ομάδας και τον πίνακα καιρικών φαινομένων. Δείτε αν στο κουτί ερωτήσεων/ προτάσεων υπάρχουν ερωτήσεις από τους μαθητές και τις μαθήτριες και προετοιμάστε τις απαντήσεις. Κάντε μία επιλογή από κλασικά παραμύθια π.χ. των αδερφών Γκριμ (Σταχτοπούτα, Οραία Κοιμωμένη, Χιονάτη κτλ.).

1. Εισαγωγή

Καλωσορίστε την ομάδα και προτρέψτε τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να τοποθετήσουν τα ονόματά τους στον πίνακα των καιρικών φαινομένων διάθεσης.

Δώστε 5 λεπτά στην κάθε ομάδα για να παρουσιάσει τις ομαδικές εργασίες και ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να σχολιάσουν ό, τι τους έκανε εντύπωση.

2. Οι υπνοβάτες δέθηκαν κόμπο!

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να σχηματίσουν έναν κύκλο όρθιοι και όρθιες και να κλείσουν τα μάτια τους.

Ζητήστε τους τώρα να σηκώσουν τα χέρια τους μπροστά και στο ύψος των ώμων, όπως οι υπνοβάτες και να αρχίσουν να προχωράνε προς το κέντρο του κύκλου.

Εξηγήστε ότι με το που τα χέρια τους θα ακουμπήσουν τα χέρια 2 άλλων συμμετεχόντων (ένα λογικά στα δεξιά και ένα στα αριστερά) πιάνονται και μένουν ακίνητοι.

Όταν δείτε ότι όλοι έχουν πιαστεί χέρι-χέρι με άλλα 2 άτομα, ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να ανοίξουν τα μάτια τους.

Εξηγήστε στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες ότι τώρα που γίνεται κόμπος, θα πρέπει να ξεμπερδευτούν και να σχηματίσουν τον αρχικό κύκλο, κρατώντας τα χέρια τους ενωμένα καθ' όλη τη διάρκεια του ξεμπερδέματος! Αν θέλετε να ανεβάσετε την δυσκολία του παιχνιδιού και παράλληλα όμως να γίνει πιο διασκεδαστικό, δώστε την οδηγία ότι κατά τη διάρκεια του ξεμπερδέματος, δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν το λόγο.

3. Στερεότυπα παντού;

Εξηγήστε στην ομάδα ότι θα προσπαθήσετε να διερευνήσετε πώς παρουσιάζονται οι άντρες/έφηβοι και οι γυναίκες/έφηβες μέσα από: τα κλασικά παραμύθια, τις διαφημίσεις και τα ηλεκτρονικά παιχνίδια για παιδιά και εφήβους.

Αναρτήστε στον τοίχο 3 χαρτιά του μέτρου, και σημειώστε πάνω τους τις λέξεις «κλασικά παραμύθια», «διαφημίσεις» και «ηλεκτρονικά παιχνίδια». Εξηγήστε στους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες ότι αυτά είναι κάποια από τα κανάλια προβολής-παρουσίασης των φύλων και των αναμενόμενων συμπεριφορών τους.

Ξεκινήστε από τα κλασικά παραμύθια. Ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να ονοματίσουν κάποια από τα κλασικά παραμύθια που διάβασαν ή άκουσαν όταν ήταν παιδιά. Προαιρετικά μπορείτε να μοιράσετε στην ομάδα 2-3 κλασικά παραμύθια και να δώσετε λίγο χρόνο για να τα ξεφυλλίσουν και να ξαναθυμηθούν τους χαρακτήρες και πώς αυτοί παρουσιάζονται μέσα σε αυτά.

Ζητήστε τους τώρα να θυμηθούν πώς παρουσιάζεται συνήθως ο άντρας, η γυναίκα και αντίστοιχα ο έφηβος και η έφηβη, σε αυτά τα παραμύθια, σε σχέση με την εμφάνιση, την προσωπικότητα, τις επιθυμίες και τα κίνητρα, τα άγχη και το ρόλο τους στην κοινωνία.

Για μια πιο ενδελεχή παρατήρηση μπορείτε τα χαρακτηριστικά των ηρώων να τα καταγράψετε ξεχωριστά π.χ. στο παραμύθι της Χιονάτης, παρατηρήστε ξεχωριστά την Χιονάτη, ξεχωριστά την Μητριά της.

Έπειτα, αναστοχαστείτε όλοι μαζί, ενδεικτικά:

- Παρατηρείτε κάτι που σας κάνει εντύπωση και ποιο είναι αυτό;
- Με ποια τελικά χαρακτηριστικά θα λέγατε ότι περιγράφονται επιγραμματικά τα φύλα άντρας - γυναίκα συνήθως σ' αυτά τα παραμύθια;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι έχουν καθολική ισχύ;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι τα έμφυλα στερεότυπα είναι κοινωνικά κατασκευάσματα και για ποιο λόγο;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι αυτά τα χαρακτηριστικά επηρέασαν, συνειδητά ή ασυνείδητα τον τρόπο που μεγαλώσαμε και τις συμπεριφορές που υιοθετήσαμε;

Αφού ολοκληρώσετε με την συμπλήρωση του πίνακα με τα παραμύθια, συνεχίστε ομοίως και με ένα ακόμα παράδειγμα από αυτά που έχετε αναρτημένα στον τοίχο

4. Ξαναγράφοντας την ιστορία

Χωρίστε την ομάδα σε μικρότερες των 4-5 ατόμων. Εξηγήστε ότι κάθε ομάδα θα διαλέξει ένα συγκεκριμένο παράδειγμα παραμυθιού ή διαφήμισης ή ηλεκτρονικού παιχνιδιού και θα προσπαθήσει να το ξαναγράψει, απαλλαγμένο από τα έμφυλα στερεότυπα και θα το παρουσιάσει.

Κάθε ομάδα έχει δικαίωμα να επιλέξει τον τρόπο παρουσίασης αυτού που θα φτιάξει. π.χ. Γράψιμο ιστορίας, ζωντανή αφήγηση, μικρό θεατρικό δρώμενο, εικαστική απεικόνιση, κτλ.

Αφού παρουσιάσουν οι ομάδες, καθίστε στον κύκλο και αναστοχαστείτε, ενδεικτικά:

- Πώς σας φάνηκε η διαδικασία αλλαγής;
- Τι αλλάξατε και για ποιο λόγο;
- Υπήρχε κάτι που σας δυσκόλεψε;
- Πώς σας φαίνονται τώρα ο άντρας και η γυναίκα που δημιουργήσατε σε σχέση με την εικόνα που είχαν πριν, Για ποιο λόγο;

5. Κλείσιμο εργαστηρίου

Πίνακας καιρικών φαινομένων διάθεσης.
Εξηγήστε την ομαδική εργασία για την επόμενη φορά.
Αποχαιρετίστε την ομάδα.

Σημείωση για τον εμπυχωτή ή την εμπυχώτρια

Το τρίτο εργαστήριο στοχεύει και στην καλλιέργεια της δημιουργικότητας των συμμετεχόντων/ συμμετεχουσών. Αφιερώστε χρόνο και δημιουργήστε χώρο ώστε οι συμμετέχοντες/ συμμετέχουσες να εκφραστούν ελεύθερα, εξαντλώντας τις όποιες ιδέες τους. .

Ομαδική εργασία εκτός ωρών του εργαστηρίου

Χωρίστε την ομάδα σε μικρότερες των 4-5 ατόμων. Κάθε ομάδα παίρνοντας έμπνευση από τα όσα πραγματοποιήθηκαν στο σημερινό εργαστήριο, θα φτιάξει ένα μικρό βίντεο (μέχρι 3 λεπτά), όπου μέσα από το σενάριο θα αμφισβητούνται και θα ανατρέπονται τα έμφυλα στερεότυπα της κοινωνίας μας. Αφήστε την ομάδα ελεύθερα να αποφασίσει πώς θα δουλέψει πάνω στη δημιουργία του βίντεο, χωρίζοντας ρόλους (σεναριογράφος, σκηνοθέτης, κάμεραμαν, ηθοποιός/οι κλπ) ή δουλεύοντας συνεργατικά σε όλους τους παραπάνω ρόλους.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική, μελέτη περίπτωσης, παρατήρηση, ανάλυση δεδομένων, ενεργητικός διάλογος, αναστοχασμός

Επιπλέον υλικό και πηγές

Έμφυλα στερεότυπα στα κλασικά παραμύθια:
<https://www.academia.edu/36507999/>

Καταπολέμηση των στερεοτύπων του φύλου και του σεξισμού στα μέσα ενημέρωσης (στα αγγλικά):
<https://www.coe.int/el/web/human-rights-channel/stop-sexism> <https://rm.coe.int/168064379b>

Αναλύοντας τα στερεότυπα του φύλου στα μέσα (στα αγγλικά):
<https://www.tolerance.org/classroom-resources/tolerance-lessons/analyzing-gender-stereotypes-in-media>

Μέσα και η εικόνα των γυναικών (στα αγγλικά):
<https://rm.coe.int/1680590587>

Γυναίκες και κορίτσια ως υποκείμενα της προσοχής των ΜΜΕ (Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης) και των Διαφημιστικών Εκστρατειών: Η κατάσταση στην Ευρώπη. Καλές Πρακτικές και Νομοθετικό πλαίσιο (στα αγγλικά):
[http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/474442/IPOL-FEMM_ET\(2013\)474442_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/474442/IPOL-FEMM_ET(2013)474442_EN.pdf)

Μέσα και φύλο (στα αγγλικά):
http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/CI/CI/pdf/publications/media_and_gender_scholarly_agenda_for_gamag.pdf

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 4: Έμφυλα στερεότυπα - προνόμια και «απαγορεύσεις»

Στόχοι εργαστηρίου

- Κατανόηση των άρθρων της Σύμβασης των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων
- Διερεύνηση του κατά πόσο τα χαρακτηριστικά ενός ανθρώπου οδηγούν σε προνόμια ή καταπάτηση των δικαιωμάτων του
- Προβληματισμός και ευαισθητοποίηση πάνω στο πώς τα έμφυλα στερεότυπα και η ταυτότητα φύλου επηρεάζουν την καθημερινότητα και δημιουργούν προνόμια και διακρίσεις ή/και απαγορεύσεις

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία,
επικοινωνία,
κριτική σκέψη,
ενσυναίσθηση

Προετοιμασία από τον εμπυχωτή ή την εμπυχωτήρια

Διαμορφώστε την αίθουσα ως εξής: θρανία στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο. Αναρτήστε στον τοίχο τους κανόνες/ τις αξίες της ομάδας και τον πίνακα καιρικών φαινομένων. Δείτε αν στο κουτί ερωτήσεων/ προτάσεων υπάρχουν ερωτήσεις από τους μαθητές και μαθήτριες και προετοιμάστε τις απαντήσεις. Εκτυπώστε και προετοιμάστε το παράρτημα 1, σύμφωνα με τις οδηγίες της δραστηριότητας 3. Γράψτε τις 12 ερωτήσεις για την δραστηριότητα 4 σε μεγάλο χαρτί του μέτρου.

1. Εισαγωγή

Καλωσορίστε την ομάδα και προτρέψτε τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να τοποθετήσουν τα ονόματά τους στον πίνακα των καιρικών φαινομένων διάθεσης.

2. Παρουσίαση των βίντεο

Προσκαλέστε την κάθε ομάδα να παρουσιάσει το βίντεο που έφτιαξε. Αφού δείτε όλα τα βίντεο, αναστοχαστείτε όλοι μαζί:

- Πώς σας φάνηκε η όλη διαδικασία παραγωγής ενός βίντεο (από την συζήτηση για να βρεθεί η ιδέα, το μοίρασμα ρόλων μεταξύ σας μέχρι το σενάριο και την ερμηνεία;
- Πώς ήταν η συνεργασία μεταξύ σας;
- Νιώσατε ότι υπήρξαν στιγμές, καθ' όλη τη διάρκεια της προετοιμασίας και της υλοποίησης, όπου τα έμφυλα στερεότυπα έκαναν την εμφάνισή τους και στην δική σας ομάδα; Με ποιο τρόπο;
- Πώς το διαχειρίστηκε η ομάδα;

3. Ανθρώπινα δικαιώματα για όλους;

Εκτυπώστε το παράρτημα 1. Στην παρούσα απλοποιημένη μορφή η Σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων έχει 33 άρθρα. Κόψτε τα άρθρα εκεί όπου υπάρχει η ένδειξη, ώστε να φτιάξετε 12 ξεχωριστά χαρτάκια. Σε περίπτωση που ο αριθμός των μαθητών και μαθητριών είναι μεγαλύτερος ή μικρότερος από 24 άτομα, προσαρμόστε ανάλογα το πόσα χαρτάκια θα κόψετε. Για παράδειγμα εάν η ομάδα σας έχει 20 μαθητές και μαθήτριες κόψτε μόνο 10 άρθρα, ενώ αν έχει 26 μαθητές και μαθήτριες κόψτε τα 13 άρθρα (δηλαδή ένα θα εμφανίζεται δύο φορές). Σε περίπτωση που ο αριθμός των συμμετεχόντων είναι μονός, παίξτε και εσείς). Έπειτα, κόψτε αυτά τα χαρτάκια στη μέση κάθετα, ώστε να κοπεί στα δύο το κείμενο

Μοιράστε τυχαία ένα κομμένο άρθρο σε καθένα συμμετέχοντα και καθεμιά συμμετέχουσα και δώστε την εξής οδηγία: ο καθένας και η κάθε μία θα πρέπει μέσα σε 7 λεπτά να βρει το άτομο που κρατά στο χέρι του το άλλο μισό που συμπληρώνει το κείμενο του/της..

Αφού ολοκληρωθεί η διαδικασία, επιστρέψτε στον κύκλο, ρωτήστε ποιος ή ποια θα ήθελε να διαβάσει τα κείμενα που κρατούν στα χέρια τους τα ζευγάρια που δημιουργήθηκαν και αναστοχαστείτε όλοι μαζί:

- Σας θυμίζουν κάτι τα κείμενα;
- Τι έχετε ακούσει για την Σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι όλοι οι άνθρωποι απολαμβάνουμε τα δικαιώματα μας;

4. Κοινή διαδρομή;

Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να σχηματίσουν μια γραμμή ο ένας και η μία δίπλα στον άλλο ή στην άλλη, στη μέση της αίθουσας.

Μοιράστε τυχαία σε κάθε μέλος της ομάδας μία κάρτα ρόλου (παράρτημα 2), δώστε λίγο χρόνο να την διαβάσουν και ζητήστε να μην αποκαλύψουν τον ρόλο τους στους υπόλοιπους συμμετέχοντες.

Εξηγήστε ότι θα ακολουθήσουν 15 δηλώσεις, στις οποίες θα πρέπει να τις απαντάνε βάσει του ρόλου τους με τον εξής τρόπο: για κάθε μία δήλωση που ισχύει κάνουν ένα βήμα μπροστά. Για κάθε δήλωση που δεν ισχύει κάνουν ένα βήμα πίσω. Βρείτε τις δηλώσεις στο παράρτημα 2.

Πα να βοηθήσετε τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να φανταστούν το προφίλ του ρόλου τους, ζητήστε να κλείσουν για λίγο τα μάτια τους και να σκεφτούν: πώς είναι εξωτερικά ο ρόλος τους, τι φοράει, τι χρώμα μαλλιά έχει κτλ., τι μπορεί να έφαγε για πρωινό, ποια μπορεί να ήταν η πρώτη του σκέψη με το που ξύπνησε σήμερα το πρωί και ποια μπορεί να είναι η τελευταία του σκέψη πριν τον/ην πάρει ο ύπνος σήμερα το βράδυ. Έπειτα, οι μαθητές και οι μαθήτριες ανοίγουν τα μάτια και ο εμψυχωτής ή η εμψυχώτρια ξεκινά τις ερωτήσεις.

Μετά το τέλος του παιχνιδιού, χωρίς να μετακινηθούν οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες από τις τελικές τους θέσεις αναστοχαστείτε, ενδεικτικά:

- Πώς νιώσατε κατά την διάρκεια του παιχνιδιού (π.χ. όταν προχωρούσατε, όταν πηγαίνατε πίσω, όταν βλέπατε τους άλλους να προχωρούν ή να πηγαίνουν πίσω κτλ.);
- Χωρίς να αποκαλυφθούν οι ρόλοι, ποιο πιστεύετε ότι είναι το γενικό προφίλ αυτών που περπάτησαν μπροστά, εκεί-

νων που έμειναν πίσω και αντίστοιχα όσων έφτασαν μέχρι τη μέση;

- Ποιοι μπορεί να είναι οι λόγοι που τερματίσατε την κοινή διαδρομή σε διαφορετικά σημεία;

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να καθίσουν στις καρέκλες και να αποκαλύψουν τους ρόλους τους. Έπειτα συνεχίστε τον αναστοχασμό, ενδεικτικά:

- Προσπαθήστε να θυμηθείτε τις 15 δηλώσεις. Πώς συσχετίζεται το περιεχόμενό τους με τη Σύμβαση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων;
- Ένωσε κανείς κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού ότι παραβιάζονται τα δικαιώματά του; Σε ποιο/α σημείο/α;
- Νιώσατε ή είδατε σε κάποιους ρόλους να υπάρχουν συγκεκριμένα προνόμια και σε άλλους συγκεκριμένες απαγορεύσεις; Πού πιστεύετε ότι οφείλεται αυτό;
- Ποιες μορφές διάκρισης είδατε μέσα στο παιχνίδι;
- Ποια τελικά μπορεί να είναι τα χαρακτηριστικά των ανθρώπων, πάνω στα οποία πατούν και αναπτύσσονται οι διακρίσεις;
- Πώς πιστεύετε ότι αυτές οι διακρίσεις επηρεάζουν την ταυτότητά μας;
- Κατά πόσο συναντάτε τις διακρίσεις, που θίγονται στο παιχνίδι, μέσα στο σχολείο σας αλλά και στην κοινωνία, στην οποία ζείτε;
- Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι συνέπειες για μια κοινωνία, όπου τα μέλη της τερματίζουν την «κοινή διαδρομή» με τόσο μεγάλες διαφορές;
- Πώς πιστεύετε ότι θα διαμορφωνόταν η τελική κατάσταση, αν βρισκόμασταν σε μια εποχή του παρελθόντος;
- Πώς θα θέλατε να είναι η κατάσταση στο μέλλον; Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε εμείς για να επιτευχθεί αυτή η κατάσταση στο μέλλον;

5. Κλείσιμο εργαστηρίου

Πίνακας καιρικών φαινομένων διάθεσης.

Εξηγήστε την ομαδική εργασία εκτός ωρών εργαστηρίου.

Αποχαιρετήστε την ομάδα.

Σημείωση για τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια

Το τέταρτο εργαστήριο επιδιώκει να αυξήσει την αντίληψη των μαθητών και των μαθητριών γύρω από την κοινωνική αδικία και τις διακρίσεις και των συνεπειών, που επιφέρουν αυτές στα άτομα και στην κοινωνία. Αναφορικά με την βασική δραστηριότητα του εργαστηρίου «Κοινή διαδρομή» δώστε ιδιαίτερη προσοχή στα παρακάτω:

- Βεβαιωθείτε ότι όλοι και όλες σας ακούνε καθαρά. Επιπρόσθετα, γράψτε τις Ερωτήσεις σε μεγάλο χαρτί του μέτρου και αναρτήστε τες στον τοίχο, ώστε όλοι να τις βλέπουν και να έχουν χρόνο να τις επεξεργαστούν στο μυαλό τους, πριν απαντήσουν.
- Σηματοδοτήστε στο πάτωμα π.χ. με κιμωλία 12 διαστήματα που θα ισοδυναμούν με τα 12 βήματα.
- Στην περίπτωση που υπάρχει και άλλος εμπυκωτής ή άλλη εμπυκώτρια, θα βοηθούσε για τη φάση του αναστοχασμού, να σημειώνει πόσοι/ πόσες κάνουν βήματα πίσω και κυρίως σε ποιες ερωτήσεις.
- Τονίστε ότι δεν υπάρχει σωστή και λάθος απάντηση, ότι δεν έχει καμία σημασία αν ξέρουν ελάχιστα για το ρόλο που πρόκειται να υποδυθούν για λίγα λεπτά και ότι σημα-

σία έχει το πώς εκείνοι φαντάζονται την ζωή του.

- Σε αυτή την εκδοχή της δραστηριότητας οι ρόλοι δεν προσδιορίζονται γεωγραφικά π.χ. το πού μένουν αυτή τη στιγμή. Η μη χρήση αυτού του στοιχείου είναι εσκεμμένη προκειμένου να φανεί το πώς αλλάζει η ζωή του καθενός ανάλογα με το μέρος που έτυχε να γεννηθεί ή να μένει. Κατά την διάρκεια του αναστοχασμού και των αποκαλύψεων των ρόλων φωτίστε με ανάλογες ερωτήσεις αυτή τη διάσταση, ενδεικτικά:

Σε ποια χώρα φαντάστηκες ότι μένει ο ρόλος σου; Τι πιστεύεις ότι θα άλλαζε στα βήματά σου, αν ο ρόλος σου έμενε σε μια χώρα της Αφρικής ή σε μία χώρα της Ευρώπης π.χ. Γερμανία ή Ελλάδα;

- Επίσης, στην φάση του αναστοχασμού προσπαθήστε να υπογραμμίσετε την ευκολία που έχει κάποιος για να προχωρήσει στην κοινή διαδρομή, ενώ αντίθετα τις επιπρόσθετες προσπάθειες που πρέπει να καταβάλει κάποιος άλλος για να (συν)βαδίσει με τους υπόλοιπους.

Ομαδική εργασία εκτός ωρών του εργαστηρίου

Χωρίστε την ομάδα σε μικρότερες των 4-5 ατόμων. Κάθε ομάδα θα πρέπει να ψάξει να βρει σύγχρονες κοινωνίες και κουλτούρες τελείως διαφορετικές από την ελληνική και να ερευνήσει ποιος είναι ο ρόλος και η θέση των φύλων μέσα σε αυτές και να τις καταγράψει. Τονίστε ότι τα αποτελέσματα της έρευνας θα πρέπει να επικεντρώνονται στις πολιτισμικές διαφορές των φύλων.

Ενθαρρύνεται να ξεκινήσουν την έρευνα αρχικά από το διαδικτυο και έπειτα να ψάξουν στο ευρύτερο τους περιβάλλον, για

άτομα τα οποία έχουν την οποιοδήποτε σχέση με άλλες κουλτούρες, ώστε να αντλήσουν και από κει πληροφορίες (πχ. συμμαθητές και συμμαθήτριες με μικτό πολιτισμικό υπόβαθρο).

Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων για την κάθε ομάδα θα γίνει στην αρχή του επόμενου εργαστηρίου και καλό θα ήταν η κάθε ομάδα να συνοψίσει τα ευρήματά της σε 3 το πολύ σημεία που έκαναν εντύπωση στα μέλη της ομάδας.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική, παιχνίδι ρόλων, ενεργητικός διάλογος, αναστοχασμός

Επιπλέον υλικό και πηγές

Εργαλειοθήκη Διαθεματικότητας (στα αγγλικά):
<http://briguglio.asgi.it/immigrazione-e-asilo/2015/marzo/toolkit-intersezionalita'.pdf>

Διαθεματικότητα 101 (στα αγγλικά):
https://www.youtube.com/watch?time_continue=165&v=w6dnj2IyYjE&feature=emb_logo

Kimberlé Crenshaw, Ο επειγών χαρακτήρας της Διαθεματικότητας, Ομιλία TED (στα αγγλικά):
https://www.ted.com/talks/kimberle_crenshaw_the_urgency_of_intersectionality?language=en

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 4 Ανθρώπινα δικαιώματα για όλους;

Παράρτημα 1

- Όλοι είναι ελεύθεροι και όλοι πρέπει να αντιμετωπίζονται με τον ίδιο τρόπο.
- Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να σας μεταχειρίζεται ως σκλάβο ούτε και πρέπει να κάνετε οποιονδήποτε σκλάβο σας.

- Ο νόμος είναι ίδιος για όλους, πρέπει να εφαρμόζεται με τον ίδιο τρόπο για όλους.
 - Όλοι έχουν το δικαίωμα σε μια δίκαιη και δημόσια δίκη.

- Όλοι έχουν το δικαίωμα να ταξιδεύουν όπως επιθυμούν.
- Όλοι έχουν το δικαίωμα να παντρευτούν με όποιον επιθυμούν ανεξάρτητα από φύλο, εθνικότητα, θρησκεία.

- Όλοι έχουν το δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης, της αναζήτησης, της λήψης και της διάδοσης των πληροφοριών.
- Καθένας έχει το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση και σε ευκαιρίες ανάπτυξης των δεξιοτήτων του.

- Όλοι έχουν το δικαίωμα σε ένα ικανοποιητικό βιοτικό επίπεδο, που θα περιλαμβάνει κυρίως τροφή, στέγη, ρουχισμό, ιατρική περίθαλψη και ασφάλιση.
 - Όλοι έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στην πολιτισμική ζωή της κοινότητας.

- Όλοι είναι ίσοι παρά τις διαφορές χρώματος, φύλου, θρησκείας, γλώσσας.
 - Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να σας βλάψει ή να σας βασανίσει.

- Καθένας έχει το δικαίωμα να ζητήσει νομική βοήθεια, όταν τα δικαιώματά του δεν είναι σεβαστά.
 - Όλοι θεωρούνται αθώοι μέχρι αποδείξεως της ενοχής τους.

- Όλοι έχουν το δικαίωμα να ζητήσουν προστασία από άλλη χώρα, εάν διώκονται ή κινδυνεύουν να διωχθούν.
 - Όλοι έχουν το δικαίωμα να έχουν ιδιοκτησία και περιουσιακά στοιχεία.
- Όλοι έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν σε συγκεντρώσεις και να προσχωρούν σε οργανώσεις με ειρηνικό τρόπο.

- Όλοι έχουν το δικαίωμα να εργάζονται για μια δίκαιη αμοιβή σε ένα ασφαλές περιβάλλον και να προσχωρούν σε σωματεία.
 - Όλοι έχουν το δικαίωμα στην εκπαίδευση.
- Καθένας πρέπει να σέβεται τα δικαιώματα των άλλων, την κοινότητα και τη δημόσια περιουσία.

- Όλοι έχουν το δικαίωμα στη ζωή και να ζουν με ελευθερία και ασφάλεια.
 - Όλοι έχουν το δικαίωμα να αντιμετωπίζονται ως ίσος από το νόμο.
- Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να σας φυλακίσει άδικά ή να σας απελάσει από τη χώρα σας.
- Όλοι έχουν το δικαίωμα της ιδιωτικότητας στην κατοικία, την οικογένεια και στην αλληλογραφία.

- Όλοι έχουν το δικαίωμα να ανήκουν σε μία χώρα. Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να σας αποτρέψει να ανήκετε σε μια χώρα, αν το επιθυμείτε.
 - Όλοι έχουν το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνείδησης και της θρησκείας.
- Καθένας έχει το δικαίωμα να επιλέγει την κυβέρνηση της χώρας του και να συμμετέχει σε αυτήν.

- Καθένας έχει το δικαίωμα στην ανάπαυση, στον ελεύθερο χρόνο και σε ένα λογικό ωράριο εργασίας.
 - Όλοι έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στην πολιτισμική ζωή της κοινότητας.
 - Όλοι έχουν το δικαίωμα σε καθαρό, πόσιμο νερό.
- Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να αφαιρέσει οποιοδήποτε από τα δικαιώματα που περιλαμβάνει αυτή η διακήρυξη.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 4 Κοινή διαδρομή;

Παράρτημα 2

Εισαγωγή

Διαβάστε προσεκτικά το ρόλο που σας δόθηκε. Κλείστε τώρα για λίγο τα μάτια σας και φανταστείτε:

- Πώς είναι εξωτερικά ο ρόλος σας, τι φοράει, τι χρώμα μαλλιά έχει κτλ;
- Τι μπορεί να έφαγε για πρωινό;
- Ποια μπορεί να ήταν η πρώτη του σκέψη με το που ξύπνησε σήμερα το πρωί;
- Ποια μπορεί να είναι η τελευταία του σκέψη πριν τον πάρει ο ύπνος σήμερα το βράδυ;

Κάρτες ρόλων

Είσαι μία 27χρονη γυναίκα που δεν έχει τελειώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση και ψάχνει δουλειά στον τομέα της αρτοποιίας.

Είσαι ένα 14χρονο Ρομά αγόρι και είσαι πολύ καλός στα μαθηματικά.

Είσαι ένας 45χρονος άνεργος άντρας. Ψάχνεις ανεπιτυχώς για εργασία τα τελευταία 2 χρόνια.

Είσαι η έφηβη κόρη ενός πετυχημένου επιχειρηματία και σχεδιάζεις να σπουδάσεις αρχιτεκτονική στο Παρίσι.

Είσαι αρχηγός της νεολαίας ενός πολιτικού κόμματος, που αυτή τη στιγμή είναι κυβέρνηση.

Είσαι ο μεγαλύτερος γιος μιας οικογένειας με άλλα 4 παιδιά. Μαζί με τους γονείς σας ζείτε σ' ένα πολύ μικρό διαμέρισμα.

Είσαι ένας 17χρονος έφηβος. Τέσσερα βράδια την εβδομάδα δουλεύεις σε πιτσαρία για να ενισχύσεις το εισόδημα της οικογένειας.

Είσαι ένα 12χρονο αγόρι, που έχει δυσλεξία.

Είσαι ένας έφηβος από την Συρία, που μόλις απέκτησες την ιδιότητα του πρόσφυγα.

Είσαι μοντέλο και πρόσφατα υπέγραψες συμβόλαιο με διεθνές πρακτορείο.

Είσαι ένα 10χρονο κορίτσι από τις Αραβικές χώρες, που μόλις μετακόμισες με τους γονείς σου σε μια άλλη χώρα. Δεν μιλάς καθόλου την γλώσσα της χώρας υποδοχής.

Είσαι ένας ομοφυλόφιλος άντρας και έχεις διευθυντική θέση σε μια μεγάλη εταιρεία. Σχεδόν κανένας/καμία στη δουλειά σου δεν γνωρίζει ότι είσαι γκέι.

Είσαι ένας 14χρονος έφηβος που λατρεύει τον χορό. Οι γονείς σου έχουν πολύ χαμηλό εισόδημα.

Είσαι μια 29χρονη Ρομά γυναίκα, που δεν έχεις όλα τα επίσημα έγγραφα του κράτους και χρειάζεσαι ιατρική φροντίδα.

Είσαι ένας 15χρονος έφηβος με κινητικές δυσκολίες, που δεν σου επιτρέπουν να κινηθείς μόνος σου. Πηγαίνεις στο δημόσιο σχολείο.

Είσαι μια 55χρονη γυναίκα που δούλευε στις πωλήσεις. Η εταιρεία όμως έκλεισε και τώρα ψάχνεις για δουλειά.

Είσαι μια συνταξιούχος γυναίκα που ζει μόνη της. Η σύνταξή σου είναι 280 ευρώ το μήνα.

Είσαι μια 16χρονη trans έφηβη. Στο σχολείο δέχεσαι βία γι' αυτό και σκέφτεσαι να το σταματήσεις.

Είσαι ένα πολύ εσωστρεφές 13χρονο αγόρι. Δυσκολεύεσαι να κάνεις έστω και ένα φίλο στο σχολείο και πολύ συχνά πέφτεις θύμα εκφοβισμού.

Είσαι μία 16χρονη έφηβη. Λατρεύεις τη ροκ μουσική και μόλις ξεκίνησες να παίζεις σε μία μπάντα.

Είσαι μία 14χρονη έφηβη και ζεις με τους γονείς σου στην επαρχία. Ο πατέρας σου είναι κτηνοτρόφος και τον βοηθάς καθημερινά. Ο πατέρας σου σε πιέζει να παντρευτείς γρήγορα. Ωστόσο, εσένα δεν σου αρέσει καθόλου η ιδέα και ένας από τους λόγους είναι ότι δεν αισθάνεσαι ότι έλκεσαι από τα αγόρια.

Είσαι μια 18χρονη γυναίκα, που μόλις βγήκες από ένα Κέντρο Διαμονής και Φροντίδας Κοριτσιών. Τώρα πρέπει να ζήσεις μόνη σου.

Είσαι μια 15χρονη έφηβη που η γιαγιά της πάσχει από Αλτσχάιμερ. Ξοδεύεις πολύ από τον ελεύθερό σου χρόνο, φροντίζοντάς την.

Είσαι μια 16χρονη έφηβη. Είσαι ακτιβίστρια για το κλίμα και συμμετέχεις στο κίνημα Fridays for Future. Απολαμβάνεις να είσαι με τους φίλους σου και να διασκεδάσετε. Το καλοκαίρι θα συμμετέχεις σε ένα πρόγραμμα ανταλλαγής ευρωπαϊών εφήβων, που θα εμβαθύνετε πάνω σε δράσεις για το κλίμα.

Δηλώσεις

1. Εάν κατάφερες (ή πιστεύεις ότι θα καταφέρεις) να πας σχολείο τουλάχιστον μέχρι την ηλικία των 15 χρονών, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

2. Εάν μπορείς ελεύθερα να ταξιδέψεις σε μια άλλη χώρα, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

3. Εάν πιστεύεις ότι μπορείς να γίνεις μητέρα μόνο όποτε και αν το επιθυμήσεις, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

4. Εάν μπορείς να αγοράσεις φαγητό από το σούπερ-μάρκετ για τις επόμενες 2 εβδομάδες, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

5. Εάν μπορείς να πας στην πισίνα ή στη θάλασσα με φίλους μια ζεστή μέρα, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

6. Εάν δεν έχεις ποτέ νιώσει διάκριση λόγω της ταυτότητας φύλου σου, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

7. Εάν μπορείς να ερωτευτείς ή/και να παντρευτείς αυτόν ή αυτήν που αγαπάς, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

8. Εάν δεν έχεις υποστεί ποτέ σεξουαλική παρενόχληση, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

9. Εάν νιώθεις ασφαλής να περπατάς μόνος ή μόνη τη νύχτα, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

10. Εάν νιώθεις ότι η μητρική σου γλώσσα, η θρησκεία και η κουλτούρα σου είναι αποδεκτά από την κοινωνία, στην οποία ζεις, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

11. Εάν μπορείς να μπεις σε ένα κτίριο χωρίς να σκεφτείς τα χωροταξικά εμπόδια, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

12. Εάν αισθάνεσαι ότι μπορείς (ή μπόρεσες) να ακολουθήσεις το επάγγελμα της επιλογής σου, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

13. Εάν νιώθεις ότι έχεις μια ενδιαφέρουσα ζωή και αισθάνεσαι ασφαλής, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

14. Εάν νιώθεις ότι δεν μπορείς να πέσεις θύμα εκφοβισμού στο σχολείο ή την δουλειά σου, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

15. Εάν μπορείς εσύ ή οικογένειά σου να πληρώσεις/ετε όλα τα έξοδά σου/ας (ενοίκιο, φαγητό κλπ.) χωρίς να χρειάζεται να ζητήσεις/ετε βοήθεια από άλλους, κάνε ένα βήμα μπροστά. Αλλιώς κάνε ένα βήμα πίσω.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2

Έμφυλη βία- Μύθοι και αλήθειες, αίτια και συνέπειες

Μαθησιακοί στόχοι της ενότητας

- Να κατανοήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες τις διάφορες παρερμηνείες, παρανοήσεις (ή/και μύθους) όσον αφορά την έμφυλη βία και πώς αυτές επηρεάζουν την κρίση μας, ώστε να αναγνωρίζουμε περιστατικά ως περιστατικά έμφυλης βίας
- Να κατανοήσουν τις συνέπειες που μπορεί να έχουν οι παρανοήσεις στις ζωές των ανθρώπων αλλά και στην κοινωνία
- Να αποκτήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες την ικανότητα να αναγνωρίζουν τις διαφορετικές μορφές έμφυλης βίας, τα αίτια και τις συνέπειές τους

Εργαστήριο 5: Η έμφυλη βία και οι διαφορετικές μορφές της

Στόχοι εργαστηρίου

- Αναγνώριση των διαφορετικών μορφών έμφυλης βίας, των αιτιών και των συνεπειών της.
- Κατανόηση της έννοιας «υγιείς σχέσεις» (ενέργειες και συμπεριφορές) μεταξύ των ανθρώπων.
- Προβληματισμός και ευαισθητοποίηση πάνω σε αίτια της έμφυλης βίας και των συνεπειών της.

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία,
επικοινωνία, κριτική
σκέψη, επίλυση
προβλημάτων,
ενουναίσθηση

Προετοιμασία από τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια

Διαμορφώστε την αίθουσα ως εξής: θρανία στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο. Αναρτήστε στον τοίχο τους κανόνες/ τις αξίες της ομάδας και τον πίνακα καιρικών φαινομένων. Δείτε αν στο κουτί των ερωτήσεων/ προτάσεων υπάρχουν ερωτήσεις και προετοιμάστε τις απαντήσεις. Εκτυπώστε το παράρτημα 2 Ετοιμάστε την παρουσίαση της δραστηριότητας 3 και συνδέστε τον υπολογιστή με το βιντεοπροβολικό. Προετοιμάστε χαρτί του μέτρου κατά το πρότυπο της δραστηριότητας 4.

1. Εισαγωγή

Καλωσορίστε την ομάδα και προτρέψτε τους μαθητές και τις μαθήτριες να συμπληρώσουν το όνομά τους στον πίνακα με τα καιρικά φαινόμενα διάθεσης.

2. Παρουσίαση ομαδικής εργασίας

Ρωτήστε τα μέλη των ομάδων πώς ήταν η συνεργασία μεταξύ τους, αν αντιμετώπισαν κάποιες δυσκολίες, αν και πώς τις ξεπέρασαν;

Ζητήστε από τις ομάδες να παρουσιάσουν 3 ευρήματα της έρευνάς τους, τα οποία τους έκαναν περισσότερο εντύπωση. Έπειτα, αναστοχαστείτε όλοι μαζί:

- Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι σας ζητήθηκε να κάνετε αυτήν την έρευνα;
- Σκεφτείτε αν θα είχε νόημα ή θα ήταν δίκαιο να προβούμε σε χαρακτηρισμούς π.χ. καλές και κακές κουλτούρες;
- Τι νομίζετε ότι πρέπει να κρατήσουμε από αυτή την έρευνα;

45 λεπτά

3. Μελέτη περίπτωσης

Χωρίστε την ομάδα σε 4 μικρότερες. Μοιράστε στην κάθε ομάδα μια μελέτη περίπτωσης του παραρτήματος 2.

Δώστε χρόνο στις ομάδες να διαβάσουν την ιστορία και να προσπαθήσουν να απαντήσουν στις ακόλουθες ερωτήσεις;

- Ποιες μορφές βίας αναγνωρίζετε στην ιστορία;
- Ποιον ή ποια αναγνωρίζετε ως το άτομο που ασκεί βία; Είναι μήπως περισσότερα άτομα; Ποιον ή ποια αναγνωρίζετε ως το άτομο που υφίσταται βία;
- Ποια/ποιες πιστεύετε ότι η αιτία/ οι αιτίες της βίας στην ιστορία;
- Ποιες είναι οι συνέπειες της βίας στην ιστορία;
- Έχετε ποτέ συναντήσει ή ακούσει μια, αν όχι ίδια, παρόμοια ιστορία;
- Ποιος θα μπορούσε να αντιδράσει και να επέμβει και με ποιο τρόπο;

Διευκρινίστε ότι δεν είναι ανάγκη να απαντήσουν γραπτώς αλλά κυρίως να σκεφτούν και να προβληματιστούν πάνω στις ερωτήσεις.

Έπειτα, κάθε ομάδα παρουσιάζει την ιστορία της και τις απαντήσεις της γύρω από τα παραπάνω ερωτήματα. Καταγράψτε παράλληλα σε χαρτί του μέτρου, όλες τις μορφές βίας που αναφέρθηκαν από τις ομάδες

Προβάλετε στην παρουσίαση τους αντίστοιχους ορισμούς των μορφών βίας από το παράτημα 1:

- Σωματική βία
- Ψυχολογική βία
- Σεξουαλική βία
- Συστημική βία

Δώστε στις ομάδες τις πληροφορίες για άλλες μορφές βίας, λιγότερο ορατές, που υπάρχουν στις ιστορίες και πιθανά οι συμμετέχοντες δεν τις αναγνώρισαν. Δώστε, επίσης, και τους αντίστοιχους ορισμούς τους.

Έπειτα, αναστοχαστείτε όλοι μαζί:

- Κατά πόσο σας ήταν εύκολο ή δύσκολο να αναγνωρίσετε στις ιστορίες όλες τις μορφές έμφυλης βίας που υπάρχουν;
- Τι είναι αυτό που σας δυσκόλεψε περισσότερο και για πιο λόγο;
- Ποιες πιθανά παρερμηνείες μπορεί να γίνονται από τα άτομα, και έτσι να μην αντιλαμβάνονται κάποιες μορφές βίας.
- Κατά πόσο είναι εύκολο τα άτομα που υφίστανται βία να αντιδράσουν; Πού πιστεύετε ότι οφείλεται αυτό;
- Πώς θα μπορούσαν να δράσουν οι ίδιοι και από ποιους άλλους θα μπορούσαν να ζητήσουν βοήθεια και υποστήριξη;
- Ποιος πιστεύετε ότι είναι ή θα έπρεπε να είναι ο ρόλος του σχολείου σε αυτές τις περιπτώσεις;
- Πώς θα θέλατε να τελειώσει η ιστορία για τους ήρωές σας;

45 λεπτά

4. Το παγόβουνο της έμφυλης βίας

Αναρτήστε στον τοίχο ένα χαρτί του μέτρου, στο οποίο έχετε σχεδιάσει από πριν ένα παγόβουνο κατά το πρότυπο της εικόνας δεξιά. Εξηγήστε στους μαθητές και μαθήτριες ότι οι άνθρωποι βλέπουμε περίπου το 1/8 του όγκου ενός παγόβουνου, ενώ το υπόλοιπο είναι κάτω από την επιφάνεια του νερού. Εξηγήστε, επίσης, ότι ένα παγόβουνο μπορεί να μοιάζει μικρό εξωτερικά, ωστόσο ο πραγματικός του κίνδυνος κρύβεται κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας, διότι στον βυθό κουβαλά μαζί του μια ολόκληρη «πόλη» από πάγο προκειμένου να επιπλέει. Τελειώστε, εξηγώντας ότι οι μορφές και τα αίτια της έμφυλης βίας μπορούν κάλλιστα να παρομοιαστούν με ένα παγόβουνο και προτρέψτε τους συμμετέχοντες να το ανακαλύψετε μέσω της επόμενης δραστηριότητας.

Ρωτήστε τους συμμετέχοντες ποιες από τις μορφές βίας, που ανακάλυψαν στις ιστορίες τους, θα μπορούσαν να καταγραφούν πάνω στο ορατό κομμάτι του παγόβουνου; Σ' αυτό, δηλαδή, που βλέπουμε οι περισσότεροι και αναγνωρίζουμε ως βία.

Αφού συμπληρώσετε το ορατό κομμάτι της βίας, προτρέψτε την ομάδα να ανακαλύψει, πάλι βασιζόμενη στις ιστορίες που επεξεργάστηκαν οι μαθητές και οι μαθήτριες, ποια είναι τα αίτια ή καλύτερα πώς τρέφεται αυτό που μπορεί αργότερα να εκδηλωθεί ως έμφυλη βία και δεν είναι ορατό σε όλους, βρίσκεται δηλαδή, κατά αναλογία, κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Καταγράψτε τις ιδέες, των μαθητών και μαθητριών στο αντίστοιχο μέρος του παγόβουνου.

Συμπληρώστε το παγόβουνο με τις πληροφορίες που δίνει η διπλανή εικόνα, σε περίπτωση που κάποιες από αυτές δεν αναφέρθηκαν από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες (μπορείτε παράλληλα να προβάλλετε μία αντίστοιχη διαφάνεια στο power point). Έπειτα, αναστοχαστείτε όλοι μαζί:

- Είναι κάτι στο παγόβουνο που σας εκπλήσσει; Αν ναι, ποιο είναι αυτό και για ποιο λόγο;
- Είναι κάτι με το οποίο διαφωνείτε στο σχήμα του παγόβουνου; Αν ναι, ποιο είναι αυτό και για ποιο λόγο;
- Είναι κάτι που βρίσκεται στο μέρος του παγόβουνου, κάτω

από την επιφάνεια της θάλασσας, που δεν είχατε σκεφτεί ότι μπορεί να λειτουργεί υπέρ της εμφάνισης έμφυλης βίας ή να είναι έμφυλη βία;

- Πόσο εύκολο ή δύσκολο είναι για σας να αναγνωρίζετε το αόρατο κομμάτι της έμφυλης βίας; Για ποιο λόγο;
- Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο αντίκτυπος των πολλών και διαφορετικών αόρατων μορφών βίας στην κοινωνία αλλά και στις ζωές των γυναικών/κοριτσιών;
- Πώς σχολιάζετε το γεγονός ότι τα άτομα που υφίστανται βία νιώθουν και βρίσκονται χωρίς υποστήριξη και βοήθεια;
- Τι θα μπορούσαμε να κάνουμε ατομικά και συλλογικά και για να υποστηρίξουμε τα άτομα που υφίστανται βία αλλά και να αποτρέψουμε στο μέλλον περιστατικά έμφυλης βίας;
- Τι θα θέλετε γενικά να σχολιάσετε;

10 λεπτά

5. Κλείσιμο εργαστηρίου

Πίνακας καιρικών φαινομένων διάθεσης. Εξηγήστε την ατομική εργασία εκτός ωρών εργαστηρίου. Αποχαιρετήστε την ομάδα.

Σημείωση για τον εμπυχωτή ή την εμπυχωτήρια

Βεβαιωθείτε ότι σε αυτό το εργαστήριο οι μαθητές και μαθήτριες κατανόησαν πλήρως το λόγο για τον οποίο δε δόθηκε μεγάλη έμφαση στις λιγότερο ορατές μορφές της έμφυλης βίας και ποιος μπορεί να είναι ο αντίκτυπός τους στην κοινωνία και στα άτομα μακροπρόθεσμα και βραχυπρόθεσμα.

Αναφορικά με τις ιστορίες που παρέχονται για τη δραστηριότητα «Μελέτη περίπτωσης», μπορείτε να προσαρμόσετε το περιεχόμενο (π.χ. να αλλάξετε τα ονόματα κτλ.) για να είναι πιο κοντά στις εμπειρίες, στην δυναμική και στο κοινωνικό περιβάλλον της ομάδας σας. Ωστόσο, λάβετε υπόψη σας ότι σκοπός της δραστηριότητας είναι να μην ενεργοποιηθούν έντονες τραυματικές εμπειρίες (αν βέβαια, υπάρχουν στην ομάδα) αλλά η πιθανή συναισθηματική εμπλοκή των συμμετεχόντων να είναι τέτοια, ώστε να τους επιτρέπει να «μπουν» στην δραστηριότητα δημιουργικά και με μια αποστασιοποίηση, ώστε να «βγουν» από αυτήν ενδυναμωμένοι. Για το λόγο αυτό δώστε στην αρχή του

εργαστηρίου την πληροφορία ότι οποιαδήποτε στιγμή κατά την διάρκεια του εργαστηρίου κάποιος/α θέλει να παραμείνει εκτός ομάδας (ακόμα και εντός τάξης) μπορεί να το κάνει.

Τέλος, οι μορφές βίας που εμφανίζονται στις ιστορίες είναι οι εξής:

- μελέτη περίπτωσης 1: σωματική και ψυχολογική βία, σεξουαλική παρενόχληση και βία, διαδικτυακός εκφοβισμός, κλοπή ταυτότητας, το οποίο είναι αδίκημα και διώκεται, κοινωνική βία.
- μελέτη περίπτωσης 2: ψυχολογική βία, παρενόχληση, συστημική βία.
- μελέτη περίπτωσης 3: σωματική, ψυχολογική, και οικονομική βία, θεσμική/ συστημική βία
- Μελέτη περίπτωσης 4: ψυχολογική βία, παιδική κακοποίηση, κοινωνική βία.

Ατομική εργασία εκτός ωρών του εργαστηρίου

Ζητήστε από τους μαθητές και μαθήτριες να γράψουν ατομικά ένα μικρό γράμμα ή ένα μήνυμα στον ήρωα της ιστορίας του/ της, Αλίνα, Αγγελική, Λούσιαν και Αμαλία αντίστοιχα. Παρατρύνετε, όσον αφορά το περιεχόμενο του γράμματος ή του μηνύματος, να σκεφτούν τι θα ήθελαν να τους πουν αν ήταν πραγματικοί τους φίλοι, αν και πώς θα τους υποστήριζαν, κτλ.

Όσον αφορά την μορφή, δώστε την επιλογή του γράμματος, ωστόσο, αφήστε τους συμμετέχοντες να επιλέξουν οποιαδήποτε άλλη μορφή, π.χ. ποίημα, ζωγραφιά, βίντεο, κτλ. Δώστε, επίσης, την επιλογή το γράμμα ή το μήνυμα να είναι ανώνυμο. Το υλικό που θα παραχθεί, θα αξιοποιηθεί στο επόμενο εργαστήριο.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδικοσυνεργατική, ενεργητικός διάλογος, αναστοχασμός, μελέτη περίπτωσης, ανάλυση δεδομένων, καταγιτισμός ιδεών

Επιπλέον υλικό και πηγές

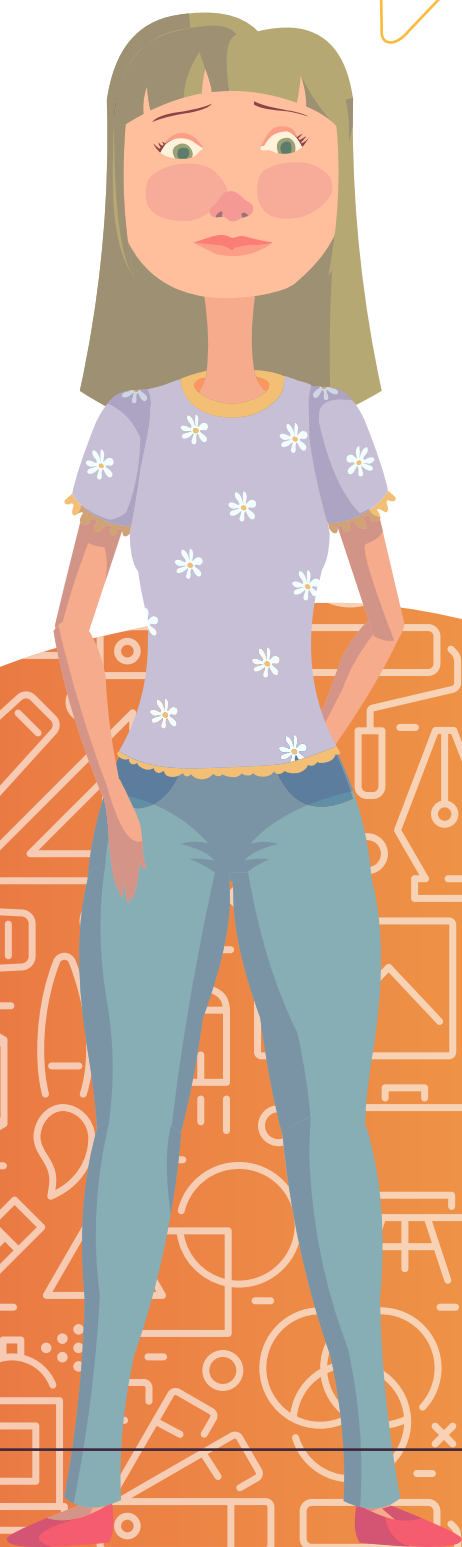
Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης: Ερωτήσεις και απαντήσεις: <https://rm.coe.int/prems-039019-grc-2574-brochure-questions-istanbul-convention-web-16x16/1680944850>

Σεξισμός, δεσ τον. Κατονόμασε τον. Σταμάτησέ τον. (στα αγγλικά): <https://www.coe.int/el/web/human-rights-channel/stop-sexism>

Hopes, for Sale documentary, CPE (με υπότιτλους στα αγγλικά): www.sperantelavanzare.ro

Τι είναι η έμφυλη βία (στα αγγλικά): <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/what-is-gender-based-violence>

Μορφές έμφυλης βίας (στα αγγλικά): <https://eige.europa.eu/gender-based-violence/forms-of-violence>

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 5

Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης - Ορι

Παράρτημα 1

Τι είναι η Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Κωνσταντινούπολη, 11.5.2011);

1

Είναι η πρώτη νομικά δεσμευτική συνθήκη στην Ευρώπη που ποινικοποιεί πολλαπλές μορφές βίας κατά των γυναικών, συμπεριλαμβανομένης της σωματικής, της ψυχολογικής, της σεξουαλικής, της οικονομικής βίας, της σεξουαλικής παρενόχλησης και του βιασμού, της καταδίωξης, του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων, τον καταναγκαστικό γάμο, την καταναγκαστική έκτρωση και την καταναγκαστική στέρωση.

2

Είναι ευρέως αναγνωρισμένη ως το πιο εκτεταμένο νομικό μέσο για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και και την ενδοοικογενειακή βία. Την αναγνωρίζει ως μορφή καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ως μορφή διάκρισης εις βάρος των γυναικών και ως αιτία αλλά και συνέπεια της ανισότητας μεταξύ γυναικών και ανδρών.

3

Απαιτεί από τα συμβαλλόμενα κράτη να υιοθετήσουν την απαραίτητη νομοθεσία και μια σειρά από εκτενή και πολυδιάστατα μέτρα που στοχεύουν στην πρόληψη περιστατικών βίας, στην προστασία των θυμάτων/επιζώντων και στη δίωξη των δραστών.

Βασικοί ορισμοί από τη σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και την ενδοοικογενειακή βία

Βία κατά των γυναικών: νοείται ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μία μορφή διάκρισης κατά των γυναικών και σημαίνει όλες τις πράξεις μίας βίας βασιζόμενης στο φύλο οι οποίες έχουν ως αποτέλεσμα ή ενδέχεται να έχουν ως αποτέλεσμα, φυσική, σεξουαλική, ψυχολογική ή οικονομική βλάβη ή πόνο για τις γυναίκες, συμπεριλαμβανομένων των απειλών τέλεσης τοιούτων πράξεων, τον εξαναγκασμό ή την αυθαίρετη αποστέρηση της ελευθερίας, είτε αυτή συμβαίνει στο δημόσιο ή τον ιδιωτικό βίο (Άρθρο 3)

Ενδοοικογενειακή βία: σημαίνει όλες τις πράξεις φυσικής, σεξουαλικής, ψυχολογικής ή οικονομικής βίας οι οποίες συμβαίνουν εντός της οικογένειας ή οικογενειακής μονάδας ή μεταξύ πρώην ή νυν συζύγων ή συντρόφων, ανεξάρτητα ή όχι του κατά πόσο ο δράστης μοιράζεται ή έχει μοιρασθεί την ίδια κατοικία με το θύμα (Άρθρο 3)

Κοινωνικό φύλο: υποδηλοί τους κοινωνικά δομημένους ρόλους, συμπεριφορές, δραστηριότητες και ιδιότητες (χαρακτηριστικά γνώρισμα) τις οποίες μια δεδομένη κοινωνία θεωρεί προσήκουσες και ενδεδειγμένες για τις γυναίκες και τους άνδρες (Άρθρο 3)

Βία κατά των γυναικών/ έμφυλη βία: βασίζεται στο φύλο και σημαίνει τη βία η οποία έχει ως αντικείμενο τη γυναίκα για μόνο το λόγο ότι είναι γυναίκα ή η οποία επηρεάζει τη γυναίκα κατά τρόπο δυσανάλογο (Άρθρο 3)

Γυναίκες: συμπεριλαμβάνει κορίτσια ηλικίας κάτω των 18 ετών (Άρθρο 3)

Σεξουαλική βία συμπεριλαμβανομένου του βιασμού:

- i. διάπραξη μη συναινετικής κολπικής, πρωκτικής ή στοματικής διείσδυσης σεξουαλικού χαρακτήρα στο σώμα άλλου ατόμου με τη χρησιμοποίηση οποιουδήποτε σωματικού μέρους ή αντικειμένου
- ii. διάπραξη άλλων μη συναινετικών πράξεων σεξουαλικού χαρακτήρα με άτομο
- iii. πρόκληση σε άλλο άτομο της πρόθεσης διάπραξης μη συναινετικών πράξεων σεξουαλικού χαρακτήρα με τρίτο άτομο (Άρθρο 36)

Σεξουαλική παρενόχληση: οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή φυσικής συμπεριφοράς σεξουαλικής φύσεως, η οποία αποσκοπεί ή κατατείνει στην παραβίαση της αξιοπρέπειας του ατόμου, συγκεκριμένα σε περίπτωση δημιουργίας ενός εκφοβιστικού, εχθρικού, μειωτικού, ταπεινωτικού ή προσβλητικού περιβάλλοντος (Άρθρο 40)

Ψυχολογική βία: η εσκεμμένη συμπεριφορά που κατατείνει στην σοβαρή πρόκληση βλάβης, στην ψυχολογική ακεραιότητα του ατόμου μέσω καταναγκασμού ή απειλών (Άρθρο 33)

Μη εμφανής παρακολούθηση ή παρενόχληση (stalking): η εσκεμμένη συμπεριφορά η οποία κατατείνει στην επαναλαμβανόμενη απειλητική συμπεριφορά κατά άλλου προσώπου, προκαλώντας τον φόβο για τον ίδιο ή την ασφάλειά του (Άρθρο 34)

Σωματική βία: η εκ προθέσεως συμπεριφορά η οποία κατατείνει στην διάπραξη πράξεων σωματικής βίας κατά άλλου προσώπου (Άρθρο 35)

Καταναγκαστικός γάμος:

- i. η εκ προθέσεως συμπεριφορά η οποία κατατείνει στον εξαναγκασμό ενηλίκου ή παιδιού να συνάψει γάμο.
- ii. η εκ προθέσεως (ηθελημένη) συμπεριφορά η οποία κατατείνει στο να δελεάσει ενήλικα ή παιδί να μεταβούν στο έδαφος (επικράτεια) Μέρους ή Κράτους άλλου από εκείνο στο οποίο κατοικούν με σκοπό να εξαναγκαστούν σε σύναψη γάμου (Άρθρο 37)

Ακρωτηριασμός των γυναικείων γεννητικών οργάνων:

- i. η εκτομή, του ακρωτηριασμού ή της εκτέλεσης οποιουδήποτε άλλου ακρωτηριασμού σε ολόκληρο το εύρος ή σε οποιοδήποτε τμήμα των μεγάλων ή μικρών αιδοϊκών χειλέων ή της κλειτορίδας της γυναίκας
- ii. ο εξαναγκασμός ή η παρότρυνση της γυναίκας να υποβληθεί σε οποιαδήποτε των πράξεων που αναφέρονται στο εδάφιο i.
- iii. η υποκίνηση, ο εξαναγκασμός ή η παρότρυνση κοριτσιού να υποβληθεί σε οποιαδήποτε των πράξεων που εκτίθενται στο εδάφιο i (Άρθρο 38)

Καταναγκαστική έκτρωση και καταναγκαστική στείρωση:

- i. η εκτέλεση έκτρωσης σε γυναίκα χωρίς την προηγούμενη και ρητή συγκατάθεσή της
- ii. η πραγματοποίηση χειρουργικής επέμβασης, η οποία έχει ως σκοπό ή αποτέλεσμα τη παύση της ικανότητας της γυναίκας να αναπαράγει κατά φυσικό τρόπο χωρίς την προηγούμενη και ρητή συγκατάθεση ή κατανόηση της διαδικασίας (Άρθρο 39)

Επιπλέον όροι που χρησιμοποιούνται στην οδηγό

Έμφυλη σχολική βία (School-Related Gender-Based Violence)

Πρόκειται για πράξεις ή απειλές σεξουαλικής, σωματικής ή ψυχολογικής βίας, που συμβαίνουν στο σχολικό πλαίσιο. Διαπράττεται ως αποτέλεσμα των κανόνων και στερεοτύπων των φύλων και επιβάλλεται από άνιση δυναμική εξουσίας. Η έμφυλη σχολική βία παραβιάζει τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα των παιδιών και είναι μια μορφή διάκρισης φύλου. Τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να προστατεύονται από όλες τις μορφές βίας, συμπεριλαμβανομένης και αυτής μέσα στη σχολική τους ζωή. Η έμφυλη σχολική βία μπορεί να θέσει σε κίνδυνο την ευημερία ενός παιδιού, τη σωματική του κατάσταση και συναισθηματική υγεία, καθώς και να βλάψει τη γνωστική και συναισθηματική τους ανάπτυξη. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η έμφυλη σχολική βία μπορεί επίσης να έχει μακροπρόθεσμες και εκτεταμένες συνέπειες στους νέους ανθρώπους, που έχουν υποστεί τέτοια βία, καθώς ενδέχεται μεγαλώνοντας να επαναλάβουν τη συμπεριφορά που έχουν «μάθει» ή να τη θεωρούν αποδεκτή (Πηγή: UNESCO, UN Women, Global Guidance on Addressing School-Related Gender-Based Violence, 2016, p. 13).

Διαδικτυακός εκφοβισμός (Cyber Bullying)

Διαδικτυακός εκφοβισμός συμβαίνει όταν κάποιος κακόβουλος παρενοχλεί ένα άτομο με τη χρήση της τεχνολογίας. Η παρενόχληση αυτή μπορεί να γίνεται σε τακτικά ή άτακτα χρονικά διαστήματα μέσω οποιασδήποτε πράξης εκφοβισμού, επιθετικότητας, τρομοκρατικής ή αυταρχικής συμπεριφοράς. Ο διαδικτυακός εκφοβισμός περιλαμβάνει καταστάσεις όπως η αποστολή ανήθικων μηνυμάτων, ο αποκλεισμός ατόμων από εφαρμογές συνομιλιών, το hacking ενός ξένου λογαριασμού, η δημοσίευση ενοχλητικών φωτογραφιών, διάδοση προσβλητικών φημών κ.α. Ένα θύμα διαδικτυακού εκφοβισμού μπορεί να βιώσει μία πολύ αγχώδη κατάσταση, καθώς τα μηνύματα μπορούν να σταλούν ανώνυμα και επομένως είναι δύσκολο να γνωρίζει ποιος είναι ο θύτης. Επιπλέον, ο διαδικτυακός εκφοβισμός μπορεί να συμβεί οποιαδήποτε στιγμή της ημέρας από οποιοδήποτε μέρος. Όταν τα μηνύματα ή οι φωτογραφίες δημοσιευθούν στο διαδίκτυο προβάλλονται άμεσα σε πολλούς χρήστες και αυτό αναστατώνει τα θύματα που βλέπουν πόσο γρήγορα μία φωτογραφία ή μια φήμη διαδίδεται στο διαδίκτυο. Ο εκφοβισμός μέσω του διαδικτύου μπορεί να είναι άμεσος ή έμμεσος εμπλέκοντας και άλλα άτομα που ενδεχομένως να μην γνωρίζουν προσωπικά το θύμα. (Πηγή: Safer Internet 4 Kids, <https://saferinternet4kids.gr>)

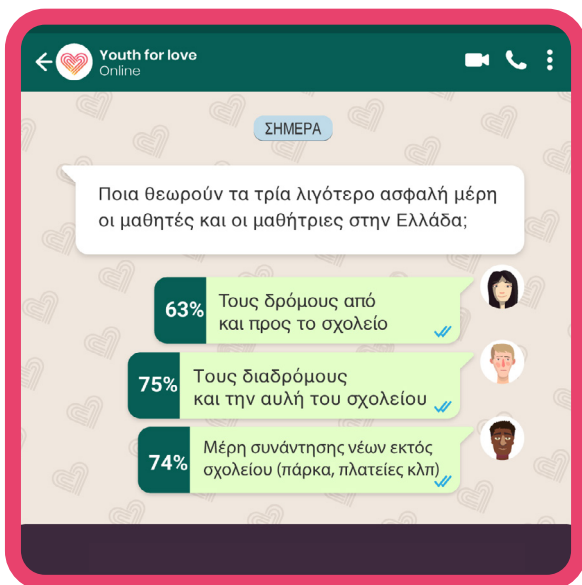

Σχολικός εκφοβισμός (School Bullying)

Σύμφωνα με τον Νορβηγό Dan Olweus, πρωτοπόρο στην μελέτη του σχολικού εκφοβισμού, η σχολική βία και ο σχολικός εκφοβισμός παρατηρείται όταν ένα παιδί «εκτίθεται, κατ' επανάληψη και σε διάρκεια χρόνου, σε αρνητικές πράξεις από ένα ή περισσότερα άτομα». Ο όρος «αρνητική πράξη» αναφέρεται στην πράξη εκείνη με την οποία «ένα άτομο προκαλεί εσκεμμένη βλάβη ή συναισθηματική δυσκολία σε άλλο άτομο, μέσω σωματικής επαφής, λεκτικώς ή με άλλους τρόπους.» Μια σημαντική παράμετρος που τίθεται είναι η έννοια της επανάληψης. Το φαινόμενο του σχολικού εκφοβισμού δεν είναι ένα μεμονωμένο γεγονός. Συνήθως περιλαμβάνει ανισορροπία δύναμης ή εξουσίας μεταξύ του παιδιού που εκφοβίζει και του παιδιού που εκφοβίζεται. Το αποτέλεσμα αυτής της πράξης είναι η δεύτερη σημαντική παράμετρος. Οι πράξεις σχολικού εκφοβισμού έχουν αποτέλεσμα ή θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα σωματική βλάβη ή συναισθηματικές δυσκολίες (δυσκολίες συμπεριφοράς) πάνω στο παιδί. Η τελευταία παράμετρος έχει να κάνει με τις μορφές του σχολικού εκφοβισμού ο οποίος μπορεί να είναι σωματικός, λεκτικός ή με οποιαδήποτε άλλη μορφή. (Πηγή: Europe's Antibullying Campaign, www.e-abc.eu)

Συστημική βία (Structural violence)

Σύμφωνα με το EIGE, το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων, «είναι επίσης σημαντικό να αναγνωρίσουμε ότι η βία που βασίζεται στο φύλο μπορεί να κανονικοποιηθεί και να αναπαραχθεί λόγω συστημικών ανισοτήτων, όπως κοινωνικοί κανόνες, στάσεις και στερεότυπα γύρω από το φύλο γενικά και βία κατά των γυναικών συγκεκριμένα. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να αναγνωρίσουμε τη συστημική ή θεσμική βία, η οποία μπορεί να οριστεί ως υποτέλεια των γυναικών στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ζωή, όταν επιχειρούμε να εξηγήσουμε τη συχνότητα της βίας κατά των γυναικών στις κοινωνίες μας».

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 5

Παράρτημα 2

Μελέτες περίπτωσης

Μελέτη περίπτωσης - Λούσιαν

Ο Λούσιαν είναι 17 χρονών. Ζει με τους γονείς του και τα τρία μικρότερα αδέρφια του σε μια μικρή πόλη της Ρουμανίας. Όταν τελειώνει το σχολείο, πηγαίνει και παίρνει τους αδερφούς του και την αδερφή του από τον παιδικό σταθμό και από το νηπιαγωγείο αντίστοιχα. Τους ετοιμάζει μεσημεριανό και τους προσέχει μέχρι να επιστρέψουν οι γονείς τους. Επειδή η οικογένεια του έχει πολύ χαμηλό εισόδημα, ο Λούσιαν 3 βράδια την εβδομάδα δουλεύει στην πιτσαρία του θείου του ως διανομέας και παραδίδει τις πίτσες με το ποδήλατο. Τις περισσότερες φορές είναι πολύ κουρασμένος στο σχολείο και σχεδόν ποτέ δεν έχει χρόνο να κάνει τα μαθήματά του. Η σχέση με την μητέρα του είναι αρκετά καλή, με τον πατέρα του όμως υπάρχει αρκετή ένταση επειδή ο πατέρας του θυμώνει εύκολα και όταν θυμώνει αρχίζει να φωνάζει σε όλους ή και να τους χτυπάει. Όταν ο πατέρας του έμεινε άνεργος, στην αρχή έπεσε σε κατάθλιψη, όμως μετά άρχισε να γίνεται όλο και πιο βίαιος, ειδικά

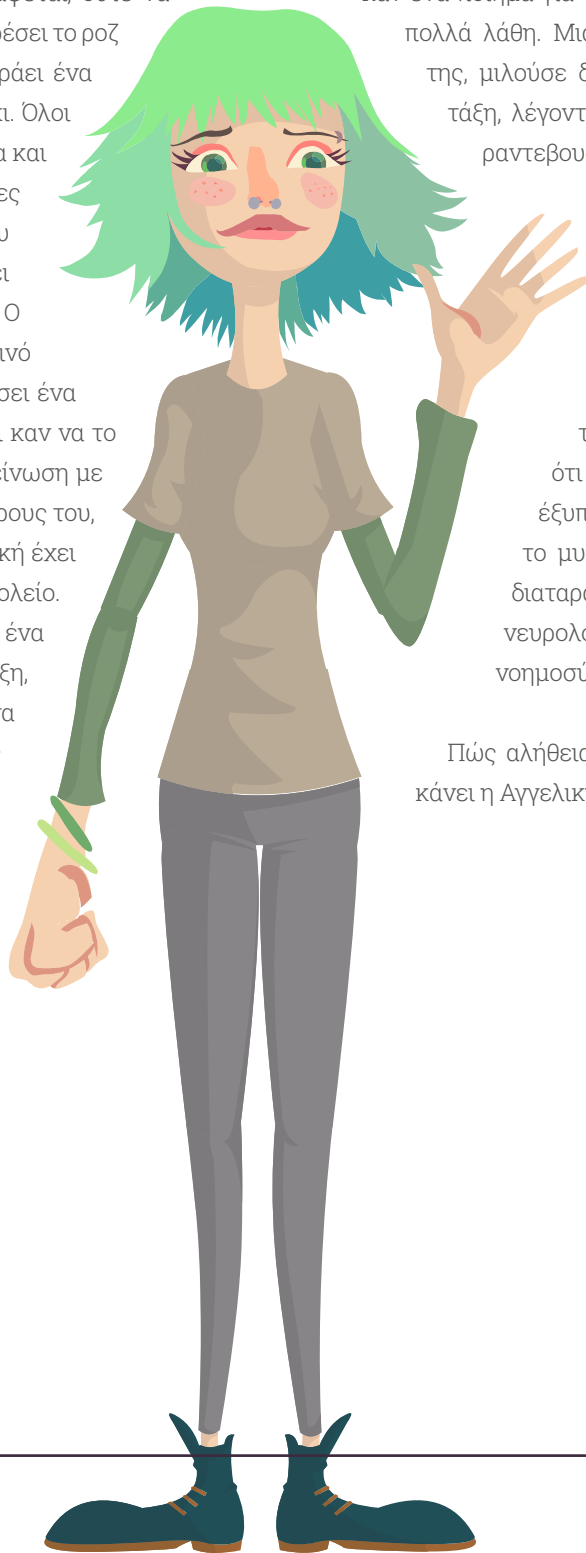

με την γυναίκα του και τα μικρότερα του αδέρφια. Αφού πέρασε κάποιος καιρός και τα πράγματα δεν καλυπτεύονταν και επιπλέον σ' ένα από αυτά τα ξεσπάσματα ο πατέρας του έσπασε το χέρι της αδερφής του, ο Λούσιαν μαζί με την μητέρα του αποφάσισαν να φύγουν προκειμένου να προστατέψουν τους εαυτούς τους. Αλλά δεν είχαν καθόλου χρήματα, η πόλη είναι πολύ μικρή και ο κόσμος επίσης πολύ επικριτικός. Πήγαν, λοιπόν, στην αστυνομία για να καταγγείλουν το γεγονός και να ζητήσουν προστασία, όμως ο αστυνομικός τους συμβούλεψε να μην κάνουν τίποτα και να δείξουν κατανόηση για τον άνεργο πατέρα τους, ο οποίος θα έχει ήδη πολύ άγχος και να προσπαθήσουν να μην του προσθέσουν ένα ακόμη πρόβλημα.

Πώς θέλετε να τελειώσει η ιστορία;
Τι θέλετε να κάνουν ο Λούσιαν και η μητέρα του;

Μελέτη περίπτωσης - Αγγελική

Η Αγγελική είναι 15 χρονών και μισεί το σχολείο. Αισθάνεται ότι όλοι την κοροϊδεύουν και γι' αυτό δεν μπόρεσε να κάνει κανέναν φίλο από την αρχή της σχολικής χρονιάς. Πιστεύει ότι αυτό συμβαίνει επειδή είναι τελείως διαφορετική από τους υπόλοιπους. Δεν της αρέσει να βάφεται, ούτε να φτιάχνει τα νύχια της και δεν της αρέσει το ροζ χρώμα. Νιώθει πιο άνετα όταν φοράει ένα τζιν και ένα απλό, μαύρο μπλουζάκι. Όλοι την φωνάζουν αγοροκόριτσο, ακόμα και οι καθηγητές της. Έχει ένα μυώδες σώμα και η μόνη δραστηριότητα που την χαλαρώνει είναι να πηγαίνει σε αγώνες ελεύθερης πάλης. Ο διευθυντής επιμένει για τον φετινό ετήσιο χορό του σχολείου να φορέσει ένα φόρεμα, αλλά η Αγγελική δεν θέλει καν να το σκέφτεται και μάλιστα νιώθει ταπείνωση με μια τέτοιου είδους πρόταση από μέρους του, μπροστά σε όλη την τάξη. Η Αγγελική έχει και άλλες άσχημες εμπειρίες στο σχολείο. Όταν την σηκώνουν για να διαβάσει ένα κείμενο μπροστά σε όλη την τάξη, τα γράμματα αμέσως αρχίζουν να «χορεύουν» μπροστά στα μάτια της και δεν βγάζει, στ' αλήθεια, κανένα

νόημα από αυτό που διαβάζει. Η καρδιά της ανεβάζει παλμούς και νιώθει ότι θα λιποθυμήσει. Όταν γράφει διαγώνισμα, της παίρνει πάρα πολύ ώρα μέχρι να καταλάβει τι ακριβώς ζητάει η ερώτηση. Δεν μπορεί με τίποτα να απομνημονεύσει ούτε καν ένα ποίημα για το σχολείο και στον γραπτό λόγο κάνει πολλά λάθη. Μια μέρα ο Ντάριους, ένας συμμαθητής της, μιλούσε δυνατά γι' αυτήν μπροστά σε όλη την τάξη, λέγοντας τα παρακάτω: «Αγγελική, το τέλειο ραντεβουδάκι, καζή σαν την κότα και άσχημη σαν τον Κουασιμόδο». Μετά από αυτό η Αγγελική πήγε σπίτι της και πέρασε όλο το απόγευμα, κλειδωμένη στο δωμάτιο της, κλαίγοντας ασταμάτητα. Οι συμμαθητές και οι συμμαθήτριές της, οι καθηγητές της ακόμα και οι γονείς της πιστεύουν ότι η Αγγελική είναι «αργή» ή ότι δεν είναι έξυπνη, αλλά σε κανέναν δεν πέρασε από το μυαλό ότι η Αγγελική έχει δυσλεξία και διαταραχή στην ανάγνωση, που οφείλεται σε νευρολογικά ή κληρονομικά αίτια και όχι στην νοημοσύνη της.

Πώς αλήθεια θέλετε να τελειώσει η ιστορία; Τι θα κάνει η Αγγελική;

Μελέτη περίπτωσης - Τόμι

Ο Τόμι είναι 16 χρονών, είναι ο καλύτερος παίκτης στην σχολική ομάδα μπάσκετ και 3ος καλύτερος παίκτης σε όλη την χώρα. Είναι, επίσης, εξαιρετικά δημοφιλής στο σχολείο, καθώς είναι και πολύ όμορφος και πολύ έξυπνος. Έχει πολύ καλούς βαθμούς στα μαθήματα, με σχετικά λίγο διάβασμα. Οι γονείς του έχουν την μεγαλύτερη Κτηματομεσιτική εταιρεία στο Βουκουρέστι και αρκετά χρήματα. Ωστόσο, επειδή είναι πολύ απασχολημένοι και ταξιδεύουν συνεχώς, ο Τόμι τους βλέπει μόνο για κάποιες ώρες την εβδομάδα. Γι' αυτό το λόγο, επειδή δηλαδή είναι μόνος του στο σπίτι πολύ συχνά, διοργανώνει τα καλύτερα πάρτι. Κάποιες φορές κερνάει όλους τους συμμαθητές του στην πιτσαρία, χωρίς να υπάρχει κάποιος ιδιαίτερος λόγος και τότε συνηθίζει να λέει: «Κερνάω, έτσι, επειδή είναι Τρίτη». Ο Τόμι είναι ερωτευμένος με την Αλίνα, αλλά εκείνη φαίνεται να μην ενδιαφέρεται καθόλου. Κάθε φορά που της ζητάει να πάνε μία βόλτα ή σινεμά ή εκδρομή εκείνη του απαντάει όχι. Εκείνος

επιμένει χαρίζοντάς της ακριβά δώρα και κοσμήματα, αλλά εκείνη δεν τα δέχεται. Όταν του ζήτησε για άλλη μια φορά να την αφήσει ήσυχη γιατί και δεν την ενδιαφέρει κι έχει αγόρι, ο Τόμι έχασε τον έλεγχο, την ακολούθησε στις γυναικείες τουαλέτες και την φίλησε με την βία. Όταν προσπάθησε να ξεφύγει, την κράτησε από το χέρι τόσο σφικτά, που το αριστερό της χέρι μελάνιασε. Η Αλίνα άρχισε να κλαίει και ο Τόμι άρχισε να διατυμπανίζει σε όλο το σχολείο ότι δεν ενδιαφέρεται για γ' αυτήν, γιατί ανακάλυψε ότι έχει κοιμηθεί με πολλά αγόρια και μ' έναν αναπληρωτή καθηγητή, που δούλευε στο σχολείο την περσινή χρονιά. Επιπλέον, έφτιαξε ένα ψεύτικο λογαριασμό στα social media με το όνομα και τις φωτογραφίες της και μέσω αυτού του προφίλ στέλνει άσεμνα και προκλητικά μηνύματα σε 3 αγόρια από την τάξη τους. Η Αλίνα παρατηρεί ότι όλοι την κοιτάζουν με ένα περίεργο τρόπο. Μετά από λίγες μέρες μαθαίνει τι έκανε ο Τόμι...

Πώς αλήθεια θέλετε να τελειώσει η ιστορία;

Μελέτη περίπτωσης - Αμαλία

Η Αμαλία είναι 14 χρονών. Οι γονείς της ζουν και εργάζονται στην Ιταλία προκειμένου να μπορούν να συντηρήσουν αυτήν, την μεγαλύτερή της αδερφή και την ηλικιωμένη γιαγιά τους. Η Αμαλία βλέπει τους γονείς της μία φορά το χρόνο, κατά την διάρκεια των καλοκαιρινών διακοπών, όταν εκείνοι παίρνουν μία βδομάδα άδεια και γυρίζουν στο σπίτι. Η Αμαλία και η αδερφή της δεν μπορούν να τους επισκεφτούν

στην Ιταλία γιατί η γιαγιά τους χρειάζεται συνεχή φροντίδα. Στις διακοπές των Χριστουγέννων η Αμαλία πήγε στο πάρτι γενεθλίων μια συμμαθήτριάς της, της Ντάνα, και εκεί γνώρισε έναν μεγαλύτερο ξάδερφό της, τον Βιορέλ, ο οποίος είναι 29 χρονών. Όταν τελείωσε το πάρτι ήταν ήδη πολύ αργά και σκοτεινά και ο Βιορέλ προσφέρθηκε να την γυρίσει σπίτι της. Έφτασαν στο σπίτι της αλλά συνέχισαν να μιλάνε για 2 ώρες μέσα στο αυτοκίνητο. Η Αμαλία αισθάνθηκε για πρώτη φορά, ύστερα πολύ καιρό, ότι υπάρχει κάποιος που καταλαβαίνει τι περνάει στη ζωή της και αυτός ο κάποιος είναι ένας πολύ γοητευτικός άντρας, που την συμπαθεί και έχει την διάθεση να την υποστηρίξει. Από εκείνο το βράδυ και μετά ο Βιορέλ της τηλεφωνεί καθημερινά. Ανησυχεί πάρα πολύ για αυτήν και επίσης είναι πολύ θυμωμένος με τον τρόπο που οι γονείς της την χρησιμοποιούν και την εκμεταλλεύονται, βάζοντάς την να φροντίζει την ηλικιωμένη γιαγιά της, αντί να την αφήσουν να ζήσει τη ζωή της, να βγαίνει έξω και γενικότερα να απολαύσει τα νεανικά της χρόνια. Όσον αφορά την αδερφή της συνεχώς την αποκαλεί εγωίστρια γιατί κάνει τις

λιγότερες δουλειές μέσα στο σπίτι και έτσι έχει περισσότερο χρόνο να διαβάζει. Επίσης, της τονίζει ότι οι γονείς τους αγαπούν περισσότερο την αδερφή της μια και γι' αυτήν πληρώνουν καθηγητή για ιδιαίτερα μαθήματα, προκειμένου να μπει στο πανεπιστήμιο, ενώ για εκείνη όχι. Η Αμαλία ακούγοντας αυτά θυμώνει όλο και περισσότερο και πιστεύει ότι ο Βιορέλ έχει δίκιο. Όσο περνάει ο καιρός ο Βιορέλ γίνεται ο πιο σημαντικός

άνθρωπος στην ζωή της και τον εμπιστεύεται όσο κανέναν άλλον. Εκείνος της λέει ότι είναι ερωτευμένος μαζί της και αυτό τον κάνει ευάλωτο και εύθραυστο και ότι στεναχωριέται πάρα πολύ να την βλέπει να μιλάει με άλλα αγόρια, όταν πηγαίνει να την πάρει από το σχολείο. Της λέει, επίσης, ότι ζηλεύει γιατί την λατρεύει και γι' αυτό ακριβώς το λόγο πρέπει να είναι σίγουρος ότι αυτή είναι η κατάλληλη γι' αυτόν και ότι δεν πρόκειται ποτέ να τον πληγώσει. Έτσι, λοιπόν, θα πρέπει να του δώσει τους κωδικούς της για τα social media και να του επιτρέψει να τσεκάρει το τηλέφωνό της. Ο ίδιος θυμώνει όταν βλέπει κλήσεις από τους γονείς της και λέει ότι ναι μεν ισχυρίζονται ότι την αγαπάνε αλλά την άφησαν πίσω. Μετά από 3 μήνες της ζητάει να παρατήσει το σχολείο και να μετακομίσουν μαζί στην μητρική του πόλη, που είναι στην άλλη μεριά της χώρας. Η Αμαλία δεν ξέρει τι να κάνει, αλλά ο Βιορέλ επιμένει, λέγοντάς της ότι αν δεν πει το ναι, αυτό σημαίνει ότι δεν τον αγαπάει και τότε θα πρέπει να τα χαλάσουνε. Βλέποντας ότι ακόμα είναι διστακτική, την απειλεί ότι αν δεν πει το ναι, θα πάρει το αυτοκίνητό του και θα πέσει πάνω σ' ένα δέντρο και έτσι θα τελειώσουν όλα.

Τι θα κάνει η Αμαλία; Αυτό εξαρτάται από εσάς...

Πώς αλήθεια θέλετε να τελειώσει η ιστορία;

Εργαστήριο 6: Η έμφυλη βία στα μέσα

Στόχοι εργαστηρίου

- Κατανόηση του ρόλου των μέσων σε περιπτώσεις έμφυλης βίας, καθώς και των αιτιών και των συνεπειών της.
- Προβληματισμός πάνω στις συνέπειες που μπορούν να έχουν τα media σε περιπτώσεις έμφυλης βίας σε προσωπικό και κοινωνικό επίπεδο.
- Ανάπτυξη μιας κριτικής ματιάς απέναντι στον τρόπο που επικοινωνούνται στο ευρύ κοινό περιπτώσεις έμφυλης βίας

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία, επικοινωνία,
κριτική σκέψη,
ανάλυση δεδομένων,
ενσυναίσθηση

Παράρτημα
Φόρμα παρατήρησης κυβερνοχώρου
Παρουσίαση PowerPoint
Η έμφυλη βία στα μέσα
Άρθρα ειδήσεων
Πίνακας καιρικών Φαινομένων

Προετοιμασία από τον εμπυχωτή ή την εμπυχωτήρια

Ζητήστε την άδεια να πραγματοποιήσετε το εργαστήριο στην αίθουσα υπολογιστών. Διαμορφώστε την αίθουσα ως εξής: θρανία στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο. > Αναρτήστε στον τοίχο τους κανόνες/ τις αξίες της ομάδας και τον πίνακα καιρικών φαινομένων. Δείτε αν στο κουτί των ερωτήσεων/ προτάσεων υπάρχουν ερωτήσεις και προετοιμάστε τις απαντήσεις. Ετοιμάστε την παρουσίαση της δραστηριότητας 3 και συνδέστε τον υπολογιστή με το βιντεοπροβολικό. Εκτυπώστε από μία φορά όλα τα άρθρα για την δραστηριότητα 4. Εκτυπώστε το παράρτημα τόσες φορές όσες και ο αριθμός των συμμετεχόντων και των συμμετεχουσών.

1. Εισαγωγή

Καλωσορίστε την ομάδα και προτρέψτε τους μαθητές και τις μαθήτριες να συμπληρώσουν το όνομά τους στον πίνακα με τα καιρικά φαινόμενα διάθεσης. Ζητήστε τα γράμματα από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες και εξηγήστε τους ότι θα τα αξιοποιήσετε κατά την διάρκεια του εργαστηρίου. Στη φάση που οι μαθητές και μαθήτριες θα διαβάζουν τα άρθρα που θα τους δώσετε (βλ. δραστηριότητα παρακάτω), εκμεταλλευτείτε το χρόνο, ομαδοποιήστε τα γράμματα, όσον αφορά τη μορφή τους, και επιλέξτε κάποια ενδεικτικά.

2. Επικοινωνία μετ' εμποδίων

Χωρίστε την ομάδα σε μικρότερες των 5-6 ατόμων. Ζητήστε από την κάθε ομάδα να σχηματίσει μια γραμμή μέσα στον χώρο, με τα μέλη της να στέκονται το ένα πίσω από το άλλο. Εξηγήστε ότι θα δώσετε στο τελευταίο άτομο κάθε σειράς ένα χαρτί, στο οποίο περιγράφεται μια ενέργεια. Αυτό θα πρέπει να την περιγράψει στο άτομο που βρίσκεται μπροστά του με παντομίμα. Ακολούθως, το ίδιο θα κάνει και το δεύτερο άτομο στη σειρά στο τρίτο κ.ο.κ. Όταν το μήνυμα φτάσει στο πρώτο άτομο, τότε εκείνο θα πρέπει να πει ποια ήταν η ενέργεια που περιγραφόταν αρχικά στο χαρτί. Τονίστε ότι η χρήση του λόγου δεν είναι δυνατή κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού αυτού!

Χρησιμοποιείτε και παίξτε κάποιες από τις παρακάτω φράσεις:

- Κάνεις γρήγορα ποδήλατο και ξαφνικά πέφτεις.
- Φουσκώνεις ένα μπαλόνι και αμέσως μετά αυτό σκάει.

Έπειτα, επιστρέψτε στον κύκλο και αναστοχαστείτε όλοι μαζί:

- Πόσες τελικά φορές καταφέρατε να μεταφέρετε την αρχική ενέργεια, το αρχικό μήνυμα, στον πρώτο ή στην πρώτη σωστά;
- Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι υπήρξαν αλλοιώσεις, παρανοήσεις και παρερμηνείες του αρχικού μηνύματος από άτομο σε άτομο;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι αυτό, που παρατηρήσαμε στο παιχνίδι, συμβαίνει και στην πραγματική ζωή, τηρουμένων των αναλογιών;
- Σε ποιες περιπτώσεις και σε ποια μέσα παρατηρείτε την αλλοίωση του αρχικού μηνύματος; Για ποιους λόγους πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό;
- Πού μπορούν να οδηγήσουν αυτές οι αλλοιώσεις και οι παρερμηνείες των αρχικών μηνυμάτων, όσον αφορά την κατανόηση τους από το ευρύ κοινό;
- Πού μπορούν πιστεύετε να οδηγήσουν οι γενικευμένες παρερμηνείες μια κοινωνία;

25 λεπτά

3. Έμφυλη βία μέσα από τα μάτια των media και της κοινωνίας

Ρωτήστε τους μαθητές και τις μαθήτριες αν έχουν πότε παρακολουθήσει κάποιο περιστατικό έμφυλης βίας και πώς αυτό παρουσιάζεται από τα media, κάποια π.χ. σχόλια που θυμούνται, ή/και κάποιους τίτλους άρθρων, κτλ.

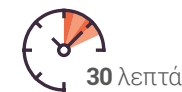
Προβάλετε σε ένα PowerPoint το υλικό που έχετε συγκεντρώσει: τίτλοι από άρθρα εφημερίδων ή sites ή Facebook posts (στην περίπτωση του Facebook, φροντίστε να μην φαίνεται το όνομα αυτού που έγραψε το post), κτλ.

Δώστε λίγο χρόνο στους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να τα διαβάσουν και μετά από λίγο αναστοχαστείτε όλοι μαζί, ενδεικτικά:

- Πώς σκιαγραφούνται γενικά τα άτομα που έχουν υποστεί

βία;

- Πώς σκιαγραφούνται γενικά οι θύτες/δράστες;
- Ποια θα λέγατε ότι είναι τα κυρίαρχα σχόλια αυτών που ξέρουν το θύμα και το θύτη ή τη θύτρια;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι αυτό το είδος αφήγησης από τα media καταδικάζει τη βία;
- Τι αντίκτυπο θα μπορούσε να έχει αυτή η προσέγγιση από πλευράς media για την έμφυλη βία γενικά;
- Πώς αλλιώς προσεγγίζεται η βία στην κοινωνία μας εκτός από τα media;
- Ποιες θα λέγατε ότι είναι οι αίτιες εμφάνισης περιστατικών έμφυλης βίας; Λάβετε υπόψη σας όλα όσα κάναμε στα εργαστήρια μέχρι τώρα.

30 λεπτά

4. Οι συνέπειες της έμφυλης βίας

Διαλέξτε κάποια από τα παραπάνω άρθρα (που στην προηγούμενη δραστηριότητα τα είχατε ως τίτλους), εκτυπώστε τα και μοιράστε τα στους μαθητές και τις μαθήτριες. Τα εν λόγω άρθρα κάλο θα ήταν να αφορούν έμφυλη βία μεταξύ εφήβων. Εναλλακτικά, προβάλετε κάποιο βίντεο που να δείχνει πώς τα media προβάλλουν/επικοινωνούν περιστατικά έμφυλης βίας που να αφορούν κυρίως σε εφήβους.

Δώστε λίγο χρόνο να διαβάσουν τα άρθρα (ή να δουν το βίντεο) και ξεκινήστε μια συζήτηση στην ολομέλεια αναλύοντας τα περιστατικά πάνω στους εξής άξονες: άτομο, οικογένεια, κοινωνία, ενδεικτικά:

- Τώρα που διαβάσατε ολοκληρωμένα τα άρθρα, βρίσκετε πιθανά κάποια αντιστοιχία με το παιχνίδι μου παίξαμε στην αρχή του εργαστηρίου;
- Πώς αισθάνεται ο/η πρωταγωνιστής/ρια της ιστορίας;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι θα υπάρχουν συνέπειες στην σχέση του/ης με την οικογένειά του/ης;
- Κατά πόσο και πώς πιστεύετε ότι θα αλλάξουν οι σχέσεις του ατόμου που δέχτηκε βία με τους φίλους του/ης;

- Ποιες είναι οι βραχυπρόθεσμες και οι μακροπρόθεσμες συνέπειες γι' αυτόν/ήν και σε ατομικό και σε κοινωνικό επίπεδο;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι θα επηρεάσει αυτόν/ήν ώστε να έχει μετέπειτα μια ενεργή δημόσια κοινωνική ζωή;
- Ποιες πιστεύετε ότι θα είναι οι συνέπειες στις σχέσεις του ατόμου που δέχτηκε βία με την κοινωνία;
- Ποιο πιστεύετε ότι θα είναι το κόστος (οικονομικό και κοινωνικό) της έμφυλης βίας όσον αφορά τις υπηρεσίες της υγείας, την ασφάλεια και την ευημερία;
- Τι θα θέλατε να πείτε στους ανθρώπους που έχουν υποστεί βία;

Η τελευταία ερώτηση αποτελεί «γέφυρα» για να περάσετε στην ανάγνωση των γραμμάτων από τους συμμετέχοντες και την αμέσως επόμενη δραστηριότητα, όποτε μην περιμένετε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες κάποια απάντηση και περάστε κατευθείαν στην επόμενη δραστηριότητα.

5. Γράμματα

Βάλτε απαλή μουσική και αν είναι δυνατόν χαμηλώστε λίγο τα φώτα. Καθώς μοιράζετε τυχαία τα γράμματα που διαλέξατε, στους μαθητές και τις μαθήτριες, εξηγήστε ότι με το σύνθημά σας, ένας - ένας με την σειρά θα διαβάζει ή θα δείχνει τα γράμματα ή τα μηνύματα.

Σε περίπτωση που το υλικό που θα συγκεντρωθεί είναι λίγο μικρό σε αριθμό διαβάστε τα όλα, χωρίς να κάνετε επιλογή.

6. Μεταδίδω το μήνυμα

Εξηγήστε ότι τα γράμματα/ μηνύματα που γράψατε ατομικά και διαβάσαμε μέσα στην τάξη έχουν μία δύναμη αν επικοινωνηθούν στο ευρύ κοινό. Προτείνετε, λοιπόν, στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες να διαδώσουν το μήνυμα!

Χωρίστε την ομάδα σε 5 μικρότερες. Κάθε ομάδα θα έχει στην διάθεσή της 20 λεπτά για να δημιουργήσει ένα μήνυμα, που θα παρουσιάζει τις αιτίες και τις συνέπειες της έμφυλης βίας, χρησιμοποιώντας ψηφιακά εργαλεία όπως:

<https://makeameme.org/>

<https://giphy.com/>

<https://www.canva.com/>

<https://imgflip.com/memegenerator>

Σημείωση: Σε περίπτωση που δεν είναι δυνατή η χρήση των παραπάνω μέσων στην τάξη, δώστε την δυνατότητα στους μαθητές και τις μαθήτριες να δημιουργήσουν το μήνυμα, χρησιμοποιώντας χαρτιά, μαρκαδόρους και άλλα υλικά χειροτεχνίας για να φτιάξουν αφίσες, μέσα από ζωγραφική, κολλάζ ή οποια άλλη τεχνική επιθυμούν.

Έπειτα, κάθε ομάδα παρουσιάζει την ολομέλεια το δημιούργημά της.

7. Κλείσιμο εργαστηρίου

Πίνακας καιρικών φαινομένων διάθεσης.

Εξηγήστε την ατομική εργασία εκτός ωρών εργαστηρίου.

Αποχαιρετίστε την ομάδα.

Σημείωση για τον εμψυχωτή ή την εμψυχώτρια

Κάντε μία έρευνα, αναζητώντας τίτλους και άρθρα της επικαιρότητας που σχετίζονται με το θέμα της έμφυλης βίας. Στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό επιλέξτε αυτά που είναι πιο σχετικά με την δική σας ομάδα και το ευρύτερο περιβάλλον της. Ιδανικά θα πρέπει να επιλεγθούν άρθρα που έχουν να κάνουν με εφήβους, ωστόσο υλικό για την έμφυλη βία σε οποιαδήποτε ηλικία θα είναι χρήσιμο. Ανάλογα με τις περιπτώσεις που θα επιλέξετε, μπορείτε να αναστοχαστείτε και να καταρρίψετε με την ομάδα στην ολομέλεια και άλλους μύθους γύρω από την έμφυλη βία, όπως ότι επηρεάζει μόνο τις φτωχές γυναίκες, ή εκείνες που

δεν έχουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο, ή που δεν έχουν πόρους, ή που προέρχονται από μειονοτικές ομάδες.

Επιπλέον, προσέξτε κατά την υλοποίηση της δραστηριότητας «Οι συνέπειες της έμφυλης βίας» και κυρίως στη φάση της συζήτησης να καταστήσετε ξεκάθαρο ότι οι συνέπειες της έμφυλης βίας έχουν αντίκτυπο στην ιδιωτική και στην δημόσια ζωή σε πολλαπλά επίπεδα, όπως την κοινωνικοποίηση, ενώ έχει προεκτάσεις ακόμα και στην οικογένεια και στην κοινωνία και στην κοινότητα.

Ατομική εργασία εκτός ωρών του εργαστηρίου

Στο τέλος του εργαστηρίου επισημάνετε ότι βία μπορεί να υπάρξει όχι μόνο στο φυσικό χώρο αλλά και στον εικονικό. Η ατομική εργασία εκτός ωρών εργαστηρίου θα ξεκινήσει από σήμερα και θα διαρκέσει για μία εβδομάδα. Στην διάρκεια αυτής της εβδομάδας καθένας και κάθε μία θα παρατηρεί τις πλατφόρμες και κανάλια, που κυρίως χρησιμοποιεί κυρίως (Facebook, Instagram, κτλ.), καταγράφοντας στην αντίστοιχη φόρμα που θα τους δοθεί, τη συχνότητα εμφάνισης επικίνδυνων συμπεριφορών από τους χρήστες. Αφήστε σε αυτό το στάδιο ανοικτό

το τι ορίζουμε ως «επικίνδυνη συμπεριφορά» στο διαδίκτυο. Σε περίπτωση που δεχτείτε σχετική ερώτηση από μαθητές ή μαθήτριες, απαντήστε ότι θα καταγράφουν αυτό που εκείνοι και εκείνες αντιλαμβάνονται ως επικίνδυνο και ότι αυτό θα είναι και ένα από τα θέματα που θα σας απασχολήσουν και το επόμενο εργαστήριο.

Μοιράστε, έπειτα, σε κάθε συμμετέχοντα και κάθε συμμετέχουσα τη σχετική φόρμα, που θα βρείτε στο παράρτημα 1.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική, ανάλυση πηγών, ενεργητικός διάλογος, αναστοχασμός

Επιπλέον υλικό και πηγές

Πρόληψη βίας στο σχολείο (στα αγγλικά):
<https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/324930/9789241515542-eng.pdf?ua=1>

Θέματα φύλου (στα αγγλικά):
http://www.eycb.coe.int/gendermatters/pdf/GenderMatters_EN_2013.pdf

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 6

Φόρμα παρατήρησης του κυβερνοχώρου

Παράρτημα

Facebook

Το χρησιμοποίησα σήμερα; (συμπληρώστε και για τις 7 ημέρες - ημέρα 1.)	Ποιες «επικίνδυνες συμπεριφορές» εντόπισα;	Κατά πόσο με έβλαψαν/πλήγωσαν; Πώς θα μπορούσαν να πληγώσουν τους άλλους/ες;	Πώς θα μπορούσα να μειώσω αυτόν τον κίνδυνο;

Instagram

Το χρησιμοποίησα σήμερα; (συμπληρώστε και για τις 7 ημέρες - ημέρα 1.)	Ποιες «επικίνδυνες συμπεριφορές» εντόπισα;	Κατά πόσο με έβλαψαν/πλήγωσαν; Πώς θα μπορούσαν να πληγώσουν τους άλλους/ες;	Πώς θα μπορούσα να μειώσω αυτόν τον κίνδυνο;

TikTok

Το χρησιμοποίησα σήμερα; <small>(συμπληρώστε και για τις 7 ημέρες - ημέρα 1)</small>	Ποιες «επικίνδυνες συμπεριφορές» εντόπισα;	Κατά πόσο με έβλαψαν/πλήγωσαν; Πώς θα μπορούσαν να πληγώσουν τους άλλους/ες;	Πώς θα μπορούσα να μειώσω αυτόν τον κίνδυνο;

Youtube

Το χρησιμοποίησα σήμερα; <small>(συμπληρώστε και για τις 7 ημέρες - ημέρα 1)</small>	Ποιες «επικίνδυνες συμπεριφορές» εντόπισα;	Κατά πόσο με έβλαψαν/πλήγωσαν; Πώς θα μπορούσαν να πληγώσουν τους άλλους/ες;	Πώς θα μπορούσα να μειώσω αυτόν τον κίνδυνο;

Skype

Το χρησιμοποιήσα σήμερα; (συμπληρώστε και για τις 7 ημέρες - ημέρα 1)	Ποιες «επικίνδυνες συμπεριφορές» εντόπισα;	Κατά πόσο με έβλαψαν/πλήγωσαν; Πώς θα μπορούσαν να πληγώσουν τους άλλους/ες;	Πώς θα μπορούσα να μειώσω αυτόν τον κίνδυνο;

Email

Το χρησιμοποιήσα σήμερα; (συμπληρώστε και για τις 7 ημέρες - ημέρα 1)	Ποιες «επικίνδυνες συμπεριφορές» εντόπισα;	Κατά πόσο με έβλαψαν/πλήγωσαν; Πώς θα μπορούσαν να πληγώσουν τους άλλους/ες;	Πώς θα μπορούσα να μειώσω αυτόν τον κίνδυνο;

Whatsapp

Το χρησιμοποίησα σήμερα; (συμπληρώστε και για τις 7 ημέρες - ημέρα 1.)	Ποιες «επικίνδυνες συμπεριφορές» εντόπισα;	Κατά πόσο με έβλαψαν/πλήγωσαν; Πώς θα μπορούσαν να πληγώσουν τους άλλους/ες;	Πώς θα μπορούσα να μειώσω αυτόν τον κίνδυνο;

Messenger

Το χρησιμοποίησα σήμερα; (συμπληρώστε και για τις 7 ημέρες - ημέρα 1.)	Ποιες «επικίνδυνες συμπεριφορές» εντόπισα;	Κατά πόσο με έβλαψαν/πλήγωσαν; Πώς θα μπορούσαν να πληγώσουν τους άλλους/ες;	Πώς θα μπορούσα να μειώσω αυτόν τον κίνδυνο;

Εργαστήριο 7: Διαδικτυακός εκφοβισμός και έμφυλη βία στον ψηφιακό κόσμο

Στόχοι εργαστηρίου

- Κατανόηση της αξίας αλλά και των κινδύνων του διαδικτύου
- Αναγνώριση των «επικίνδυνων συμπεριφορών» από χρήστες του διαδικτύου (διαδικτυακός εκφοβισμός/ παρενόχληση)
- Κατανόηση των συνεπειών του διαδικτυακού εκφοβισμού και της παρενόχλησης
- Αναζήτηση λύσεων και μέτρων για ασφαλή πλοήγηση στο διαδίκτυο

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία,
επικοινωνία,
κριτική σκέψη,
επίλυση προβλημάτων,
στρατηγική σκέψη

Προετοιμασία από τον εμπυχωτή ή την εμπυχωτήρια

Διαμορφώστε την αίθουσα ως εξής: θρανία στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο. Αναρτήστε στον τοίχο τους κανόνες/ τις αξίες της ομάδας και τον πίνακα καιρικών φαινομένων. Δείτε αν στο κουτί των ερωτήσεων/ προτάσεων υπάρχουν ερωτήσεις και προετοιμάστε τις απαντήσεις. Εκτυπώστε το παράρτημα τόσες φορές, όσες και ο αριθμός των συμμετεχόντων.

1. Εισαγωγή

Καλωσορίστε την ομάδα και προτρέψτε τους μαθητές και τις μαθήτριες να συμπληρώσουν το όνομά τους στον πίνακα με τα καιρικά φαινόμενα διάθεσής

2. Γνωριμία σε αγώνα ταχύτητας!

Χωρίστε την ομάδα σε 2 μικρότερες, στην Α και στην Β (αν είναι δυνατόν ισάριθμες). Κάθε μία σχηματίζει μια γραμμή, στέκοντας ο ένας δίπλα στον άλλον και μετά οι ομάδες τοποθετούνται η μία απέναντι στην άλλη. Έτσι, κάθε ένας από την ομάδα Α έχει απέναντί του κάποιον/αν από την ομάδα Β και έτσι σχηματίζονται τα ζευγάρια. Ζητείστε, τέλος, οι ομάδες να μην είναι πολύ μακριά η μία από την άλλη για να μπορούν να ακούγονται τα ζευγάρια, όταν θα μιλούν.

Εξηγήστε ότι με το σύνθημά σας πχ. ένα «πάμε», τα ζευγάρια θα έχουν στην διάθεσή τους 30 δευτερόλεπτα για να ανταλλάξουν μεταξύ τους κάποιες προσωπικές πληροφορίες για το ποιο είναι, ένα είδους, δηλαδή, παρουσίασης του εαυτού τους, και να μοιραστούν κάτι προσωπικό (που θα θέλανε, βέβαια, να μοιραστούν). Συνεχίστε, εξηγώντας ότι με το που θα φωνάζετε «αλλαγή», τα άτομα της Α ομάδας θα μετακινούνται μία θέση δεξιά. Έτσι, θα σχηματίζονται νέα ζευγάρια, που και αυτά πάλι μέσα σε 30 δευτερόλεπτα θα πρέπει να ανταλλάσσουν μια προσωπική πληροφορία.

Διευκρινίστε ότι ο κάθε πρώτος ή η κάθε πρώτη της γραμμής, που θα χρειάζεται να κινηθεί προς τα δεξιά, επί της ουσίας πηγαίνει στο τέλος της γραμμής για να συναντήσει το νέο του ζευγάρι. Παίξτε τόσες φορές το παιχνίδι, ώστε όλοι και όλες να

τους/τις συναντήσουν όλους και όλες από μία φορά σε ζευγάρι.

Έπειτα επιστρέψτε στον κύκλο και αναστοχαστείτε:

- Πώς σας φάνηκε το παιχνίδι;
- Τι καταφέρατε να μάθετε για το ζευγάρι σας μέσα σε 30 δευτερόλεπτα;
- Είχατε την ευκαιρία να ολοκληρώσετε την συζήτηση, να ερωτήσετε για διευκρινήσεις ή να εμβαθύνετε στην συζήτησή σας;
- Συναντήσατε δυσκολίες στην επικοινωνία σας με τον απέναντι και ποιες ήταν αυτές;
- Βλέπετε κάποια σχέση ή κάποια αναλογία του παιχνιδιού που παίξαμε με τον τρόπο που λαμβάνουμε τις πληροφορίες από τα social media;
- Βλέπετε κάποια σχέση ή κάποια αναλογία του παιχνιδιού που παίξατε με τον τρόπο που αυτοπροσισαζόμαστε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης;
- Είστε, στ' αλήθεια, μόνο αυτό που παρουσιάσατε στον απέναντί σας;
- Πατί πιστεύετε ότι δεν καταφέρατε να παρουσιάσετε το ποιο είστε πραγματικά;
- Κατά πόσο πιστεύετε ότι μέσα από τα social media μπορούμε πραγματικά να μάθουμε τον/την για άλλον/ην;

3. Τα οφέλη και οι κίνδυνοι του διαδικτύου

Ξεκινήστε μια συζήτηση με την ομάδα ενδεικτικά:

- Ποιος/ ποια από εσάς χρησιμοποιεί το διαδίκτυο τουλάχιστον μια φορά τη βδομάδα;
- Ποιος/ ποια από εσάς χρησιμοποιεί το διαδίκτυο κάθε μέρα;
- Για ποιο λόγο συνήθως χρησιμοποιείτε το διαδίκτυο;
- Κατά πόσο είναι σημαντικό το διαδίκτυο στη ζωή σας;
- Με ποιο τρόπο διασφαλίζετε εσείς οι ίδιοι ότι, όταν πλοηγήστε στο διαδίκτυο ή / και στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, είστε ασφαλείς;
- Αν έπρεπε να σημειώσετε πόσο αισθάνεστε ασφαλείς, όταν πλοηγήστε στο διαδίκτυο, σε μία κλίμακα από το 1 έως το 5, όπου το 1 ισούται με το Καθόλου Ασφαλής και 5 Πάρα πολύ ασφαλής, πού θα τοποθετούσατε τον εαυτό σας;
- Έχετε υπόψη σας παραδείγματα για το πόσο μη ασφαλής μπορεί να γίνει ο τρόπος που χρησιμοποιούμε το ίντερνετ;

Προβάλετε το βίντεο, που θα βρείτε σ' αυτήν την διεύθυνση: <https://youtu.be/HM5LM-z1MAE> και ρωτήστε έπειτα τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες:

- Είναι κάτι που σας εκπλήσσει από το βίντεο που παρακολουθήσατε;
- Είναι κάτι που δεν το είχατε ποτέ σκεφτεί;
- Τι άλλο θα θέλατε να σχολιάσετε με αφορμή το βίντεο που παρακολουθήσαμε;

Μοιράστε από ένα αντίγραφο του παραρτήματος 1 σε κάθε μα-

θητή και κάθε μαθήτρια και δώστε τους λίγο χρόνο να σημειώσουν τις απαντήσεις, εξηγώντας πρώτα πώς λειτουργεί ο πίνακας.

Ζητήστε να σημειώσουν κατά πόσο τους είναι εύκολο ή δύσκολο να πουν ή/και να εκφράσουν τα ερωτήματα κάθε πίνακα με τους 4 διαφορετικούς τρόπους που δίνονται.

Αφού συμπληρώσουν τον πίνακα, ζητήστε από τους συμμετέχοντες να αναρτήσουν τα χαρτιά τους στον τοίχο ώστε να τα βλέπουν όλοι και ξεκινήστε μια συζήτηση αναστοχασμού ενδεικτικά:

- Τι είναι αυτό που παρατηρείτε και σας κάνει εντύπωση;
- Πατί πιστεύετε και νιώθετε ότι κάποια πράγματα είναι πιο εύκολο να ειπωθούν κατά πρόσωπο και κάποια άλλα μέσω των άλλων τρόπων;
- Κατά πόσο νιώθετε ότι οι ενέργειες που κάνουμε στην εικονική πραγματικότητα δεν έχουν τις ίδιες ή και καθόλου συνέπειες απ' όσο θα είχαν στην απευθείας επαφή με τους άλλους; Είναι, όμως, αλήθεια, αυτό;
- Έχετε ποτέ σκεφτεί ότι οι συνέπειες των ενεργειών μας μπορεί να είναι και μεγαλύτερες όταν γίνονται στον κυβερνοχώρο απ' ο, τι στην αληθινή ζωή; Θυμηθείτε το βίντεο που είδαμε πριν από λίγο.

4. Ξέρω ποιος/ποια είσαι!

Προβάλετε το παρακάτω βίντεο:

<https://www.youtube.com/watch?v=F7pYHN9iC9I>

Δεν υπάρχουν ελληνικοί υπότιτλοι, ωστόσο τα αγγλικά είναι πολύ απλά και θα μπορούσε κάποιος ή κάποια από την ομάδα να μεταφράζει, αν όχι εσείς οι ίδιοι.

Έπειτα, αναστοχαστείτε όλοι μαζί:

- Ποιο κατά την γνώμη σας είναι το μήνυμα που θέλει να στείλει το βίντεο, που μόλις παρακολουθήσαμε;
- Έχετε τότε σκεφτεί ότι είναι πραγματικά πολύ εύκολο για κάποιον/ους να βρει/ουν πληροφορίες για σας και το ευρύτερο περιβάλλον σας; Πώς, αλήθεια, σας κάνει να νιώθετε αυτό;

- Ποιος μπορεί είναι οι συνέπειες, όταν κάποιος μπορεί να βρίσκει εύκολα για εσάς πληροφορίες;
- Αναλογιστείτε και τις σκέψεις που μοιραστήκαμε με αφορμή το πρώτο παιχνίδι που παίξαμε. Μπορεί κάποιος να βγάλει ασφαλή συμπεράσματα για κάποιον, βλέποντας μόνο τις πληροφορίες που εκείνος επιλέγει να δημοσιεύσει στα social media;

5. Διαδικτυακός εκφοβισμός και βία στον κυβερνοχώρο

Ζητείστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να μοιραστούν με την ομάδα τις πιο αντιπροσωπευτικές για αυτούς και για αυτές «επικίνδυνες συμπεριφορές» χρηστών στο διαδίκτυο, που παρατήρησαν μέσα στην βδομάδα. Ζητείστε, επίσης, κάθε φορά να αιτιολογούν για ποιο λόγο τους φαίνονται επικίνδυνες.

Ζητήστε, έπειτα, από τους μαθητές και τις μαθήτριες, μετά τα όσα άκουσαν να προβούν σ' έναν κατά κάποιο τρόπο ορισμό για το τι είναι «επικίνδυνη συμπεριφορά» χρηστών στο διαδίκτυο;

Ρωτήστε, στην συνέχεια, αν έχουν ξανά ακούσει τους όρους ηλεκτρονικός εκφοβισμός και βία στον κυβερνοχώρο και τι νομίζουν ότι σημαίνουν;

Προβάλετε το παρακάτω βίντεο:

<https://www.youtube.com/watch?v=SbMVvUcMFZ0> (διάρκεια 5:58 λεπτά)

Εναλλακτικά, αν έχετε χρόνο ή για δική σας προετοιμασία, δείτε το παρακάτω βίντεο:

<https://www.youtube.com/watch?v=Gpfgg0rAHxQ> (διάρκεια 11:11 λεπτά)

Έπειτα, αναστοχαστείτε όλοι και όλες μαζί ενδεικτικά:

- Έχετε υπόψη σας περιστατικά στο κοντινό σας περιβάλλον, όπως αυτά που περιγράφονται στο βίντεο; Πώς τελείωσαν;
- Τι θα προσθέτατε στην προσωπική σας λίστα παρατήρησης ως επικίνδυνη συμπεριφορά, τώρα που είδατε το βίντεο;
- Για ποιο λόγο πιστεύετε ότι κάποιες συμπεριφορές δεν αναγνωρίστηκαν ως επικίνδυνες από την πρώτη στιγμή;
- Αν θα έπρεπε να καταρτίσετε ένα πλάνο ενεργειών για το τι πρέπει να κάνει κάποιος/α, όταν δέχεται παρενόχληση ή/και βία στον κυβερνοχώρο, ποιες θα ήταν αυτές;
- Τι θα κρατήσετε από όλα όσα αναφέρθηκαν στο βίντεο και στην συζήτησή μας.

6. Κλείσιμο εργαστηρίου

Πίνακας καιρικών φαινομένων διάθεσης.

Εξηγήστε την ατομική εργασία.

Αποχαιρετίστε την ομάδα.

Σημείωση για τον εμπυχωτή ή την εμπυχωτριά

Εμπλουτίστε ή αντικαταστήστε τα προτεινόμενα βίντεο μετά από προσωπική σας έρευνα, ώστε να είναι ταίριαζον περισσότερο στην δυναμική της δικής σας ομάδας και στα χαρακτηριστικά της.

Ατομική εργασία εκτός ωρών του εργαστηρίου

Μέχρι την πραγματοποίηση του επόμενου εργαστηρίου ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να παρατηρούν ιδιαίτερα προσεκτικά το σχολικό τους περιβάλλον υπό το πρίσμα, όλων όσων πραγματευτήκαμε στα προηγούμενα εργαστήρια (έμφυλα στερεότυπα, περιστατικά παρενόχλησης και βίας σε

όλες τις μορφές κτλ.). Όλες αυτές τις παρατηρήσεις θα τις αξιοποιήσετε στο επόμενο εργαστήριο που θα έχει να κάνει με την ασφάλεια στο σχολείο.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ενεργητικός διάλογος, παρατήρηση και ανάλυση, αναστοχασμός

Επιπλέον υλικό και πηγές

<https://www.youtube.com/watch?v=GpQcFTQ2TEg>

<https://www.youtube.com/watch?v=91dYxCMXk-4>

https://www.youtube.com/watch?v=v6hk6_mTxBY

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ 7

Παράρτημα

Εύκολο ή δύσκολο;

Να ζητήσεις το τηλέφωνο κάποιου/ας

Πρόσωπο με πρόσωπο	Μέσω τηλεφώνου	Με SMS	Μέσω Chat

Να πες ψέματα

Πρόσωπο με πρόσωπο	Μέσω τηλεφώνου	Με SMS	Μέσω Chat

Να ζητήσεις συγγνώμη

Πρόσωπο με πρόσωπο	Μέσω τηλεφώνου	Με SMS	Μέσω Chat

Να εκφράσεις την αγάπη σου

Πρόσωπο με πρόσωπο	Μέσω τηλεφώνου	Με SMS	Μέσω Chat

Να μιλήσεις για το σεξ

Πρόσωπο με πρόσωπο	Μέσω τηλεφώνου	Με SMS	Μέσω Chat

Να ασκήσεις κριτική

Πρόσωπο με πρόσωπο	Μέσω τηλεφώνου	Με SMS	Μέσω Chat

Να θυμώσεις

Πρόσωπο με πρόσωπο	Μέσω τηλεφώνου	Με SMS	Μέσω Chat

Να πεις ένα μυστικό

Πρόσωπο με πρόσωπο	Μέσω τηλεφώνου	Με SMS	Μέσω Chat

Να εκφοβίσεις

Πρόσωπο με πρόσωπο	Μέσω τηλεφώνου	Με SMS	Μέσω Chat

Να χωρίσεις με κάποιον/α

Πρόσωπο με πρόσωπο	Μέσω τηλεφώνου	Με SMS	Μέσω Chat

ΕΝΟΤΗΤΑ 3

Δημιουργώντας
ένα σχολείο και
ένα κοινωνικό
περιβάλλον
απαλλαγμένο από
την έμφυλη βία

Μαθησιακοί στόχοι της ενότητας

- Να αντιληφθούν και να κατανοήσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες την έννοια του ασφαλή και μη ασφαλή χώρου στο σχολείο ως πεδίου ανάπτυξης περιστατικών έμφυλης βίας
- Να αναζητήσουν οι συμμετέχοντες λύσεις για τους μη ασφαλείς χώρους του σχολείου
- -Να υποστηριχθούν οι μαθητές και οι μαθήτριες και θεσμικά για τη δημιουργία και την διασφάλιση ασφαλών χώρων στο σχολείο και στο ευρύτερο σχολικό περιβάλλον τους

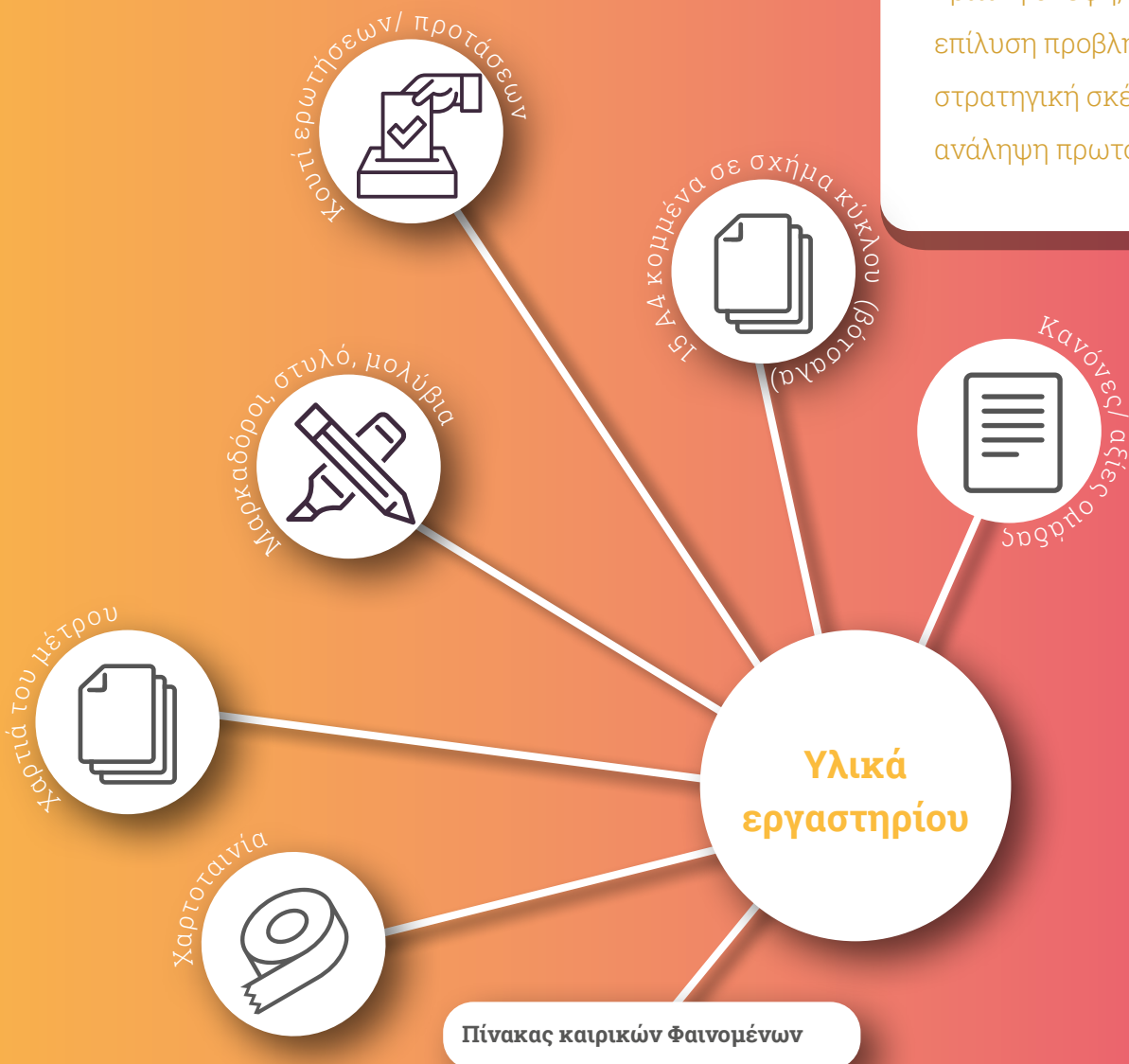
Εργαστήριο 8: Ασφαλείς και μη ασφαλείς χώροι για τους έφηβους και τις έφηβες

Στόχοι εργαστηρίου

- Διερεύνηση των ασφαλών και μη ασφαλών χώρων του σχολείου
- Διερεύνηση των ενεργειών και μιας γενικότερης στρατηγικής προκειμένου να καταστούν οι χώροι ασφαλείς

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία, επικοινωνία,
κριτική σκέψη,
επίλυση προβλημάτων,
στρατηγική σκέψη,
ανάληψη πρωτοβουλίας

Προετοιμασία από τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια

Διαμορφώστε την αίθουσα ως εξής: θρανία στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο. Αναρτήστε στον τοίχο τους κανόνες/ τις αξίες της ομάδας και τον πίνακα καιρικών φαινομένων. Δείτε αν στο κουτί των ερωτήσεων/ προτάσεων υπάρχουν ερωτήσεις και προετοιμάστε τις απαντήσεις.

1. Εισαγωγή

Καλωσορίστε την ομάδα και προτρέψτε τους μαθητές και τις μαθήτριες να συμπληρώσουν το όνομά τους στον πίνακα με τα καιρικά φαινόμενα διάθεσης.

2. Το καυτό ποτάμι

Χωρίστε την ομάδα σε μικρότερες των 7-8 ατόμων.

Σηματοδοτήστε στο πάτωμα π.χ. με χαρτοταινία την αρχή και το τέλος ενός ποταμού π.χ. από την μία άκρη της αίθουσας έως την άλλη. Εξηγήστε ότι για την σύμβαση του παιχνιδιού το ποτάμι περιέχει πολύ καυτό νερό!

Εξηγήστε στις ομάδες ότι στόχος τους είναι να διασχίσουν το ποτάμι από την μία άκρη του έως την άλλη, χωρίς να καούν! Σε όλα τα μέλη των ομάδων θα δοθεί ένα ειδικό βότσαλο, που θα τους επιτρέψει να κινηθούν πάνω στο καυτό ποτάμι με ασφάλεια. Ο περιορισμός είναι ότι από την στιγμή που το βότσαλο θα πέσει στο νερό θα πρέπει οπωσδήποτε να το ακουμπάει ανθρώπινο χέρι ή πόδι ή αγκώνας κτλ. Θα πρέπει, λοιπόν, τα μέλη της κάθε ομάδας να συνεργαστούν ώστε όλοι να περάσουν τον ποτάμι με ασφάλεια, τηρώντας τον περιορισμό. Πα βότσαλα χρησιμοποιήστε χαρτόκουτο ή χαρτονάκι A4, τα οποία θα τα

κόψετε σε σχήμα κύκλου ίσα να χωράνε οι πατούσες ενός ενήλικα. Αν θέλετε να ανεβάσετε το βαθμό δυσκολίας αλλά παράλληλα να γίνει και πιο διασκεδαστικό και να τεθεί το ζήτημα της συνεργασίας πιο ουσιαστικά, βάλτε τον κανόνα ότι τα μέλη των ομάδων απαγορεύεται να μιλάνε μεταξύ τους, τουλάχιστον με λέξεις, όση ώρα θα διασχίζουν το ποτάμι.

Με το που τελειώσει και η τρίτη ομάδα, επιστρέψτε στο κύκλο και αναστοχαστείτε ενδεικτικά:

- Πώς σας φάνηκε το παιχνίδι;
- Ποιο ήταν το μυστικό της επιτυχίας ή ποιο θα έπρεπε να είναι;
- Κρατώντας τις στρατηγικές που ανέπτυξε η κάθε ομάδα για να περάσει με ασφάλεια το καυτό ποτάμι και τηρουμένων των αναλογιών, τι θα λέγατε ότι σημαίνει «κινούμε σ' ένα ασφαλές σχολικό περιβάλλον»;

3. Το σχολείο μου είναι χώρος ασφαλής για όλους και για όλες;

Επιμείνετε ρωτώντας τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να σας πουν τι σημαίνει γ' αυτούς/ες ότι το σχολείο τους είναι ένας ασφαλής χώρος (ή τι θα ήθελαν να σημαίνει), που δεν λαμβάνουν χώρα περιστατικά εκφοβισμού και οποιαδήποτε μορφή έμφυλης βίας. Καταγράψτε τις απαντήσεις σε χαρτί του μέτρου.

Ρωτήστε, επίσης, τι παρατήρησαν να συμβαίνει στο σχολικό τους περιβάλλον (ζητούμενο της ατομικής εργασίας του προηγούμενου εργαστηρίου) και αξιοποιήστε ανάλογα τις απαντήσεις.

Εξηγήστε ότι λαμβάνοντας υπόψη την ποικιλία των απαντήσεων καταλαβαίνουμε ότι η ασφάλεια είναι ένα πολύ υποκειμενικό θέμα και ότι πολλά περιστατικά εκφοβισμού και βίας συμβαίνουν σε σημεία του σχολείου που πιθανά είναι αόρατα ή «σκοτεινά» από τους περισσότερους. Με την επόμενη, λοιπόν, δραστηριότητα θα προσπαθήσουμε να τα φωτίσουμε.

Χωρίστε την ομάδα σε 5 μικρότερες. Δώστε στην κάθε ομάδα ένα χαρτί του μέτρου και μερικούς μαρκαδόρους και ζητήστε να φτιάξουν έναν πρόχειρο χάρτη του σχολείου τους (αίθουσες, χώροι ανάπαυλας των μαθητών και των μαθητριών, σκάλα, αίθουσα γυμναστηρίου, ό,τι υπάρχει έξω και γύρω από το σχολείο κτλ.).

Έπειτα, ζητήστε να σηματοδοτήσουν πάνω στο χάρτη χώρους του σχολείου, που τους θεωρούν μη ασφαλείς, ότι, δηλαδή, εκεί μπορούν να λάβουν χώρα περιστατικά εκφοβισμού και έμφυλης βίας καθώς, επίσης, και μια μικρή επεξήγηση γιατί τους θεωρούν μη ασφαλείς πχ. σκάλα από το ισόγειο στον πρώτο, επειδή έχει μια σκοτεινή εσοχή.

Αφού τελειώσουν οι ομάδες, ζητήστε να αναρτήσουν τα χαρτιά τους στο τοίχο και συζητήστε ενδεικτικά:

- Πόσες ομοιότητες βρίσκετε στους χάρτες; Τι μπορεί να

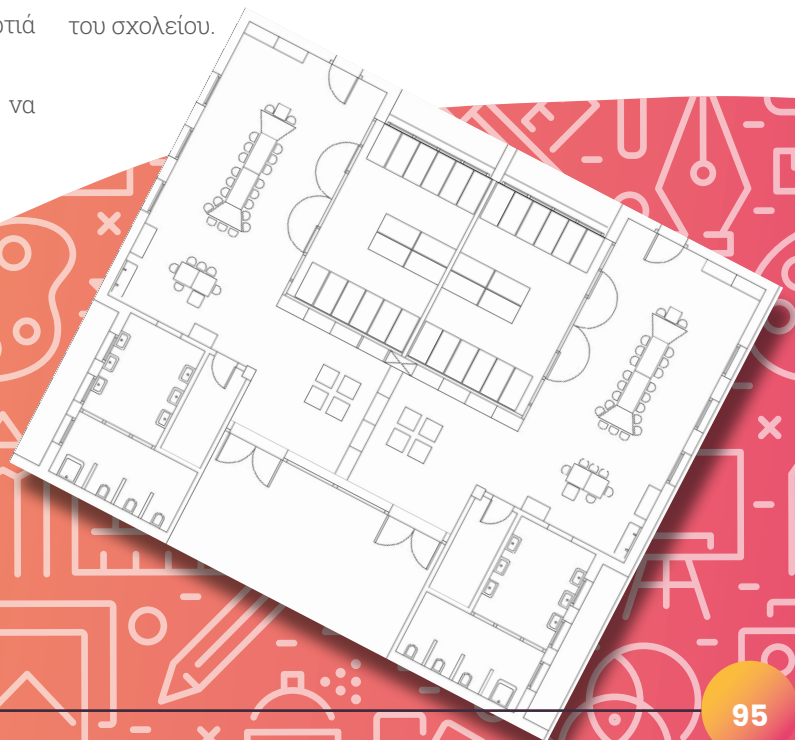
σημαίνει αυτό;

- Πόσο εύκολο πιστεύετε ότι είναι να καταστούν αυτοί οι χώροι ασφαλείς;
- Ποιοι θα πρέπει να συνεργαστούν;
- Ποιες είναι οι ιδέες σας για να γίνουν οι χώροι ασφαλείς (καταγράψτε τις)

Ζητήστε από τους μαθητές και τις μαθήτριες να επιστρέψουν στις ομάδες τους και αφού ξανά δουν τις ιδέες, που προτάθηκαν στην προηγούμενη φάση, να διαλέξουν το πολύ 3, που τους φαίνονται οι καλύτερες (πιθανά να σκεφτούν και κάποιες ακόμα).

Μοιράστε, έπειτα, στην κάθε ομάδα το παράρτημα 1 και δώστε λίγο χρόνο, προκειμένου να καταρτίσει ένα πλάνο δράσεων και ενεργειών για να γίνουν αυτοί οι χώροι ασφαλείς.

Στη συνέχεια, η κάθε ομάδα μοιράζεται τα πλάνα της στην ολομέλεια. Αφήστε χρόνο και χώρο για τυχόν σχόλια και παροτρύνετε τους μαθητές/ τις μαθήτριες να παραδώσουν τόσο τους χάρτες όσο και τα πλάνα στο διδακτικό προσωπικό του σχολείου.

4. Κλείσιμο εργαστηρίου

Πίνακας καιρικών φαινομένων διάθεσης. Εξηγήστε την ομαδική εργασία. Αποχαιρετήστε την ομάδα.

Σημείωση για τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια

Αναφορικά με την δραστηριότητα των ασφαλών και μη ασφαλών χώρων στο σχολείο είναι σημαντικό να αποσαφηνίσετε και να τονίσετε ότι δεν μιλάτε για ένα αστυνομευόμενο χώρο πχ. με κάμερες, όπου τα πάντα παρακολουθούνται ή ότι θα υπάρχει ένα σύστημα ποινών και τιμωριών για τους δράστες. Άλλα, αντίθετα, ότι με τον όρο ασφάλεια στο σχολείο εννοείτε ένα χώρο συμπεριληπτικό, όπου ο καθένας θα νιώθει ελεύθερος να εκφραστεί χωρίς το φόβο της κριτικής και της προκατάληψης και ότι, τέλος, η κάθε διαφορετικότητα θα εκλαμβάνεται ως πλούτος και όχι ως πρόβλημα.

Ομαδική εργασία εκτός ωρών του εργαστηρίου

Προτείνετε στους μαθητές και τις μαθήτριες ότι, μια και μιλήσατε για ασφαλή και μη ασφαλή μέρη του σχολείου, να σκεφτούν κατ' αντιστοιχία τα ασφαλή και μη ασφαλή μέρη της τοπικής κοινότητας που ζουν (ή /και της πόλης τους). Εξηγήστε ότι το σχολείο είναι μέρος της κοινωνίας, στην οποία ζουν και αυτή έχει μεγάλη ευθύνη για την πρόληψη και την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας. Υπάρχουν δημόσιες υπηρεσίες, θεσμοί, ιδρύματα, μη κυβερνητικές οργανώσεις που δουλεύουν πάνω στην καταπολέμηση της έμφυλης βίας και

σίγουρα θα υπάρχει και κάτι στην περιοχή των συμμετεχόντων. Ρωτήστε τους συμμετέχοντες αν είναι ενημερωμένοι πάνω σ' αυτό; Χωρίστε, έπειτα, τη ομάδα σε μικρότερες των 5 ατόμων. Κάθε ομάδα θα πρέπει να κάνει μια έρευνα για περιπτώσεις, όπου η τοπική κοινωνία έδρασε για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας. Αν μπορούν να πάρουν και κάποια συνέντευξη από τους εκπροσώπους της τοπικής κοινωνίας που δραστηριοποιήθηκαν, αυτό θα πλούτιζε την έρευνά τους. Ζητήστε, τέλος, να επεκτείνουν την ερευνά για αντίστοιχους χώρους σε όλη την πόλη. Τα αποτελέσματα της έρευνας θα τα παρουσιάσει η κάθε ομάδα στην αρχή του επόμενου εργαστηρίου. Η διάρκεια της κάθε παρουσίασης θα είναι 5 λεπτά.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική, ενεργητικός διάλογος, έρευνα και ανάλυση δεδομένων, αναστοχασμός

Επιπλέον υλικό και πηγές

Ασφαλή και φιλόξενα σχολεία, από το Κέντρο ψηφιακής γνώσης για τον τερματισμό της βίας κατά των γυναικών του UN Women (στα αγγλικά): <http://www.endvawnow.org/en/articles/1756-safe-and-welcoming-schools-.html>

Σφαιρική Καθοδήγηση. Έμφυλη Βία στο Σχολικό Περιβάλλον, από την UNESCO και το UN Women (στα αγγλικά): <https://www.paho.org/hq/dmdocuments/2017/violence-against-women-2017-03ws-schoolrelated-gender-based-violence-guidance-UNESCO-UNWomen.pdf>

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εργαστήριο 9: Σχολείο και κοινωνία χωρίς έμφυλη βία

Στόχοι εργαστηρίου

- Ενημέρωση για τους χώρους, οργανισμούς, υπηρεσίες που δραστηριοποιούνται πάνω σε θέματα έμφυλης βίας στην κοινότητα
- Αξιολόγηση των παραπάνω χώρων ποιοτικά και ποσοτικά
- Ανάπτυξη πρωτοβουλιών για ευαισθητοποίηση του μαθητικού πληθυσμού αναφορικά με τους παραπάνω χώρους

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία,
επικοινωνία,
δημιουργικότητα,
κριτική σκέψη,
ανάληψη πρωτοβουλίας

Προετοιμασία από τον εμπυχωτή ή την εμπυχωτή

Διαμορφώστε την αίθουσα ως εξής: θρανία στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο. Αναρτήστε στον τοίχο τους κανόνες/ τις αξίες της ομάδας και τον πίνακα καιρικών φαινομένων. Δείτε αν στο κουτί των ερωτήσεων/ προτάσεων υπάρχουν ερωτήσεις και προετοιμάστε τις απαντήσεις.

1. Εισαγωγή

Καλωσορίστε την ομάδα και προτρέψτε τους μαθητές και τις μαθήτριες να συμπληρώσουν το όνομά τους στον πίνακα με τα καιρικά φαινόμενα διάθεσης.

2. Το τρένο της συνεργασίας

Χωρίστε την ομάδα σε 3 μικρότερες. Κάθε ομάδα σχηματίζει μια γραμμή ο ένας πίσω από τον άλλον, όπως τα βαγόνια ενός τρένου και τοποθετείται στις 3 διαφορετικές γωνίες της αίθουσας.

Μοιράστε μαντήλια σε όλα τα μέλη των ομάδων, εκτός από τους τελευταίους της κάθε ομάδας - σειράς, για να δέσουν τα μάτια τους.

Αφού δέσουν τα μάτια τους, διασκορπίστε στο χώρο χρωματιστά χαρτιά A4, που τα έχετε από πριν τσαλακώσει σε σχήμα μπάλας, σε 3 διαφορετικά χρώματα π.χ. κόκκινο, άσπρο, πράσινο. Ονοματίστε αντίστοιχα και τις ομάδες (κόκκινη, άσπρη, πράσινη) Τοποθετήστε, επίσης, στο χώρο 3 λεκάνες (ή 3 σακούλες ανοικτές στα αντίστοιχα χρώματα).

Εξηγήστε ότι κάθε ομάδα θα πρέπει μέσα σε 5 λεπτά να μαζέψει όλες τις μπάλες του χρώματός της και να τις τοποθετήσει στην αντίστοιχη λεκάνη (ή σακούλα). Η αποστολή γίνεται δύσκολη μια και ο μόνος ή η μόνη, που βλέπει, από κάθε ομάδα είναι ο τελευταίος ή η τελευταία!

Πριν ξεκινήσετε το παιχνίδι, δώστε λίγο χρόνο στις ομάδες (τα μέλη των ομάδων παραμένουν με τα μάτια κλειστά) για να αναπτύξουν έναν κώδικα επικοινωνίας μεταξύ τους, χωρίς την

χρήση του λόγου. Για παράδειγμα συμφωνούν ότι: όταν ο τελευταίος ή η τελευταία (που έχει ανοικτά τα μάτια) χτυπά τον αριστερό ώμο του μπροστινού του ή της μπροστινής του, η κίνηση μεταφέρεται με τον ίδιο τρόπο μέχρι τον πρώτο ή την πρώτη της ομάδας του και αυτός ή αυτή τότε στρίβει αριστερά. Αντίστοιχα συμφωνούν κινήσεις που θα μεταφέρουν την οδηγία για το πού πρέπει να κατευθυνθεί ο πρώτος ή η πρώτη: μπροστά, δεξιά κτλ.

Αν θέλετε να αναπτύξετε περισσότερο την συνεργασία μεταξύ των μελών των ομάδων, μπορείτε να δώσετε την οδηγία, ότι μετά από κάθε μπάλα που τοποθετεί ο πρώτος ή η πρώτη, αμέσως μετά θα βγάζει το μαντήλι του ή της και θα πηγαίνει τελευταίος ή τελευταία στη σειρά τη ομάδας, δίνοντας το μαντήλι του ή της στον προτελευταίο ή στην προτελευταία για να κλείσει τα μάτια του ή της κ.ο.κ. Έτσι, όλοι και όλες θα περάσουν από όλους τους ρόλους του παιχνιδιού και άρα της συνεργασίας.

Αφού ολοκληρώσετε το παιχνίδι, επιστρέψτε στον κύκλο και αναστοχαστείτε όλοι μαζί:

- Πώς σας φάνηκε το παιχνίδι;
- Τι σας δυσκόλεψε στην διεξαγωγή του;
- Τι απολαύσατε σε αυτό;
- Ποιο θα λέγατε ότι είναι το μήνυμα του παιχνιδιού όσον αφορά την επίτευξη των κοινών στόχων;

3. «Χώροι» υποστήριξης γυναικών- ευρήματα ομαδικής εργασίας

Ζητήστε από την κάθε ομάδα να παρουσιάσει τα ευρήματα της έρευνάς της μέσα σε 5 λεπτά (σε περίπτωση που κάποια ομάδα έφτιαξε παρουσίαση π.χ. στο power point, αξιοποιήστε τον κατάλληλο εξοπλισμό.

Αφού παρουσιάσουν όλες ομάδες, εντοπίστε στην συζήτηση,

που θα ακολουθήσει στην ολομέλεια, τα εξής σημεία: ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των χώρων που βρήκαν, αν κάτι τους ξάφνιασε ευχάριστα ή δυσάρεστα, αν πιστεύουν ότι κάτι λείπει και σε επίπεδο υπηρεσιών μέσα στους χώρους αλλά και αν λείπουν τέτοιοι χώροι υποστήριξης γυναικών και κοριτσιών.

4. Ενημερώσου! Ποιος κάνει τι;

Εξηγήστε ότι σε αυτή την φάση του εργαστηρίου, όλο αυτό το πολύτιμο υλικό που συγκεντρώθηκε για χώρους και υπηρεσίες, οι οποίοι υποστηρίζουν γυναίκες και κορίτσια σε περιπτώσεις έμφυλης βίας, θα το μετατρέψουν σε ένα ενημερωτικό χάρτη-φυλλάδιο, ώστε όλοι να έχουν πρόσβαση στην πληροφορία και να μπορούν να απευθυνθούν στους ανάλογους φορείς σε περίπτωση που υπάρχει ανάγκη.

Προτείνετε στην ομάδα να φτιάξει τον ενημερωτικό χάρτη σε 2 μορφές: α) μια online, χρησιμοποιώντας το παρακάτω ψηφιακό εργαλείο: <https://www.google.com/maps/about/mymaps/>, όπου μετά αυτός θα μπορεί να αναρτηθεί στο site του σχολείου τους β) μια offline, χρησιμοποιώντας μεγάλο χαρτί του μέτρου, μαρκαδόρους κτλ., για να δημιουργήσουν μια μεγάλη αφίσα, που μπορεί να αναρτηθεί σε εμφανή σημείο μέσα στο σχολείο.

Δώστε την ευκαιρία να διαλέξουν οι μαθητές και οι μαθήτριες πάνω σε ποια εκδοχή θα ήθελαν να δουλέψουν, τονίστε, όμως, ότι οι δύο ομάδες, που θα δημιουργηθούν, θα δουλέψουν πάνω στον ίδιο χάρτη και φυσικά θα πρέπει να έχουν συνεχή συνεργασία.

Καλέστε, λοιπόν, όλη την ομάδα αρχικά να συγκεντρώσει το υλικό, να το ομαδοποιήσει με βάση: τα αστυνομικά τμήματα, τις δημόσιες υπηρεσίες, τις μη κυβερνητικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται σε θέματα έμφυλης βίας, τα κοινωνικά κέντρα κατά της βίας κτλ. και να αποφασίσει το γενικότερο στήσιμο των χαρτών. Υπενθυμίστε ότι ο σκοπός του χάρτη (και στις 2 εκδοχές του) είναι οι πληροφορίες πάνω σ' αυτόν να είναι εύκολα προσβάσιμες, ευανάγνωστες και κατανοητές σε περίπτωση ανάγκης. Ενδεικτικά κάποιες ιδέες: π.χ. με μπλε τετράγωνο σχήμα σηματοδοτούνται όλα τα αστυνομικά τμήματα κ.ο.κ. Επίσης, είναι πολύ σημαντικό να αποφασίσει η ομάδα ποιες πρώτες πληροφορίες θα θέλει να αναγράφονται στο χάρτη για τους διάφορους οργανισμούς και φορείς π.χ. τηλέφωνο, διεύθυνση, το έργο του κτλ.

Τελειώνοντας την δημιουργία του offline χάρτη, αναρτήστε τον εμφανή σημείο του σχολείου. Για την online εκδοχή του συνεννοηθείτε με τον υπεύθυνο του site του σχολείου.

5. Κλείσιμο εργαστηρίου

Πίνακας καιρικών φαινομένων διάθεσης.

Εξηγήστε την ατομική εργασία.

Αποχαιρετίστε την ομάδα

Σημείωση για τον εμπυκωτή ή την εμπυκωτήρια

Θα ήταν πολύ χρήσιμο αν στο συγκεκριμένο εργαστήριο, καταφέρνατε να είχατε φιλοξενούμενο κάποιον/α εκπρόσωπο π.χ. μιας μη κυβερνητικής οργάνωσης για να μιλήσει για το έργο της οργάνωσης, με ποιον τρόπο δουλεύει, τι είδους υποστήριξη προσφέρει κι γενικά να απαντήσει σε ερωτήματα των μαθητών και των μαθητριών.

Φροντίστε, επίσης, να είστε όσο πιο καλά ενημερωμένοι κι ενημερωμένες μπορείτε αναφορικά με τις δημόσιες υπηρεσίες και τα κέντρα της πόλης, προκειμένου να υποστηρίξετε και εσείς την έρευνα, που έχουν κάνει ήδη οι μαθητές και οι μαθήτριες.

Ομαδική εργασία εκτός ωρών του εργαστηρίου

Εξηγήστε στους συμμετέχοντες και στις συμμετέχουσες ότι το επόμενο εργαστήριο, που θα είναι και το τελευταίο, θα χωριστεί σε 2 μέρη. Το πρώτο μέρος θα πραγματοποιηθεί σ' ένα χώρο του σχολείου (π.χ. προαύλιο, διάδρομος έξω από την τάξη), όπου θα δίνεται η δυνατότητα στους συμμετέχοντες του εργαστηρίου να ενημερώνουν τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές τους καθώς και το διδακτικό προσωπικό του σχολείου για ζητήματα έμφυλης βίας. Συνεχίστε εξηγώντας, ότι για αυτό το λόγο θα πρέπει να δημιουργηθεί μια «γωνιά» ενημέρωσης, όπου θα προσελκύει τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριες. Μέχρι, λοιπόν, την επόμενη φορά όλη η ομάδα

θα πρέπει να έχει αποφασίσει πού και πώς θα διαμορφωθεί αυτή η «γωνιά» και να έχει ετοιμάσει το αντίστοιχο υλικό π.χ. τραπέζια, καρέκλες, τον χάρτη-ενημερωτικό φυλλάδιο, άλλες αφίσες, ζωγραφιές και μηνύματα σχετικά με το θέμα κτλ. Επίσης, θα πρέπει τα μέλη της ομάδας να αποφασίσουν πώς θα προσελκύσουν τους συμμαθητές και τις συμμαθήτριές τους και με ποιο τρόπο θα γίνεται η ενημέρωση. Προτρέψτε τους να σκεφτούν δημιουργικά και να εφεύρουν ευφάνταστους τρόπους για να μεταδώσουν τα μηνύματα και τις πληροφορίες. Το δεύτερο μέρος θα πραγματοποιηθεί στην αίθουσα του εργαστηρίου.

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική, ενεργητικός διάλογος,
εικαστικά

Επιπλέον υλικό και πηγές

Σφαιρική Καθοδήγηση. Έμφυλη Βία στο Σχολικό Περιβάλλον, από την UNESCO και το UN Women (στα αγγλικά):

<https://www.paho.org/hq/dmdocuments/2017/violence-against-women-2017-03ws-schoolrelated-gender-based-violence-guidance-UNESCO-UNWomen.pdf>

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Εργαστήριο 10: Σχολεία και κοινωνία χωρίς έμφυλη βία (2)

Στόχοι εργαστηρίου

- Ανάληψη πρωτοβουλιών για δράσεις ευαισθητοποίησης
- Καλλιέργεια δεξιοτήτων νεανικής ηγεσίας (youth leadership)
- Αναστοχασμός και αξιολόγηση του προγράμματος συνολικά

Δεξιότητες που καλλιεργούνται

Συνεργασία,
επικοινωνία,
ανάλυση δεδομένων,
ανάληψη πρωτοβουλιών,
στρατηγική και
κριτική σκέψη

Υλικά για την «γωνιά» ενημέρωσης

(πχ. χαρτοταινία, πινέζες κτλ)

Υλικά που χρησιμοποιήθηκαν στα εργαστήρια

(πχ. κουβάρι)

Χαρτί προσδοκιών

(βλ. εργαστήριο 1)

Πίνακας καιρικών φαινομένων

Προετοιμασία από τον εμπυκωτή ή την εμπυκώτρια

Υποστηρίξτε τους μαθητές και τις μαθήτριες κατά την διαμόρφωση της «γωνιάς» ενημέρωσης. Διαμορφώστε την αίθουσα ως εξής: θρανία στην άκρη, καρέκλες σε κύκλο. Τοποθετήστε μέσα στον κύκλο όσα περιγράφονται στην δραστηριότητα 2.

Α' ΜΕΡΟΣ

1. «Γωνιά» ενημέρωσης

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να σας ενημερώσουν για τις αποφάσεις τους σε σχέση με την «γωνιά» ενημέρωσης και να σας πουν με ποιο τρόπο θα θέλανε να τους βοηθήσετε τόσο κατά την προετοιμασία όσο και κατά την διάρκεια της δράσης.

Ξεκινήστε την διαμόρφωση της «γωνιάς» ενημέρωσης.

Ξεκινήστε την ενημέρωση!

Β' ΜΕΡΟΣ

2. Αναστοχασμός και αξιολόγηση των εργαστηρίων

Επιστρέψτε στην αίθουσα, αφού πρώτα την έχετε διαμορφώσει ως εξής: απομακρύνετε τα θρανία/τραπέζια και βάλτε τις καρέκλες σε κύκλο. Αναρτήστε στους τοίχους όλα όσα δημιουργήθηκαν από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες κατά την διάρκεια των εργαστηρίων (πιθανά κάποια να είναι αναρτημένα και στην «γωνιά» ενημέρωσης). Αφήστε, επίσης, μέσα στον κύκλο των χαρτί των προσδοκιών (δες 1ο εργαστήριο) και κάποια από τα υλικά που χρησιμοποιήσατε στα εργαστήρια πχ. το κουβάρι της πρώτης συνάντησης και υποδεχτείτε τους μαθητές και τις μαθήτριες στην αίθουσα.

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να διαβάσουν και να θυμηθούν τις προσδοκίες τους από το πρόγραμμα και έπειτα ρωτήστε τους ποιες από αυτές τελικά εκπληρώθηκαν και σε ποιο βαθμό. Καταγράψτε τις απαντήσεις τους.

Στη συνέχεια, ζητήστε τους να παρατηρήσουν για λίγο τα αντικείμενα μέσα στον κύκλο και μετά να κλείσουν τα μάτια τους για λίγα λεπτά και να προσπαθήσουν να ανακαλέσουν στην μνήμη τους τα εργαστήρια. Με το που ανοίξουν τα μάτια τους ζητήστε να μοιραστούν με την ομάδα τα πρώτα πράγματα που θυμούνται από τα εργαστήρια, έπειτα το δεύτερο. Ζητήστε, επίσης, να μοιραστούν μια ευχάριστη στιγμή των εργαστηρίων, μια δυσάρεστή και κάτι που κρατάνε με θετικό πρόσημο από το πρόγραμμα.

Έπειτα, μοιράστε ένα φύλλο χαρτί, ένα μολύβι και έναν ταχυδρομικό φάκελο σε κάθε μαθητή και μαθήτρια και ζητήστε τους να γράψουν μια δική τους δέσμευση σε σχέση με όλα όσα πραγματοποιήθηκαν στο πρόγραμμα. Εξηγήστε ότι η δέσμευση μπορεί να είναι σε προσωπικό επίπεδο πχ. θα πάψω να κοροϊδεύω ό,τι είναι διαφορετικό από μένα, θα έχω περισσότερη αυτοπεποίθηση και πίστη στον εαυτό μου κ.α. Μπορεί, επίσης, να είναι και σε κοινωνικό επίπεδο πχ. συμμετέχω σε δράσεις κατά της έμφυλης βίας, δραστηριοποιούμε στο σχολείο μου μαζί με άλλους για την δημιουργία ενός σχολείου χωρίς περιστατικά έμφυλης βίας. Όταν τελειώσουν, βάζουν το γράμμα στον φάκελο, τον κλείνουν καλά και ζητήστε τους να το κρατήσουν και να το ανοίξουν στο τέλος της σχολικής χρονιάς ή ακόμα καλύτερα σε ένα χρόνο ακριβώς!

Τέλος μοιράστε σε κάθε συμμετέχοντα/ συμμετέχουσα μια φόρμα αξιολόγησης του εργαστηρίου και δώστε λίγο χρόνο να την συμπληρώσουν και να σας την παραδώσουν.

3. Κλείσιμο εργαστηρίου

Ζητήστε από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να συμπληρώσουν για τελευταία φορά τον πίνακα των καιρικών φαινομένων διάθεσης για το σύνολο των εργαστηρίων καθώς και για την υλοποίησή τους. Παροτρύνετε για αυτήν την τελευταία φορά τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες να μοιραστούν με όλη την ομάδα για ποιο λόγο έκαναν την συγκεκριμένη επιλογή.

Αποχαιρετήστε την ομάδα.

Σημείωση για τον εμπυχωτή ή την εμπυχωτριά

Φροντίστε να έχετε την συναίνεση για την λήψη φωτογραφιών, ειδικά για το Α' μέρος του εργαστηρίου.

Ακόμα και αν είστε ο/η εκπαιδευτικός της τάξης που υλοποιεί τα εργαστήρια και θα δείτε τους μαθητές και μαθήτριες και την επόμενη μέρα, μην παραλείψετε το στάδιο του αναστοχασμού και της αξιολογής του προγράμματος.

Τέλος, σκεφτείτε ότι η «γωνιά» της ενημέρωσης θα μπορούσε να αποτελέσει μια πρώτη πηγή έμπνευσης για μελλοντικές δράσεις που στόχο θα έχουν την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση του μαθητικού πληθυσμού και της κοινότητας ευρύτερα. Περισσότερες ιδέες για δημιουργικές δράσεις μπορείτε να βρείτε στον «Οδηγό Μαθητικών Δράσεων».

Μεθοδολογική προσέγγιση

Ομαδοσυνεργατική, ενεργητικός διάλογος, αναστοχασμός

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΠΡΟΣΘΕΤΟ ΥΛΙΚΟ

Νομικά κείμενα, έρευνα και δημοσιεύσεις

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, πλήρες κείμενο) 11.05.2011: <https://rm.coe.int/1680462536>

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας (Σύμβαση Κωνσταντινούπολης): Ερωτήσεις και Απαντήσεις: <https://rm.coe.int/prems-039019-grc-2574-brochure-questions-istanbul-convention-web-16x16/1680944850>

Συμβούλιο της Ευρώπης. Ευαισθητοποίηση για τη βία κατά των γυναικών. Άρθρο 13 της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης (στα αγγλικά): <https://rm.coe.int/168046e1f1>

Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Union Agency for Fundamental Rights - FRA). Βία κατά των γυναικών. Μια πανευρωπαϊκή έρευνα: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-factsheet_el.pdf

UNESCO και UN Women. Σφαιρική Καθοδήγηση. Έμφυλη Βία στο Σχολικό Περιβάλλον (στα αγγλικά): <https://www.paho.org/hq/dmdocuments/2017/violence-against-women-2017-03ws-schoolrelated-gender-based-violence-guidance-UNESCO-UNWomen.pdf>

Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας. Πρόληψη της σχολικής βίας. Ένα πρακτικό εγχειρίδιο (στα αγγλικά): <https://www.unicef.org/media/58081/file/UNICEF-WHO-UNESCO-handbook-school-based-violence.pdf>

Πρωτοβουλία των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση των κοριτσιών (United Nations Girls' Education Initiative). Η προσέγγιση του σχολείου ως συνόλου για την πρόληψη της έμφυλης βίας που σχετίζεται με το σχολείο. Ελάχιστα πρότυπα και πλαίσιο (στα αγγλικά): <https://www.icmec.org/wp-content/uploads/2018/09/Whole-School-Approach-to-Prevent-SRGBV-Minimum-Standards-Framework-UNGEI.pdf>

Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας Φύλων. Στατιστικά στοιχεία/ Μελέτες: <http://www.isotita.gr/statistika-stoixeia-meletes/>

Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ). Έρευνες/ Μελέτες: <http://www.kethi.gr/ereunes-meletes>

Ιστοσελίδες

Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων
(European Institute for Gender Equality - EIGE): <https://eige.europa.eu/el/in-brief>

UN Women. Κέντρο ψηφιακής γνώσης για τον τερματισμό της βίας κατά των γυναικών (The virtual knowledge centre to end violence against women and girls - στα αγγλικά):

<http://www.endvawnow.org/en/articles/1756-safe-and-welcoming-schools-.html>

Συμβούλιο της Ευρώπης. Βία στα σχολεία (στα αγγλικά):
<https://www.coe.int/en/web/children/violence-in-schools>

Co-funded by the Rights,
Equality and Citizenship (REC)
Programme of the European Union

Εταίροι του έργου

ActionAid Italia, Ιταλία
ActionAid Ελλάς, Ελλάδα
AFOL Metropolitana, Ιταλία
CPE – Centrul Partneriat pentru Egalitate, Ρουμανία
UCLL – UC Limburg, Βέλγιο

act:onaid

Ο οδηγός αυτός συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση με πόρους του Προγράμματος «Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια» (2014-2020). Η υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην παραγωγή της παρούσας έκδοσης δεν συνιστά αποδοχή του περιεχομένου, το οποίο αντικατοπτρίζει αποκλειστικά τις απόψεις των συντακτών, και η Επιτροπή δεν μπορεί να αναλάβει την ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.